

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

ปริญาณิพนธ์
ของ
พนิดา แพนเกาะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
พฤษภาคม 2552

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

ปริญญานิพนธ์
ของ
พนิดา แพนเกาะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

บทคัดย่อ

ของ

พนิดา แพนเกาะ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

พฤษภาคม 2552

พินิดา แพนเกาะ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต. ปริญญาโท ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รศ.ดร.อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม, ผศ. ณัฐกา ตันสกุล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปี 2530 – 2550 และเพื่อศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530 – 2550 เพื่อทราบสถานการณ์ทางการบริโภคผ่านบัตรเครดิตที่ส่งผลต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการบริโภคภาคประชาชนจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังวิกฤตเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคบัตรเครดิตของภาคประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ในลักษณะการวิเคราะห์สัดส่วนและร้อยละ เกี่ยวกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ในด้านสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชน สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ และสัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ รวมถึงใช้การวิเคราะห์โดยสถิติอนุมาน ตามแบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ด้วยวิธีการ Multiple Linear Regression Model

ผลการวิจัย พบว่า สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตทั้งต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนและสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสัดส่วนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC FACTORS AND
SOCIAL FACTORS WITH CONSUMPTION VIA CREDIT CARD

AN ABSTRACT
BY
PANIDA PANKOH

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Economics degree in Managerial Economics
May 2009

Panida Pankoh. (2009). *The Relationship between Economic Factors and Social Factors with Consumption Via Credit Card*. Master's project, M.Econ. (Managerial Economics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Dr. Aotip Ratniyom, Asst. Prof. Nataga Tansakul

The purposes of this research aim to study the proportion of consumption via credit card per economy and social factors during the years 1987 – 2007. And study the relationship between economy and social factors to the consumption via credit cards during the years 1987 – 2007, for consumers know the official credit card of factors that affect economy and social to use as a guide for determining the measures to prevent problems caused by the consumption of public spending through credit cards. To the purposes of research, the researchers analyzed data on **Descriptive** statistics and inference statistics. For descriptive statistical analysis, analyzing the value and percentage proportion of consumption by credit cards for private sector data, consumption via credit card to economy factors, social factors of population and deposit money and household debt to National Income data. For inference statistics analysis according multiple **linear regression model method**.

The research findings showed that, proportion consumption via credit cards per amount of household deposit and amount of household debt by average amount are both increase throughout. Proportion consumption via credit cards per National Income by average amount is increase throughout. And proportion consumption via credit cards per private consumption by average amount is increase throughout too. While studying the relationship of independent variables and dependent variable findings showed that, the factors which relation with consumption via credit cards are proportion household debt per all debt and proportion worker who have higher education per all population because proportion consumption via credit card changes in the same direction as factors earlier mentioned by statistic significance at 0.05.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ รศ.ดร. อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม และ ผศ. ณัฐกา ตันสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผศ. รวิพรรณ สาลีผล และ รศ. สมบัติ พันธิวิษฐ์ คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จิรวัดน์ เจริญสถาพรกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษา เกี่ยวกับ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออิทธิพงศ์ แพนเกาะ คุณแม่ทิพย์สุนันท์ แพนเกาะและสามี นายนิทัศน์ เทพทอง ที่คอยให้ทั้งกำลังใจและกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำการวิจัย

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดา-มารดา พระคุณครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พนิดา แพนเกาะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
สมมติฐานการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎี.....	11
ทฤษฎีพฤติกรรมการณ์การบริโภคข้ามเวลา.....	11
ทฤษฎีรายได้ที่แท้จริง	15
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	16
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเมือง	19
นิยามความเป็นเมือง	19
เกณฑ์วัดภาวะของความเป็นเมือง	19
ความหมายและประวัติความเป็นมาของบัตรเครดิต	21
ความหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต	21
ประวัติบัตรเครดิตในประเทศไทยและสถานการณ์บัตรเครดิต ในประเทศไทย.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
งานวิจัยในประเทศ.....	27
งานวิจัยต่างประเทศ.....	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การรวบรวมข้อมูล	45
การจัดกระทำข้อมูล.....	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตร เครดิต	52
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมกับการ บริโภคผ่านบัตรเครดิต	61
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	66
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก	79
ภาคผนวก ข	97
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2550	2
2 จำนวนผู้มีงานทำ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2550	3
3 ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตรวม ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2550	4
4 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
5 แสดงแหล่งที่มาของข้อมูล	46
6 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อบ้างจ่ายทางเศรษฐกิจ	52
7 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน..	54
8 สัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ	57
9 สัดส่วนบ้างจ่ายทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ	59
10 ผลวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างบ้างจ่ายทางเศรษฐกิจและ สังคมต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิต	62

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 เส้นงบประมาณของการบริโภคข้ามเวลา	12
3 เส้นความพอใจเท่ากันของการบริโภคข้ามเวลา	13
4 ดุลยภาพการกู้ยืม	15
5 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ	53
6 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน	56
7 สัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ	58
8 สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี 2504 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมไทยคือ การที่รัฐหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเน้นการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการบริการ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2539 : 207) ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญรองจากภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากรัฐมองว่าภาคอุตสาหกรรมสามารถสร้างผลกำไรและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้มากและเร็วกว่าภาคเกษตรกรรม สินค้าอุตสาหกรรมเป็นตัวทำรายได้หลักให้แก่ประเทศเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าและราคาที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับภาวะตลาด รวมทั้งการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมสามารถดึงดูดให้ต่างชาติสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น แนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศจึงเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าและส่งออก และเนื่องจากประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของเอกชนและไม่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของรัฐบาล การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนของรัฐให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และเพื่อชี้แนะนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนของเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนรวม ซึ่งจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ในประเทศได้ทวีสูงขึ้นเป็นลำดับ

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่สำคัญคือ การโยกย้ายของแรงงานภาคการเกษตรเข้ามาสู่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มการลดลงของแรงงานภาคการเกษตรในตาราง 3 จากการรับเอาแบบแผนการใช้ชีวิตแบบทุนนิยมและบริโภคนิยมเข้ามาใช้ในชีวิตมากขึ้น การที่ประเทศไทยผูกตัวเองเข้ากับระบบทุนนิยมทำให้มีการรับวัฒนธรรมในการใช้จ่ายตามกระแสโลกาภิวัตน์ จากเดิมที่เคยใช้ “เงินตรา” เป็นสื่อการในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยที่สุด (พ.ต.อ.สุรเชษฐ ชีววิจิ. 2548.) เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาได้คิดค้นสื่อกลางอีกรูปแบบที่สามารถใช้แทน “เงินตรา” ได้ สะดวกในการพกพาและปลอดภัยต่อการโจรกรรมมากกว่า “เงินตรา” และในปี 2513 ธนาคารแห่งอเมริกาได้นำบัตรเครดิตที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า วิซ่า (VISA) เข้ามาในประเทศไทย และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

ในช่วงระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังที่แสดงในตาราง 1 มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอัตราการขยายตัว ในปี 2538 ถึงร้อยละ 13.30 โดยเมื่อดูโครงสร้างของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 90 หรือเท่ากับ 3,788,283 ล้านบาท และระหว่างปี 2540-2542 ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ทางการเงิน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัด และเริ่มฟื้นตัวขึ้นตั้งแต่ปี 2543 โดยมีการขยายตัวร้อยละ 5.80 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดเป็นร้อยละ 7.68 ในปี 2550 เมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในตาราง 3 แสดงให้เห็นปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว จากปี 2530 มีปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ร้อยละ 0.35 ของการบริโภคภาคเอกชน เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 6.03 ในปี 2539 และลดลงเป็นร้อยละ 4.90 ในปี 2540 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดเป็นร้อยละ 18.43 ในปี 2550

ตาราง 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ระหว่างปี 2536 – 2550

ปี	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	ภาคการเกษตร (ล้านบาท)	นอกภาคการเกษตร (ล้านบาท)	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคการเกษตรต่อนอก ภาคการเกษตร
2536	3,165,222	-	274,063	2,891,159	9 : 91
2537	3,629,341	12.79	329,844	3,299,497	9 : 91
2538	4,186,212	13.30	397,929	3,788,283	10 : 90
2539	4,611,041	9.21	438,119	4,172,922	10 : 90
2540	4,732,610	2.57	447,176	4,285,434	9 : 91
2541	4,626,447	-2.29	498,587	4,127,860	11 : 89
2542	4,637,079	0.23	435,507	4,201,572	9 : 91
2543	4,922,731	5.80	444,185	4,478,546	9 : 91
2544	5,133,502	4.11	468,905	4,664,597	9 : 91
2545	5,450,643	5.82	514,257	4,936,386	9 : 91
2546	5,917,369	7.89	615,854	5,301,515	10 : 90
2547	6,489,476	8.82	668,808	5,820,668	10 : 90
2548	7,092,893	8.51	728,093	6,364,800	10 : 90
2549	7,841,297	9.54	835,776	7,005,521	11 : 89
2550	8,493,311	7.68	913,926	7,579,385	11 : 89

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552).

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ. (ออนไลน์)

จากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางเศรษฐกิจนี้จะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีดุลยภาพดีขึ้น และยังส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมของประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการขยายตัวของรายได้ภาคครัวเรือน การขยายตัวทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ จากตาราง 2 สัดส่วนของผู้มีงานทำเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 52.59 ในปี 2536 เป็นร้อยละ 53.65 ในปี 2546 และในปี 2550 เพิ่มเป็นร้อยละ 57.50 ซึ่งจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรหลังไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการ เนื่องจากแหล่งที่ตั้งของธุรกิจต่างตั้งอยู่ในเขตเมืองส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเขตเมืองและแนวโน้มของสัดส่วนประชากรในเขตเมืองก็เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 18.70 ในปี 2536 เป็นร้อยละ 28.65 ในปี 2544 และในปี 2550 เป็นร้อยละ 29.20

ตาราง 2 จำนวนผู้มีงานทำ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2550

ปี	ประชากรทั้งหมด (คน)	ผู้มีงานทำรวม (คน)	สัดส่วนผู้มีงานทำ ต่อประชากร ทั้งหมด (ร้อยละ)	ประชากร ในเขตเมือง (คน)	สัดส่วนประชากรในเขต เมืองต่อประชากร ทั้งหมด (ร้อยละ)
2536	58,336.07	30,679,000	52.59	10,908.85	18.70
2537	59,095.42	30,164,250	51.04	10,696.27	18.10
2538	59,460.38	30,815,050	51.82	10,762.33	18.10
2539	60,116.18	31,166,000	51.84	10,881.03	18.10
2540	60,816.23	31,714,300	52.15	11,007.74	18.10
2541	61,466.18	30,270,150	49.25	11,125.38	18.10
2542	61,661.70	30,835,400	50.01	11,160.77	18.10
2543	61,878.75	31,446,700	50.82	11,453.76	18.51
2544	62,308.89	32,104,250	51.52	17,851.50	28.65
2545	62,799.87	33,060,870	52.64	17,973.32	28.62
2546	63,079.76	33,841,030	53.65	18,040.81	28.60
2547	61,973.62	34,728,810	56.04	17,959.96	28.98
2548	62,418.05	35,257,170	56.49	18,138.69	29.06
2549	62,828.71	35,685,530	56.80	18,345.98	29.20
2550	63,038.25	36,249,460	57.50	18,407.17	29.20

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). การสำรวจภาวะการดำเนินงานประชากร. (ออนไลน์)

ตาราง 3 การบริโภคส่วนบุคคลและปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตรวมระหว่างปี 2530 – 2550

ปี	การบริโภคส่วนบุคคล (ล้านบาท)	การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (ล้านบาท)	สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต (ร้อยละ)
2530	481,064	2,712	0.56
2531	885,008	9,184	1.04
2532	1,030,563	18,696	1.81
2533	1,234,981	37,458	3.03
2534	1,378,062	54,606	3.96
เฉลี่ยแผนฯ 6	1,001,936	24,531	2.08
2535	1,550,497	71,448	4.61
2536	1,730,516	84,474	4.88
2537	1,958,726	95,214	4.86
2538	2,225,739	131,850	5.92
2539	2,479,828	149,565	6.03
เฉลี่ยแผนฯ 7	1,989,061	106,510	5.26
2540	2,586,956	126,744	4.90
2541	2,505,312	138,266	5.52
2542	2,595,113	144,479	5.57
2543	2,750,486	170,135	6.19
2544	2,913,662	224,214	7.70
เฉลี่ยแผนฯ 8	2,670,306	160,768	5.98
2545	3,119,979	286,200*	9.17
2546	3,385,602	343,200*	10.14
2547	3,711,286	535,967	14.44
2548	4,060,414	625,583	15.41
2549	4,376,585	755,276	17.26
เฉลี่ยแผนฯ 9	3,730,773	383,365	13.28
2550	4,561,528	840,480	18.43

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2551).การให้บริการบัตรเครดิตแยกตามบัตรเครดิต. (ออนไลน์)
 *บมจ. ธนาคารกรุงเทพ. (2547). ทิศทางธุรกิจบัตรเครดิตไทย. (22 มิ.ย. 47)
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ (2552). บัญชีประชาชาติ. (ออนไลน์)

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 ปี 2540 – 2544 เป็นช่วงที่ประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจมีการชะลอตัว มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2540 เป็น 4,732,610 ล้านบาท และค่อยๆ เพิ่มขึ้นเป็น 5,133,502 ล้านบาท ในปี 2544 สำหรับโครงสร้างทางสังคมได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากธุรกิจเอกชนทั้งบริษัทห้าง

ร้านหลายแห่งต้องปิดตัวลงหรือต้องลดการจ้างงาน ลดเงินค่าจ้างเงินเดือน จำนวนผู้มีงานทำในปี 2541 ลดลงเหลือ 30,104,500 คน ซึ่งย่อมส่งผลต่อการบริโภคภาคครัวเรือน เมื่อดูจากตาราง 3 การบริโภคผ่านบัตรเครดิตได้ลดลง จากปี 2539 มีปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิต 149,565.00 ล้านบาทลดลงเหลือ 144,479.69 ล้านบาทในปี 2542

ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่โอกาสในการหารายได้เพื่อให้สมดุลกับการใช้จ่ายเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อเศรษฐกิจไทยมีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2544 ซึ่งเป็นช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 ต่อเนื่องไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 ปี 2545 – 2549 มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจาก 5,450,643 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 7,841,297 ล้านบาท ในปี 2549 โดยเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศภาคเกษตรกรรม 835,776 ล้านบาท และสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศนอกภาคการเกษตร 7,005,521 ล้านบาท มีการขยายตัวของอัตราการจ้างงานสัดส่วนของผู้มีงานทำเพิ่มสูงขึ้นจาก 33,060,870 ล้านคน ในปี 2545 เป็น 35,685,530 ล้านคน ในปี 2549 โดยเป็นผู้มีงานทำในภาคการเกษตร 14,170,510 ล้านคน และผู้มีงานทำนอกภาคการเกษตร 21,515,020 ล้านคน ซึ่งส่งผลให้การบริโภคของครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังสะท้อนจากการขยายตัวของสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉลี่ยระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 – 9 เท่ากับร้อยละ 2.08, 5.26, 5.98, 13.28 ตามลำดับ และปี 2550 เท่ากับร้อยละ 18.43

เศรษฐกิจของประเทศมีการฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการดำเนินนโยบายการเงินและการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการว่างงานในประเทศลดลง มีการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครัวเรือน รวมถึงความต้องการใช้จ่ายภาคประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สังคมโลกที่พัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โครงสร้างทางสังคมและวิถีชีวิตของคนเมืองเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการใช้ชีวิตของคนเมืองที่มีค่านิยมใช้เงินในอนาคตซื้อความสุขสบาย เปลี่ยนวัฒนธรรมการใช้จ่ายจากการออมก่อนใช้ เป็นการใช้จ่ายก่อนออม ขณะที่รายได้ของประชาชนและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคปรับตัวสูงขึ้นมาเป็นลำดับ ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำอยู่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเป็นปัจจัยสนับสนุนให้อุปสงค์เพื่อการบริโภคในประเทศขยายตัวในระดับสูง และกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยทั้งในสินค้าคงทนและสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เมื่อผนวกกับมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายและเพิ่มรายได้แก่ภาคครัวเรือนนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารคนจน โครงการเอื้ออาทรต่างๆ และโครงการส่งเสริมด้านเงินทุนผ่านการขยายสินเชื่อของสถาบันการเงินรัฐ ทำให้กลุ่มประชาชนในระดับรากหญ้าของประเทศได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันสถาบันการเงินเอกชนได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการขยายสินเชื่อโดยหันมาเน้นการขยายสินเชื่อส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น พร้อมกับการเข้ามามีบทบาทในการปล่อยกู้ของบริษัทเอกชนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non bank) ตลอดจนการเร่งขยายฐานลูกค้าของสถาบันการเงินและบริษัทสินเชื่อเครดิตต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สินเชื่อบัตรเครดิตมีการเติบโตและเพิ่มปริมาณการใช้บัตรเครดิตอย่างแพร่หลาย เมื่ออัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์

โดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมปรับตัวสูงขึ้น พร้อมกับผลกระทบจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการทั่วไปปรับตัวสูงขึ้นตาม ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้ปริมาณการบริโภคบัตรเครดิตปรับตัวสูงขึ้นเป็นลำดับ (ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). 2548.)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามกระแสเศรษฐกิจโลกและนโยบายของรัฐบาล ทำประชากรไทยมีแนวโน้มที่จะบริโภคผ่านบัตรเครดิตในการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงปริมาณเงินออมของประชาชนลดลงได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตช่วงปี 2530-2550 โดยผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานซึ่งกำกับและควบคุมดูแลธุรกิจบัตรเครดิต ในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการกำกับดูแลธุรกิจบัตรเครดิตให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530-2550
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530-2550

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อทราบสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530-2550 จำแนกตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการพยากรณ์ปริมาณการบริโภคของภาคประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการบริโภคภาคประชาชนจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังวิกฤตเศรษฐกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

ประเด็นและตัวแปรที่ศึกษา

1. เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530-2550
2. เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530-2550 โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1. รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว
2. ดัชนีราคาสินค้าและบริการ
3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์
4. สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน
5. สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน

ปัจจัยทางสังคม

1. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา
2. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ
4. ระดับความเป็นเมือง

ตัวแปรตาม

สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ช่วงปี 2530-2550 ประกอบด้วย รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์

2. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ตัวแปรทางสังคมที่มีผลต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ช่วงปี 2530-2550 ประกอบด้วย สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง

3. สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต หมายถึง ปริมาณการบริโภคภาคครัวเรือนโดยการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง รวมถึงมูลค่าการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทบัตรเครดิตกับห้างสรรพสินค้าหรือบริษัทต่างๆ ทำให้สามารถซื้อสินค้าและบริการและได้รับส่วนลดจากห้างสรรพสินค้าหรือบริษัทต่างๆ

4. บัตรเครดิต หมายถึง บัตรที่ผู้ให้บริการออกให้แก่ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ให้บริการบัตรเครดิตกำหนด เพื่อใช้ซื้อสินค้าและบริการแทนการชำระด้วยเงินสด

5. รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว (ล้านบาท) หมายถึง ผลตอบแทนมวลรวมของประชากรรายบุคคลหลังหักภาษีเงินได้ ที่รวบรวมโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

6. ดัชนีราคาสินค้าและบริการ (ร้อยละ) หมายถึง ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปคำนวณจากรายการสินค้าและบริการ รวบรวมโดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

7. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (ร้อยละ) หมายถึง อัตราผลตอบแทนเงินฝากออมทรัพย์สำหรับลูกค้าทั่วไป รวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

8. สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน (ร้อยละ) หมายถึง ปริมาณเงินฝากของบุคคลธรรมดาต่อปริมาณเงินฝากทั้งหมด เงินฝากของบุคคลธรรมดา ได้แก่ เงินฝากประเภทฝากเงินเมื่อทวงถาม เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำในธนาคารพาณิชย์ รวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

9. สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน (ร้อยละ) หมายถึง ปริมาณสินเชื่อของบุคคลธรรมดาต่อปริมาณหนี้สินทั้งหมด สินเชื่อของบุคคลธรรมดา ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชี เงินกู้ ตั๋วเงิน และสินเชื่ออื่นๆ ในธนาคารพาณิชย์ รวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

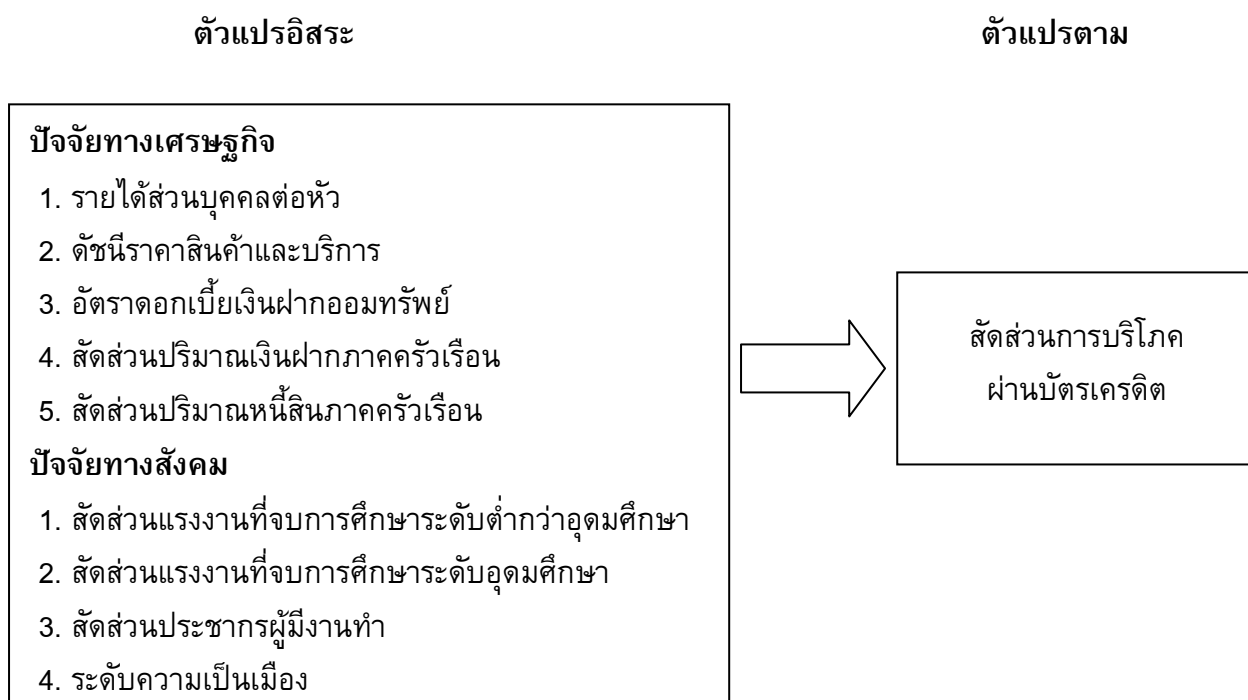
10. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา (ร้อยละ) หมายถึง สัดส่วนของประชากรที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาต่อจำนวนประชากรทั้งประเทศ ประกอบด้วยระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา

11. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ) หมายถึง สัดส่วนของประชากรที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อจำนวนประชากรทั้งประเทศ ประกอบด้วยระดับอาชีวศึกษาสูง ระดับอุดมศึกษา

12. ระดับความเป็นเมือง (ร้อยละ) หมายถึง สัดส่วนของประชากรในเขตเทศบาลต่อประชากรทั้งประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงถึงกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาสัดส่วนของปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อบ้างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ในช่วงปี 2530-2550

สมมติฐานในการวิจัย

เพื่อทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ในช่วงปี 2530-2550 ดังนี้

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ส่วนดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา และระดับความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต สำหรับสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางสนับสนุนการวิจัยต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี
 - 1.1 ทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้ามเวลา
 - 1.2 ทฤษฎีรายได้ที่แท้จริง
 - 1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเมือง
 - 2.1 นิยามของเกิดเมือง
 - 2.2 เกณฑ์วัดภาวะของความเป็นเมือง
3. ความหมาย ประวัติความเป็นมา และลักษณะการให้บัตรเครดิต
 - 3.1 ความหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต
 - 3.2 ประวัติความเป็นมาของบัตรเครดิตและสถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผลต่อการบริโภค
 - 4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 ทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้ามเวลา

ทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้ามเวลา คือ (ชยันต์ ดันดีวัสดาการ. 2550 : 77-88)

การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในการบางครั้งต้องมีการเลือกระหว่างการบริโภคสินค้าในปัจจุบันหรือบริโภคสินค้าในอนาคต ซึ่งถ้าหากผู้บริโภคต้องการบริโภคสินค้าในอนาคตมากขึ้น ก็จะต้องลดการบริโภคในปัจจุบันลงแล้วเก็บออมนำไปลงทุนหรือให้สินเชื่อเพื่อให้เกิดดอกผลสำหรับการบริโภคในอนาคต การตัดสินใจเลือกสัดส่วนการบริโภคระหว่างปัจจุบันกับอนาคตนี้เรียกว่า การบริโภคข้ามเวลา (Inter-temporal Consumption)

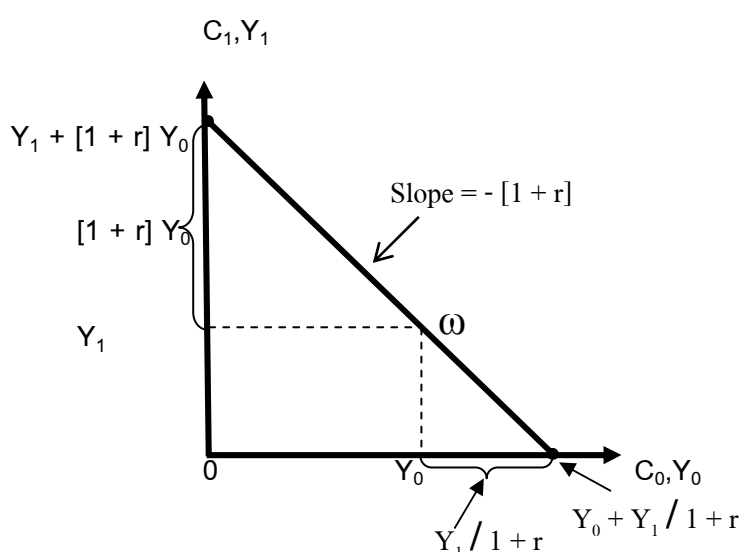
ข้อสมมติที่สำคัญของทฤษฎีนี้ คือ ผู้บริโภคจะแสวงหาความพอใจสูงสุด โดยการจัดการบริโภคในปัจจุบันและอนาคต ผ่านการออมเพื่อบริโภคในอนาคต โดยที่ผู้บริโภคสามารถนำสินค้าหรือเงินในให้สินเชื่อได้ หรือผ่านการกู้ยืมเพื่อบริโภคในปัจจุบัน

การใช้บัตรเครดิตของผู้บริโภคถือเป็นการเลือกบริโภคในปัจจุบัน โดยนำเงินในอนาคตมาใช้จ่ายก่อนหรือที่เรียกกันว่าใช้จ่ายก่อนจ่ายทีหลัง แต่การมีบัตรเครดิตจะทำให้ผู้ถือบัตรได้รับ

ความพอใจสูงสุดจากเงินรายได้ที่มีอยู่เพิ่มสูงขึ้น เพราะการมีบัตรเครดิตทำให้ผู้ถือบัตรสามารถนำเงินรายได้ที่มีอยู่ไปหมุนเวียนหาประโยชน์ในด้านอื่นได้ก่อน แทนที่จะต้องนำเงินจำนวนนั้นไปใช้จ่ายตามปกติ

1.1.1 เส้นงบประมาณของการบริโภคข้ามเวลา

จากจำนวนทรัพยากรเริ่มต้น (Endowment) Y_0 และ Y_1 ซึ่งแสดงด้วยจุด ω ในภาพประกอบ 2 ผู้บริโภคมีทางเลือกสามทางคือ บริโภคตามจำนวนสินค้าที่มีอยู่ หรือให้สินเชื่อเพื่อให้มีสินค้าบริโภคในอนาคตมากขึ้น หรือกู้ยืมมาใช้เพิ่มขึ้นในปัจจุบันซึ่งจะต้องมีการจ่ายหนี้ในอนาคต

ภาพประกอบ 2 เส้นงบประมาณของการบริโภคข้ามเวลา

ที่มา : ชยันต์ ตันติวิศดาการ. 2550 : 78

1.1.1.1 เส้นงบประมาณกรณีให้สินเชื่อ (Lending)

จากทรัพยากรเริ่มต้น ω ถ้าผู้บริโภคเลือกที่จะไม่บริโภคเลยในปัจจุบัน แต่นำ Y_0 ทั้งหมดไปให้สินเชื่อ ที่อัตราดอกเบี้ย r บาทต่อปี จะได้รับผลตอบแทนเท่ากับ $(1 + r)Y_0$ บาทในปีต่อมา ทำให้สามารถขยายขอบเขตความเป็นไปได้ในการเลือกบริโภคจากจุด ω ไปจนถึงจุดตัดแกนตั้งซึ่งเท่ากับ $Y_1 + (1 + r)Y_0$ ซึ่งก็คือ มูลค่าอนาคต (Future Value) ของทรัพยากรเริ่มต้นทั้งหมดนั่นเอง ดังนั้นเส้นงบประมาณในกรณีนี้คือเส้นที่ลากจากจุด ω ไปจนถึงจุดตัดแกนตั้งโดยมีความชันเท่ากับ $\frac{-(1 + r)Y_0}{Y_0} = -(1 + r)$

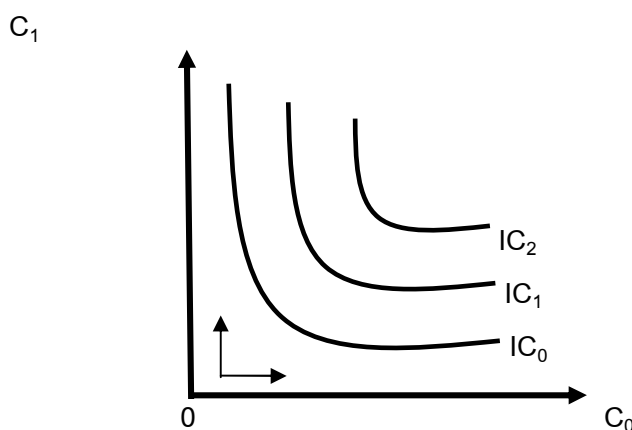
1.1.1.2 เส้นงบประมาณกรณีกู้ยืม (Borrowing)

ถ้าผู้บริโภครต้องการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าทรัพยากรเริ่มต้นที่มีอยู่ก็ต้องกู้ยืมเงินมาบริโภค สมมุติว่าเขาสามารถกู้ยืมเงินมาได้สูงสุดเท่ากับ B บาท ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเท่ากับ r เช่นเดียวกันกับเงินฝาก ดังนั้นจำนวนเงินที่เขาต้องจ่ายคืนในปีหน้าจะเท่ากับ $[1 + r] B$ ซึ่งเงินจำนวนนี้จะต้องมีค่าไม่เกิน Y_1 ดังนั้นเขาจะกู้ยืมเงินได้สูงสุดเท่ากับ $B = \frac{Y_1}{1+r}$ การกู้ยืมเงินทำให้เขาสามารถขยายขอบเขตของการบริโภคจากจุด W ไปจนถึงจุดตัดแกนนอนซึ่งเท่ากับ $Y_0 + Y_1 / 1 + r$ ซึ่งเป็น มูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของทรัพยากรเริ่มต้นทั้งหมดนั่นเอง ดังนั้นเส้นงบประมาณในกรณีนี้ คือเส้นที่ลากจากจุด W ไปจนถึงจุดตัดแกนนอน โดยมีค่าความชันเท่ากับ $\frac{-Y_1}{Y_1/[1+r]} = -[1 + r]$

โดยสรุปแล้วเส้นงบประมาณคือเส้นที่แสดงความเป็นไปได้ในการบริโภคของปัจจุบันและอนาคตจะเป็นเส้นตรงที่ลากผ่านจุดทรัพยากรเริ่มต้น หรือ W โดยมีค่าความชันเท่ากับ $-[1 + r]$ ซึ่งเปรียบเสมือนอัตราแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดของสินค้าข้ามเวลา นอกจากนี้เส้นงบประมาณยังมีจุดตัดแกนตั้งเท่ากับมูลค่าอนาคตของทรัพยากรเริ่มต้น และจุดตัดแกนนอนเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของทรัพยากรเริ่มต้นด้วย

1.1.2 เส้นความพอใจเท่ากันของการบริโภคข้ามเวลา

เส้นความพอใจเท่ากันระหว่างสินค้าข้ามเวลามีคุณสมบัติเช่นเดียวกับของกรณีสินค้าในช่วงเวลาเดียว โดยเป็นเส้นที่แสดงส่วนสมระหว่างบริโภคสินค้าในปัจจุบัน C_0 และการบริโภคสินค้าในอนาคต C_1 ที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจเท่ากัน

ภาพประกอบ 3 เส้นความพอใจเท่ากันของการบริโภคข้ามเวลา

1.1.2.1 ข้อสมมุติ

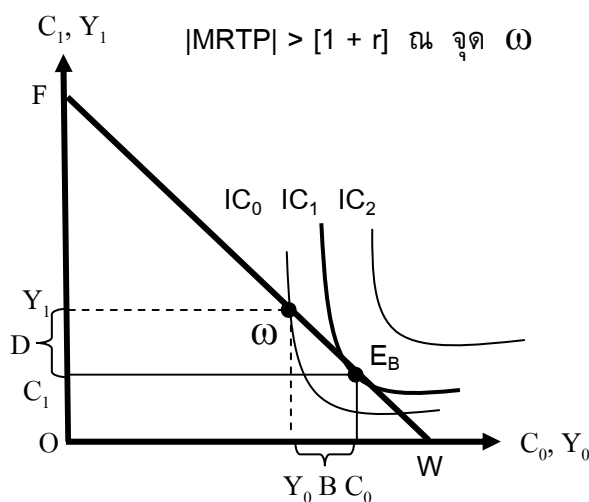
การสร้างเส้นความพอใจเท่ากันในบทยังคงใช้ข้อสมมุติเกี่ยวกับความพอใจของผู้บริโภคที่กล่าวไว้ ด้วยเหตุนี้เส้นความพอใจเท่ากันของสินค้าข้ามเวลา ดังภาพประกอบที่ 3 จึงตัดกันเองไม่ได้เส้นที่อยู่สูงกว่าจะให้ความพอใจที่สูงกว่า โดยมีความชันเป็นลบเนื่องจากเป็นสินค้าดี (Goods) ด้วยกันทั้งสองช่วงเวลา แต่ละเส้นควรเป็นเส้นที่โค้งเข้าหาจุดกำเนิด (Convex to the Origin) ซึ่งแสดงการทดแทนกันที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect Substitution) และระยะห่างระหว่างเส้นความพอใจแต่ละคู่จากซ้ายไปขวา ต้องไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้เส้น Income Consumption Curve มีความชันเป็นบวก และเนื่องจากทั้ง C_0 และ C_1 ต่างเป็นตัวแทนของสินค้าทุกชนิดเหมือนกัน (เพียงแต่อยู่ต่างช่วงเวลากัน) จึงต้องเป็นสินค้าปกติ (Normal Good) ทั้งคู่ ทำให้มีการบริโภคมากขึ้นเมื่อรายได้สูงขึ้น (แม้ว่าจะไม่จำเป็นต้องเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกัน)

1.1.2.2 อัตราการทดแทนส่วนเพิ่มระหว่างเวลา

ค่าความชันของเส้นความพอใจเท่ากันของการบริโภคข้ามเวลาเรียกว่า อัตราการทดแทนส่วนเพิ่มระหว่างเวลา หรือ Marginal Rate of Time Preference (MRTP) และเพื่อให้สอดคล้องกับค่าความชันของเส้นงบประมาณซึ่งมี r เป็นอัตราดอกเบี้ยของตลาด ในที่นี้ MRTP จะถูกนิยามให้เท่ากับ $-(1 + \rho)$ โดยที่ ρ คือ อัตราดอกเบี้ยเฉพาะบุคคล (Subjective Interest Rate) ของผู้บริโภค ดังนั้นค่าของ MRTP จะแสดงถึงสัดส่วนของปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคยินดีเสียสละการบริโภคในอนาคต เพื่อให้ได้สินค้ามาบริโภคในปัจจุบันเพิ่มอีก 1 หน่วย

1.1.3 ดุลยภาพของการกู้ยืม

ในกรณีที่เส้นความพอใจเท่ากันมีค่าความชันมากกว่าของเส้นงบประมาณ หรือ $1 + \rho > 1 + r$ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4 แสดงว่าตลาดเงินจะสามารถจ่ายผลตอบแทนจากการให้สินเชื่อในอัตราต่ำกว่าที่เขายินดีจะรับ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นด้วยว่า ผู้บริโภคยินดีที่จะเสียสละ C_1 เพื่อแลกกับการได้บริโภค C_0 เพิ่มอีกหนึ่งหน่วยในอัตราที่สูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสที่เขาจะได้ถ้านำเงินไปฝากในสถาบันการเงินหรือต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าที่ตั้งใจไว้ ดังนั้นการกู้ยืมย่อมจะให้ความพอใจแก่เขามากกว่าการฝากเงิน ดังนั้นจุดดุลยภาพการบริโภคในกรณีนี้จึงควรที่จะอยู่ทางขวาของจุด W บนเส้นงบประมาณ FW เช่นที่จุด E ซึ่งเป็นจุดที่ความชันของเส้นความพอใจเท่ากันมีค่าเท่ากับของเส้นงบประมาณพอดี ที่จุดดุลยภาพนี้เขาจะกู้ยืมเท่ากับ B ทำให้สามารถบริโภคในปัจจุบันเท่ากับ $C_0 = Y_0 + B$ และจะต้องคืนเงินกู้เท่ากับ $D = [1 + r]B$ ทำให้มีเหลือบริโภคในปีหน้าเท่ากับ $C_1 = Y_1 - D$

ภาพประกอบที่ 4 ดุลยภาพการกู้ยืม

ที่มา : ชยันต์ ตันติวิศาการ. 2550 : 81

ดังนั้น ดุลยภาพการบริโภคข้ามเวลาเกิดขึ้น ณ จุดที่เส้นความพอใจเท่ากันของการบริโภคข้ามเวลา สัมผัสกับเส้นงบประมาณที่ลากผ่านจุดความมั่งคั่งดั้งเดิม หรือจุดที่ $|MRTP| = - [1 + r]$

จะเห็นได้ว่าการที่ดุลยภาพการบริโภคจะเป็นการกู้ยืม หรือการให้สินเชื่อขึ้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งของ W และค่าความชันของเส้นความพอใจที่จุดทรัพยากรเริ่มต้น (ซึ่งถูกกำหนดโดยค่าของอัตราดอกเบี้ยเฉพาะบุคคล (Private Discount Rate) หรือ p) ว่าจะมีค่ามากหรือน้อยกว่าค่าความชันของเส้นงบประมาณ (ซึ่งถูกกำหนดโดยอัตราดอกเบี้ยของตลาด หรือ r)

1.2 ทฤษฎีรายได้ที่แท้จริง

John Maynard Keynes เห็นว่ารายได้ที่ใช้จ่ายได้ (Disposable income หรือ Y_d) หรือรายได้ที่ครัวเรือนได้รับหลังหักด้วยภาษีเงินได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดการบริโภคและการออมที่แท้จริง (S) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ถือเป็นตัวกำหนดทางอ้อม ฟังก์ชันการออมตามแบบจำลองของ Keynes เป็นดังนี้

นอกจากนั้นการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการออมยังต้องอาศัยแนวความคิดจากทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคเป็นหลักในการอธิบาย เนื่องจากการออมคือรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภค ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคไว้ดังต่อไปนี้

$$Y_d = C + S$$

โดยที่ Y_d คือ ระดับรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ การออม

จากฟังก์ชันการบริโภคขึ้นอยู่กับสมมติฐานของ Keynes เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ด้วย เนื่องจากครัวเรือนมีทางใช้จ่ายรายได้เพียง 2 ทางคือ การบริโภคและการออมความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ตามสมมติฐานของ Keynes มีสาระสำคัญคือ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำมาก ๆ ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งทำได้โดยการใช้จ่ายจากเงินออมที่เก็บสะสมในอดีตหรือโดยการกู้ยืม เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนจะเท่ากับรายได้ในงวดปัจจุบันพอดี ระดับรายได้ดังกล่าวคือระดับรายได้เสมอตัว ซึ่งการออมของครัวเรือนจะเท่ากับศูนย์ สำหรับระดับรายได้ที่สูง ครัวเรือนใช้จ่ายในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ในงวดปัจจุบัน ดังนั้นครัวเรือนจะมีการออมเกิดขึ้น (Saving) หรือการออมเป็นบวกนั่นเอง

1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค

อาจกล่าวได้ว่าระดับรายได้นั้นเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการกำหนดการใช้จ่ายของแต่ละบุคคล แต่นอกจากระดับรายได้แล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนสำคัญรองลงมา ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ปัจจัยทางด้านจิตใจและปัจจัยทางด้านวัตถุ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยทางด้านจิตใจ (Subjective Factors)

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (รัตนาศายคณิต 2531 : 43-44 ; อ้างถึงจาก John Maynard Keynes, 1978) กล่าวถึงปัจจัยทางด้านจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคได้แก่

1.3.1.1 อุปนิสัยของบุคคล เพราะอุปนิสัยของแต่ละคนนั้นต่างกันทำให้การใช้จ่ายของแต่ละคนนั้นต่างกันด้วย เช่น ถ้ามีนิสัยสุรุ่ยสุร่ายก็จะมีรายจ่ายด้านอุปโภคบริโภคมากกว่าคนที่มัธยัสถ์ทั้งๆ ที่มีรายได้เท่ากัน หรือถ้าเป็นคนที่คำนึงถึงอนาคตก็จะรู้จักเก็บออมเอาไว้โดยจะพยายามประหยัดรายจ่ายในปัจจุบันเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายในอนาคตในกรณีฉุกเฉินต่างๆ

1.3.1.2 ความกดดันทางสังคม จะมีแนวโน้มในการกระตุ้นการใช้จ่ายมากขึ้นเนื่องจากในสังคมปัจจุบันการมีหน้ามีตาในสังคมเป็นสิ่งสำคัญทำให้บุคคลอาจจัดสรรรายได้ส่วนใหญ่ในการอุปโภคบริโภค เพื่อให้ทัดเทียมกับเพื่อนหรือเพื่อรักษาตำแหน่งของตนในสังคมแม้จะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากพฤติกรรมการณ์เลียนแบบความเป็นอยู่ (demonstration effects) เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีการใช้จ่ายอยู่ในระดับสูง

1.3.1.3 การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เช่น การคาดคะเนรายได้และราคาสินค้าในอนาคต กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดคาดว่าจะรายได้ในอนาคตจะลดลง เขาจะลดการใช้จ่ายในปัจจุบันลงเพื่อเก็บออมเอาไว้ใช้จ่ายในอนาคต เพราะถ้าใช้จ่ายในปัจจุบันมากเกินไปอาจก่อให้เกิดหนี้ขึ้นได้ ซึ่งการชำระหนี้จะกระทำได้อย่างยากเนื่องจากรายได้ในอนาคตลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดคาดว่าจะรายได้ในอนาคตจะเพิ่มขึ้น เขาจะเพิ่มการใช้จ่ายในปัจจุบันมากขึ้นซึ่งบางที่อาจสูงกว่ารายได้ที่ได้รับ เพราะเขาจะรู้ว่าจะสามารถใช้จ่ายในอนาคตได้ไม่ต่ำกว่าในปัจจุบันและยังสามารถชำระหนี้ที่ก่อขึ้นในปัจจุบันได้ด้วย

การคาดคะเนราคาสินค้าในอนาคตก็เช่นเดียวกัน ถ้าคาดว่าจะราคาสินค้าในอนาคตจะสูงขึ้น บุคคลจะใช้จ่ายมากขึ้นในปัจจุบันเพราะเมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นอำนาจซื้อของเงินจะลดลง ดังนั้น บุคคลจะรีบใช้จ่ายมากขึ้นก่อนที่อำนาจซื้อของเงินจะลดลง โดยอาจจะซื้อสินค้ากักตุนไว้ใช้เอง หรือเก็งกำไร อย่างไรก็ตาม ผลของการคาดคะเนว่าราคาสินค้าในอนาคตจะสูงขึ้นอาจเป็นไปได้ในทางลดการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคก็ได้ กล่าวคือ เมื่อคาดว่าจะราคาสินค้าในอนาคตจะสูงขึ้นอาจเป็นเพราะแรงจูงใจให้บุคคลประหยัดหรือออมมากขึ้น เพื่อเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในอนาคต

จากปัจจัยทางด้านจิตใจที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสามารถนำมาปรับใช้กับธุรกิจบัตรเครดิตได้ คือ ในด้านอุปนิสัยของบุคคล สำหรับบุคคลที่มีความต้องการใช้จ่ายจำนวนมากหรือต้องการใช้จ่ายฉุกเฉินในขณะที่มีรายได้จำกัด การมีบัตรเครดิตจะสร้างความสะดวกให้กับผู้ถือบัตรโดยไม่ต้องไปหาแหล่งเงินกู้ให้เสียเวลา ส่วนในเรื่องความกดดันทางสังคมที่ในปัจจุบันคนทุกคนต่างพยายามขวนขวายหาสิ่งต่างๆ มาเพื่อให้ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม แม้ว่าจะมีรายได้ไม่เพียงพอ บัตรเครดิตจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมาก เนื่องจากบัตรเครดิตสามารถนำไปใช้ซื้อสินค้าหรือบริการต่างๆ ตามที่ต้องการได้ แม้ว่าจะไม่เงินสดในขณะนั้นไม่เพียงพอก็ตาม สร้างความรวดเร็วทันใจให้กับผู้ถือบัตรเพราะไม่ต้องเสียเวลารอจนมีเงินครบตามจำนวน และในส่วนของ การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตนั้น จะเห็นได้ว่าบัตรเครดิตก็เข้ามามีบทบาทเช่นกัน เพราะโดยปกติแล้วการจะซื้อสินค้าใหม่สักชิ้นก็จะต้องมีการวางแผนทางการเงินไว้ล่วงหน้า แต่การมีบัตรเครดิตจะช่วยลดความกังวลในเรื่องนี้ไปได้ เนื่องจากบัตรเครดิตสามารถใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการได้ทันทีที่ต้องการ แม้จะไม่ได้มีการวางแผนทางการเงินไว้ล่วงหน้าก็ตาม

1.3.2 ปัจจัยทางด้านวัตถุ (Objective factors)

ปัจจัยทางด้านวัตถุที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของบุคคลในระบบเศรษฐกิจ (รัตน สหายคณิต : 2531) ได้แก่

1.3.2.1 การกระจายรายได้ของสังคม การที่บุคคลจะใช้จ่ายรายได้สุทธิไปในการอุปโภคบริโภคมากน้อยเพียงใดนั้น นอกจากจะขึ้นกับปัจจัยอื่นๆ แล้วยังขึ้นกับขนาดรายได้สุทธิของเขาหรือครอบครัวด้วย คือ ถ้าบุคคลหรือครอบครัวใดมีรายได้สุทธิสูงจะสามารถเก็บออมไว้คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของรายได้สูงกว่าบุคคลหรือครอบครัวที่มีรายได้สุทธิต่ำกว่าหรือกล่าวได้ว่าคนยากจนจะใช้จ่ายเป็นเปอร์เซ็นต์ของรายได้สูงกว่าคนรวย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหากระบบเศรษฐกิจมี

การกระจายรายได้เหลื่อมล้ำกันมาก คือ รายได้สุทธิส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่กับคนกลุ่มน้อยของประเทศแล้วปริมาณการออมของประเทศจะอยู่ในระดับสูงกว่ากรณีที่มีการกระจายรายได้เป็นไปอย่างยุติธรรมเพราะการกระจายรายได้อย่างยุติธรรมจะเป็นการเพิ่มระดับการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของประเทศ

1.3.2.2 ขนาดของสินทรัพย์สภาพคล่อง สินทรัพย์สภาพคล่อง หมายถึง สิ่งที่เป็นเงิน ได้แก่ ธนบัตร เหรียญ เงินฝากเดินสะพัด และสินทรัพย์อื่นๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้รวดเร็วและไม่เสียค่าใช้จ่ายมากนัก เช่น หุ้น พันธบัตร เงินฝากประจำ เป็นต้น บุคคลที่มีสินทรัพย์สภาพคล่องมากมักมีเปอร์เซ็นต์การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง เพราะเขารู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาหรือสะสมสินทรัพย์เหล่านี้เพิ่มอีก ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องจำกัดการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค

1.3.2.3 การให้สินเชื่อในการบริโภค การให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการ เช่น การซื้อสินค้าเงินผ่อนจะเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค เพราะแม้ว่าบุคคลจะมีรายได้ต่ำก็สามารถนำสินค้าไปใช้ก่อนได้ โดยไม่ต้องชำระค่าสินค้าในทันที การซื้อสินค้าโดยการใช้สินเชื่อเพื่อการบริโภคจึงเท่ากับเป็นการนำเอาเงินรายได้ในอนาคตมาใช้จ่ายในปัจจุบันนั่นเอง ระบบเศรษฐกิจใดที่มีการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคมากก็จะมีระดับการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคค่อนข้างสูง

1.3.2.4 ขนาดของสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ สินทรัพย์ถาวร หมายถึง สินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน เช่น โทรศัพท์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า รถยนต์ เป็นต้น สินทรัพย์ดังกล่าวอาจทำให้การใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีสินทรัพย์เหล่านี้แล้ว การใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคอาจเพิ่มสูงขึ้น เพราะเขาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกรายได้ในการจัดหาสินทรัพย์ดังกล่าวอีก หากแต่สินทรัพย์นั้นใกล้หมดอายุการใช้งานแล้ว นอกจากนี้ การมีสินทรัพย์ถาวรอาจทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าประกัน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมัน เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม การมีสินทรัพย์เหล่านี้ อาจทำให้การใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคลดลงได้ เนื่องจากสินทรัพย์เหล่านี้มีอายุการใช้งานนาน การที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินทรัพย์ดังกล่าวเพื่อทดแทนของเดิมจะกินระยะเวลาอีกนาน ทำให้เป็นการลดรายจ่ายในการจัดหาสินทรัพย์ดังกล่าวไปได้จนถึงช่วงที่สินทรัพย์ใกล้หมดอายุการใช้งาน อิทธิพลของสินทรัพย์ถาวรที่มีต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของบุคคลจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับว่าผลในทางใดมีมากกว่ากัน

1.3.2.5 ระดับราคาสินค้า ในช่วงที่ระดับราคาสินค้าสูงขึ้นซึ่งมักจะเป็นช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรือง การใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคย่อมมีค่าสูงตามไปด้วยแม้ว่าจะบริโภคเป็นจำนวนเท่าเดิม นอกจากนี้ในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในช่วงขาขึ้น รายได้ของบุคคลส่วนใหญ่จะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้การใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของเขาเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามในช่วงที่ระดับราคาสินค้าลดต่ำลงซึ่งจะเป็นในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ การใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคจะอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

1.3.2.6 การกระจายอายุของประชากร โดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลที่อยู่ในวัยกลางคนจะมีเปอร์เซ็นต์การออมทรัพย์มากกว่าวัยอื่น ดังนั้น หากระบบเศรษฐกิจที่มีประชากรในวัยทำงานสูงกว่าประชากรในวัยเด็กและวัยชรา เปอร์เซ็นต์การออมทรัพย์ต่อรายได้จะค่อนข้างสูงกว่าระบบเศรษฐกิจอื่นที่มีการกระจายอายุของประชากรไปในทางตรงข้าม

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเมือง

2.1 นิยามความเป็นเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้นิยามของความเป็นเมืองว่า หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือการเคลื่อนย้ายของผู้คนหรือการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมือง หรือการขยายตัวของเมืองออกไปทางพื้นที่ การเพิ่มจำนวนประชากร หรือในการดำเนินกิจการงานต่าง ๆ มากขึ้น

Gould and Kobb (1964) อธิบายถึงความเป็นเมืองว่ามีหลายความหมาย ดังนี้

1. ความเป็นเมือง หมายถึง การกระจาย (Diffused) ของอิทธิพลสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท คำว่า “อิทธิพล” ที่ได้กระจายไปนั้น หมายถึง ขนบธรรมเนียมและลักษณะ (Trait) ของเมือง
2. ความเป็นเมือง หมายถึง ปรากฏการณ์ของลักษณะสังคมเมืองที่เกิดขึ้น หรือลักษณะของสังคมเมืองในแง่ประชากร คำนิยามนี้พบเสมอๆ ในหนังสือของสังคมวิทยาชนบท กล่าวคือ การปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรมในเขตชนบทได้กลายเป็นวัฒนธรรมแบบสังคมเมือง
3. นักประชากรศาสตร์เข้าใจความเป็นเมืองว่า เป็นกระบวนการของประชากรที่มารวมกันอยู่อย่างหนาแน่น มีความหมายสำคัญที่ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของการเคลื่อนไหวกจากที่ไม่ใช่สังคมเมืองไปเพื่อให้ถึงความสมบูรณ์ของลักษณะเมืองของประชาชนที่มารวมอยู่อย่างหนาแน่น
4. ความเป็นเมือง เป็นกระบวนการของการรวมตัวอยู่อย่างหนาแน่นของประชากรซึ่งในอัตราของประชากรในเมือง ต่อประชากรทั้งหมดที่เพิ่มขึ้น

Palen (1987) อธิบายว่า ความเป็นเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนประชากรของประเทศที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง อันเป็นผลมาจากการที่ประชาชนเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองหรือไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันหนาแน่นบริเวณใดบริเวณหนึ่ง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นกระบวนการซึ่งชนบทเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นเมืองนั่นเอง

2.2 เกณฑ์วัดภาวะของความเป็นเมือง

หลักเกณฑ์ในการจำแนกภาวะของความเป็นเมืองโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับชนบทจำแนกได้ (กฤษ เพิ่มทันจิตต์. 2536)

2.3.1 เกณฑ์ที่อาศัย

พื้นที่ทางการปกครองหรือการบริหารซึ่งรัฐบาลกำหนดขึ้น หรือเป็นการกำหนดโดยกฎหมาย เช่น เขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาลเมือง เป็นต้น

2.3.2 เกณฑ์ขนาดประชากร

โดยใช้วิธีกำหนดจำนวนประชากรขั้นต่ำขึ้นไว้ว่าจะต้องมีประชากรไม่น้อยกว่าที่กำหนดจึงเรียกว่าเมือง บางกรณีอาจกำหนดโดยเกณฑ์ของความหนาแน่นของประชากรโดยคำนึงถึงหน่วยพื้นที่เป็นฐานประกอบด้วย เช่น เกณฑ์การกำหนดเทศบาลเมืองและเทศบาลนครตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

2.3.2.1 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นถิ่นตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

2.3.2.2 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

2.3.3 เกณฑ์คุณสมบัติของเมือง

ในความหมายนี้จะมีการกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำของความเป็นเมืองขึ้นไว้ก่อน เช่น เมืองจะต้องมีความสมบูรณ์พร้อมทางด้านไฟฟ้า น้ำประปา ตำรวจ โรงเรียน โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย ศาล และระบบการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

2.3.4 เกณฑ์กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ซึ่งมีปรากฏในบางกรณีของบางประเทศที่มีค่านิยมที่อาศัยสัดส่วนของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจในสาขาเกษตรกรรม เช่น เมืองจะมีประชากรทำงานเชิงเศรษฐกิจในสาขาเกษตรกรรมไม่เกิน 25% เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า ในกระบวนการเกิดเป็นเมืองที่มีเงื่อนไขภายนอกเข้ามากำหนด เช่น การวางแผนพัฒนาของรัฐนั้นเกณฑ์ที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายของการเติบโตของเมืองและการเกิดเป็นเมืองจำเป็นต้องพิจารณาในมิติดังนี้ คือ

1. ระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น
2. การบริการทางสังคม เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และการวางแผนครอบครัว เพื่อควบคุมอัตราการเพิ่มของประชากร

3. การให้บริการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการขนส่ง ระบบน้ำประปา ระบบสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย
4. การรักษาสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง

3. ความหมายและประวัติความเป็นมาของบัตรเครดิต

3.1 ความหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต

ความหมายของคำว่า “บัตรเครดิต” หรือ “credit card” สามารถแยกพิจารณาได้เป็นสองคำได้แก่ คำว่า “credit” และคำว่า “card” โดย “credit” เป็นคำภาษาอังกฤษที่มีรากศัพท์มากจากภาษาลาติน คือคำว่า “credo” แปลว่า “ข้าพเจ้าไว้วางใจ” ซึ่งหมายถึงความน่าเชื่อถือในการชำระหนี้ ส่วน “card” แปลเป็นภาษาไทยคือ “บัตร” ซึ่งหมายถึงแผ่นเอกสารหรือสิ่งที่ใช้สำหรับการเขียนหรือการพิมพ์ข้อความลงไป เพื่อสื่อความหมาย บันทึกข้อมูลหรือข้อความ

บัตรเครดิต เป็นตราสารทางการเงินอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ถือสามารถนำไปใช้เพื่อสื่อกกลางในการแลกเปลี่ยนแทนเงินสดในการซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้าที่รับบัตรเครดิตนั้นได้ รวมทั้งเป็นการให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ผู้ถือบัตรด้วย บัตรเครดิตสามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อยได้ พกพาสะดวก มีความคงทนถาวรในแง่สถาบันที่ออกบัตร และความต้องการของผู้ถือบัตรว่าต้องการใช้หรือไม่

บัตรเครดิต หมายความว่า บัตร เอกสาร หรือวัตถุอื่นใด ซึ่งผู้ออกบัตรให้แก่ผู้ถือบัตรโดยได้บันทึกข้อมูลไว้ด้วยกรรมวิธีเชิงกล หรือวิธีการอย่างอื่น ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งนี้จะมีกำหนดระยะเวลาการใช้ไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม เพื่อให้ผู้ถือบัตรใช้ชำระราคาสินค้าหรือบริการหรือใช้ในการเบิกถอนเงินตามร่างพระราชบัญญัติ

บัตรเครดิต เป็นสิ่งที่แสดงความเชื่อถือในการชำระราคา ซึ่งผู้ถือบัตรสามารถแสดงให้ร้านค้าทราบได้ว่า ขอใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด

สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ได้ให้ความหมายของบัตรเครดิตไว้คือ บัตรที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้กับผู้บริโภค ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ประกอบการกำหนด เพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการหรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด หรือเพื่อใช้เบิกถอนเงินสด หรือเพื่อใช้เบิกถอนเงินสด แต่ไม่รวมถึงบัตรที่ได้มีการชำระค่าสินค้าและบริการหรือค่าสินค้าอื่นใดไว้ล่วงหน้าแล้ว

โดยสรุปแล้ว “บัตรเครดิต” หมายถึง เครื่องมือในการชำระค่าสินค้าและบริการแทนการชำระด้วยเงินสด ซึ่งผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตรได้ตกลงกันไว้ โดยผู้ออกบัตรจะชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้าก่อน และผู้ถือบัตรจะมีหน้าที่ในการชำระเงินคืนให้แก่ผู้ออกบัตรตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ในภายหลัง นอกจากนี้บัตรเครดิตยังสามารถนำไปเบิกเงินสดได้อีกด้วย

บัตรเครดิตในประเทศ (local credit card) หมายถึง บัตรเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นผู้ออก และผู้ถือบัตรเครดิตสามารถนำไปใช้ได้เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น เช่น บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทย บัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพ บัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์

นอกจากนี้บัตรเครดิตอาจออกโดยห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาลเอกชน โรงแรม หรือสถาบันการเงิน เพื่อให้เครดิตแก่ลูกค้าที่สมัครเป็นสมาชิกเท่านั้น และสามารถใช้ได้เฉพาะสถานที่ที่ผู้ออกบัตรกำหนดเท่านั้น

บัตรเครดิตระหว่างประเทศ (international credit card) หมายถึง บัตรเครดิตที่สามารถใช้ได้ทั่วโลก เช่น บัตรเครดิตมาสเตอร์ บัตรเครดิตวีซ่า บัตรเครดิตอเมริกันเอ็กซ์เพรส บัตรเครดิตไดเนอร์สคลับ ซึ่งบัตรเครดิตเหล่านี้เป็นบัตรที่บริษัทเป็นผู้ออกบัตรเอง อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ในประเทศไทยก็เป็นผู้ออกบัตรเหล่านี้ด้วย โดยออกในฐานะที่เป็นผู้ได้รับสิทธิในการออกบัตร เช่น บัตรวีซ่าธนาคารกสิกรไทย บัตรวีซ่าธนาคารกรุงเทพ บัตรวีซ่าธนาคารทหารไทย ซึ่งหมายถึงบัตรวีซ่าที่ธนาคารดังกล่าวได้รับสิทธิในการออกให้แก่ลูกค้า และสามารถนำไปใช้ได้ทั่วโลก

ผู้ออกบัตร หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเครดิต หรือบริษัทผู้ออกบัตรเครดิต เช่น บริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส จำกัด บริษัทไดเนอร์สคลับ จำกัด เป็นต้น

ผู้ถือบัตร หมายถึง ผู้ถือบัตรเครดิตตามที่ผู้ออกบัตรออกให้และมีสิทธินำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการได้

สัญญาบัตรเครดิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้ถือบัตรได้แสดงเจตนาโดยทำเป็นหนังสือต่อผู้ออกบัตร ให้ดำเนินการออกบัตรเครดิตให้แก่ตนรวมถึงผู้อื่น โดยยินยอมเข้าผูกพันตนตามข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้ออกบัตร และผู้ออกบัตรได้ตกลงยินยอมออกบัตรเครดิตได้ตามร่างพระราชบัญญัติ

ธนาคารคู่สัญญา หมายถึง ธนาคารอื่นที่มีใช้ธนาคารผู้ออกบัตร แต่เป็นธนาคารที่ให้สัญญากับผู้ออกบัตรว่าจะยอมรับเป็นผู้ชำระเงินให้กับเจ้าของร้านค้าหรือสถานบริการที่นำไปบันทึกรายการขาย (sales slip) มาเรียกเก็บเงินแทนไปก่อน และธนาคารคู่สัญญานี้จะเรียกเก็บเงินจากธนาคารหรือบริษัทที่เป็นผู้ออกบัตรในภายหลัง

ผู้รับบัตร หมายถึง ร้านค้า โรงแรม หรือสถานบริการต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงกับธนาคารหรือผู้ออกบัตรว่ายินยอมรับบัตรเครดิตแทนการใช้เงินสดจากลูกค้าผู้ถือบัตรที่เข้ามาซื้อสินค้าและบริการ

บัตรเสริม หมายถึง บัตรเครดิตอีกใบหนึ่งที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้ร้องขอให้ธนาคารหรือบริษัทผู้ออกบัตรเครดิตให้กับอีกคนหนึ่งให้เป็นผู้ถือบัตรเครดิต เช่น สามีถือบัตรเครดิตอยู่แล้วขอบัตรเครดิตอีกใบหนึ่งให้ภรรยาหรือบุตร เพื่อให้ภรรยาหรือบุตรเป็นผู้ถือบัตรเครดิตโดยบัตรเครดิตที่สามีเป็นผู้ถืออยู่ก่อนจะเรียกว่า บัตรหลัก และผู้ถือบัตรหลักสัญญากับธนาคารหรือบริษัทผู้ออกบัตรว่าจะรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดที่เกิดจากการใช้บัตรเสริม โดยบัตรเสริมจะมีข้อมูลบัตรเครดิตที่ปรากฏชื่อของผู้ถือบัตรเสริม หมายเลขบัตรเครดิต ตลอดจนรหัสบัตรเครดิตเป็นเฉพาะตัวของผู้ถือบัตรเสริม ที่ไม่เกี่ยวกับบัตรหลักแต่อย่างใด

ใบบันทึกการขาย (sales slip) หมายถึง หลักฐานที่แสดงการซื้อขายสินค้าและบริการในแต่ละครั้ง ในใบบันทึกการขายนี้จะปรากฏหลักฐานชื่อร้านค้า จำนวนเงิน รหัสอนุมัติจากธนาคาร (ในกรณีที่ต้องขออนุมัติ) และลายมือชื่อของผู้ถือบัตร เป็นสำคัญ

วงเงินอนุมัติ หมายถึง จำนวนเงินสูงสุดที่ผู้ถือบัตรสามารถใช้ได้ โดยผู้ออกบัตรจะเป็นผู้แจ้งให้ทราบว่า ผู้ถือบัตรสามารถใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้เป็นจำนวนเงินเท่าไร เช่น วงเงินอนุมัติ 20,000 บาท หมายความว่า ผู้ถือบัตรสามารถใช้ไปได้เรื่อย ๆ จนครบ 20,000 บาท ภายในรอบบัญชี และเมื่อผู้ถือบัตรได้ชำระค่าสินค้าและบริการให้ผู้ออกบัตรแล้ว วงเงินอนุมัติจะไปตั้งต้นใหม่ที่ 20,000 บาท อีกครั้ง

เบี้ยปรับ หมายถึง ดอกเบี้ยและเงินค่าปรับที่ผู้ออกบัตรเครดิตเรียกเอาจากผู้ถือบัตร โดยนับตั้งแต่วันที่ผิดนัดตามที่กำหนดไว้ในใบแจ้งหนี้ และเบี้ยปรับนี้จะเกิดขึ้นทุกรอบบัญชีที่มีการออกใบแจ้งหนี้ ซึ่งแต่ละสถาบันผู้ออกบัตรจะกำหนดอัตราเบี้ยปรับไม่เท่ากัน

รอบบัญชี หมายถึง ระยะเวลาของการรวบรวมการใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตร ซึ่งผู้ออกบัตรเป็นผู้กำหนด โดยปกติแล้ว 1 รอบคือ 1 เดือน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ออกบัตรว่าจะกำหนดรอบบัญชีเป็นอย่างไร

ใบแจ้งหนี้ หมายถึง เอกสารที่ผู้ออกบัตรทำขึ้นและส่งให้ผู้ถือบัตร เพื่อแสดงรายละเอียดของรายการการใช้บัตรและจำนวนหนี้ในแต่ละรอบบัญชี และให้ลูกค้าผู้ถือบัตรทำการตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่ และจะต้องชำระเงินให้ผู้ออกบัตรตามวันเวลาที่กำหนด

ระยะปลอดหนี้ หมายถึง ช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ผู้ถือบัตรยังไม่ต้องชำระค่าสินค้าและบริการที่ซื้อจนกว่าจะได้รับใบแจ้งหนี้จากผู้ออกบัตรเครดิต

3.2 ประวัติบัตรเครดิตในประเทศไทยและสถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทย

3.2.1 ประวัติบัตรเครดิตในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการบัตรเครดิตครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2512 โดยผู้ออกบัตรคือ บริษัท ไดเนอร์สคลับ (ประเทศไทย) จำกัด แต่ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ถือบัตรส่วนใหญ่อยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้บริหารระดับสูงเพียงไม่กี่คน

ปี พ.ศ. 2513 ธนาคารแห่งอเมริกา (Bank of America) ได้นำบัตรเครดิตต่างประเทศที่เรียกว่า Bank Americard หรือที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า วิซ่า (Visa) เข้ามาใช้ในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2515 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้ร่วมกับธนาคารศรีนคร จำกัด ออกบัตรชื่อ “บัตรเครดิตอเนกประสงค์” ซึ่งถือว่าเป็นบัตรเครดิตบัตรแรกที่เป็นของคนไทย โดยธนาคารพาณิชย์ของไทยเป็นผู้ออก

ปี พ.ศ. 2517 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้รับสิทธิให้เป็นตัวแทน (franchisee) ในการออกบัตรมาสเตอร์การ์ด ซึ่งเป็นบัตรเครดิตต่างประเทศ ให้เผยแพร่ในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2521 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้ออกบัตรเครดิตของตนเองที่มีชื่อว่า “บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทย” และในขณะเดียวกันธนาคารศรีนคร จำกัด ก็ได้ออกบัตรเครดิตที่มีชื่อว่า “บัตรเครดิตอเนกประสงค์ ธนาคารศรีนคร” ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแข่งขันการทำธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2522 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้เข้าเป็นสมาชิกของ วีซ่าอินเตอร์เนชันแนล (Visa International) และเป็นผู้ได้รับสิทธิในการเป็นตัวแทนออกบัตรเครดิตวีซ่าในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2524 บริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส จำกัด ตกลงร่วมกับบริษัท ซี ทัวร์ จำกัด (Sea Tour Co., Ltd.) โดยมีธนาคารกรุงเทพ จำกัด ร่วมทุนกันตั้งบริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด (American Express (Thailand) Co., Ltd.) ออกบัตรเครดิตอเมริกันเอ็กซ์เพรส และในปีนั้นธนาคารไทยพาณิชย์ได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่าและมาสเตอร์การ์ด

ปี พ.ศ. 2527 ธนาคารกสิกรไทยได้นำบัตรวีซ่ามาให้บริการ

ปี พ.ศ. 2528 ธนาคารทหารไทยได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า

ปี พ.ศ. 2530 ธนาคารกรุงศรีอยุธยาได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า

ปี พ.ศ. 2531 ธนาคารไทยพาณิชย์ออกบัตรเครดิตในประเทศ ธนาคารมหานครได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า และธนาคารนครหลวงไทยได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า

ปี พ.ศ. 2533 ธนาคารมหานคร ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารสหธนาคาร ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ และธนาคารศรีนคร ร่วมกันผลิตบัตรเครดิตขวัญนคร ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้ผลิตบัตรเครดิตร่วม (affinity card) และธนาคารซีทีแบงก์ก็ได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า และธนาคารกรุงไทยได้ผลิตบัตรเครดิต

ปี พ.ศ. 2534 ธนาคารกรุงไทยได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับวีซ่า

ปี พ.ศ. 2535 ธนาคารซีทีแบงก์ได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับมาสเตอร์การ์ด และธนาคารกรุงไทยได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับมาสเตอร์การ์ด

ปี พ.ศ. 2537 ร้านค้าบัตรเครดิตมหานครร่วมให้บริการกับบัตรเครดิตกรุงไทย

ปี พ.ศ. 2539 ธนาคารไทยท努ได้ผลิตบัตรเครดิตร่วมกับมาสเตอร์การ์ด มีชื่อว่า “บัตรเครดิตไทยท努มาสเตอร์การ์ด” ธนาคารทหารไทยได้ออกบัตรเครดิตที่เอ็มบีการ์ด วีซ่า ซึ่งเป็นบัตรที่สามารถเติมเงินได้ที่สาขาของธนาคาร และยังมีบรรจุไมโครโปรเซสเซอร์ (chip) ที่สามารถบันทึกข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลสุขภาพได้ด้วย

ปี พ.ศ. 2541 ธนาคารเอเชียเปิดให้บริการบัตรเครดิตเอเชียวีซ่าเป็นครั้งแรก

ปี พ.ศ. 2542 บัตรเครดิตได้รับความนิยมแพร่หลายเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรสูงขึ้น ธนาคารต่าง ๆ ได้คิดค้นผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตในรูปแบบใหม่ ๆ รวมทั้งขยายขอบเขตการให้บริการกับผู้ถือบัตรให้กว้างขวางขึ้นเพื่อเป็นการจูงใจผู้ถือบัตรให้มาใช้บริการบัตรเครดิตของตน นอกจากบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารหรือบริษัทที่

ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว ยังมีห้างสรรพสินค้า โรงแรม และโรงพยาบาลทำการออกบัตรเครดิตด้วย เพื่อให้ใช้ซื้อสินค้าและบริการเฉพาะในกิจการหรือสาขาของตน เช่น บัตรเครดิตเซ็นทรัล บัตรเครดิตเทสโกโลตัส บัตรเครดิต Major Cineplex เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2545 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต โดยกำหนดสาระสำคัญของประกาศ ดังนี้

- ผู้ถือบัตรเครดิต ต้องเป็นผู้มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า 180,000 บาทต่อปี
- ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายได้ไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนเงินที่เบิกถอนผ่านบัตรเครดิต
- ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามได้ตามจำนวนเงินจ่ายจริงและพอสมควรแก่เหตุ
- ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกเก็บค่าปรับกรณีเช็คคืน ไม่เกิน 200 บาทต่อครั้ง เฉพาะผู้ออกบัตรที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
- ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานตามที่ ธปท. กำหนด หรืออนุญาตเพิ่มเติมจากที่กำหนด
- ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายอื่นใดนอกจากรายการข้างต้นได้ไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี

ปี 2547 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศปรับปรุงหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต การชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ โดยเพิ่มอัตราการผ่อนชำระหนี้ขั้นต่ำจากเดิมที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของยอดคงค้างทั้งสิ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของยอดคงค้าง โดยให้ถือปฏิบัติสำหรับผู้ถือบัตรรายใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2547 และผู้ถือบัตรรายเก่าตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 เป็นต้นไป และให้ยกเลิกการใช้บัตรเครดิตกรณีผู้ถือบัตรมีการผิดนัดชำระหนี้เกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระหนี้ และกำหนดหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดในกรณีที่มีการโอนหนี้บัตรเครดิตหรือเปลี่ยนประเภทหนี้บัตรเครดิตไปเป็นหนี้ประเภทอื่น รวมทั้งการปฏิบัติและการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภค โดยกำหนดวงเงินที่จะให้แก่ผู้ถือบัตรแต่ละรายต้องไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน หรือมีกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝาก โดยในกรณีที่ผู้ถือบัตรรายเก่าให้มีผลปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป

ปี พ.ศ. 2549 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับธุรกิจบัตรเครดิต เพื่อปรับเปลี่ยนเพดานอัตราดอกเบี้ยและค่าบริการบัตรเครดิตอีกร้อยละ 2 ต่อปี เป็นไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2549 เป็นต้นไป

3.2.2 สถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทย

พัฒนาการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบกับการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคม เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของการใช้บัตรเครดิตในหมู่ประชาชนไทย ประกอบกับบริษัทหรือสถาบันการเงิน ผู้ออกบัตรต่างแข่งขัน กับส่งเสริมการขายโดยกว้างขวางมากกว่าแต่ก่อน ก่อให้เกิดพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตในวัตถุประสงค์ได้ 2 ประการ คือ

1. ใช้แทนเงินสดในการซื้อสินค้าและบริการ เพียงพกบัตรเครดิต 1 ใบก็สามารถซื้อสินค้าได้ แทนเงินสดจากร้านค้าที่ติดป้ายรับชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิตหรือมีสัญลักษณ์ของสถาบันผู้ออกบัตร โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมในการใช้บัตรเครดิต ยกเว้นสินค้าประเภททองหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยผู้ถือบัตรไม่ต้องพกพาเงินสดไปไหนมาไหนจำนวนมากมาย หรือไม่ต้องเดินทางไปกด ATM

2. ใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้น เนื่องจากผู้ถือบัตรเครดิตสามารถซื้อสินค้าและบริการไปใช้ได้โดยไม่ต้องมีเงินจากร้านค้าที่ติดป้ายรับชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิตหรือมีสัญลักษณ์ของสถาบันผู้ออกบัตร โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมในการใช้บัตรเครดิต ยกเว้นสินค้าประเภททองหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นเครดิตที่ได้รับในระยะเวลา 1 เดือน หรือตามระยะเวลาที่สถาบันผู้ออกบัตรกำหนด แล้วจึงนำเงินมาชำระค่าบัตรเครดิตที่ใช้ไปในการซื้อสินค้าและบริการนี้ โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแต่ถ้าเกินระยะเวลาที่กำหนด ก็จะเสียดอกเบี้ยคิดตามแต่ละสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตกำหนด

บัตรเครดิตแบ่งตามลักษณะถือครองบัตรเครดิต ดังนี้

1. ถือครองบัตรหลัก 1 ใบ
2. ถือครองบัตรหลักมากกว่า 1 ใบ
3. ถือครองบัตรเครดิต 1 ใบ หรือมากกว่า 1 ใบขึ้นไป
4. ถือครองบัตรหลักและบัตรเครดิตของสถาบันต่าง ๆ

บัตรเครดิตแบ่งตามพฤติกรรมการใช้จ่าย ดังนี้

1. ซื้อสินค้าและบริการจากห้างสรรพสินค้า
2. ซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้า
3. ใช้ในการซื้อบริการจากโรงแรม
4. ใช้ในการท่องเที่ยว
5. ใช้ในสถานพยาบาล ซูเปอร์มาร์เก็ต และธุรกิจอื่น ๆ

ในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ภาครัฐได้พยายามกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน โดยการสนับสนุนการปล่อยสินเชื่อ เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้ง

การแข่งขันของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตต่าง ๆ ทั้งธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และสถาบันที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์

การเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจบัตรเครดิตดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะสร้างปัญหาตามมาในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากการสร้างนิสัยฟุ่มเฟือยและไม่รู้จักประมาณตนเองให้กับคนไทย ประกอบกับการส่งเสริมการใช้จ่ายของสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตที่มีความเข้มข้น และพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของประชาชนมีความคุ้นเคยมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบและเป็นปัญหาให้กับส่วนของสถาบันการเงิน ผู้บริโภค สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะธนาคารแห่งประเทศไทยต้องออกมาตรการเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งเพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตมีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

ทางด้านการแข่งขันของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตต่าง ๆ ทั้งธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และสถาบันที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ จะเห็นได้จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงถึงจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ไทย และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย เปรียบเทียบกับบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน (non bank) เช่น บริษัท จีอีแคปปิตอล จำกัด และ บริษัท สยามเอ แอนด์ ซี จำกัด (Easy Buy) เป็นต้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กาญจน์ พลจันทร์ และ สุวรรณ วัฒนจิตต์ (2525) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบของการอุปโภคบริโภคในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2518-2519 โดยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะพิจารณาถึงการใช้จ่ายในสินค้า 12 หมวด เพื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการบริโภคสินค้าเหล่านั้น ส่วนที่ 2 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการบริโภค โดยพิจารณาตามกลุ่มรายได้และรายภาค ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (cross section data) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2518-2519 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาใช้ในการศึกษา โดยวิธีประมาณการ แบบ OLS (Ordinary Least Squares) โดยในกระบวนการศึกษานั้นได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การศึกษาสัดส่วนการบริโภคสินค้าหมวดต่างๆ 12 หมวด ต่อรายได้ว่า พฤติกรรมการบริโภคของคนต่อสินค้าต่างๆ เป็นอย่างไรบ้าง โดยแยกพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายภูมิภาค นับเป็นการพิจารณาโดยยึดสินค้าเป็นหลัก และนำมาเปรียบเทียบกับรายได้ในท้องถิ่นนั้นๆ อันเป็นการพิจารณารสนิยมในการบริโภคได้ทางหนึ่ง

2. ศึกษารูปแบบการบริโภค โดยการหาฟังก์ชันการบริโภค (consumption function) แต่เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้

รวบรวม NC (non-consumption) ดังนั้นจึงหาสมการ $NC = a + bY$ จากนั้นจึงได้ทำการศึกษาผลรวมของการอุปโภคบริโภค หรือ CNC (consumption+non-consumption) โดยหาจากสมการ $CNC = a + bY$ จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริโภคของคนไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับหมวดอาหารเป็นหลัก รองลงมาได้แก่เครื่องอุปโภค ที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่ง เสื้อผ้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถอธิบายได้ตามทฤษฎี แสดงให้เห็นว่ารายได้ที่มีอยู่ได้นำไปใช้จ่ายในสินค้าที่มีความจำเป็นในการครองชีพ จากการพิจารณาถึงสมการการบริโภค พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคน้อย ค่า MPC ของกลุ่มคนที่มีอาชีพอิสระสูงกว่ากลุ่มอื่น เมื่อพิจารณารายภาคพบว่ากรุงเทพมหานครมีค่า MPC ที่น่าเชื่อถือได้ ตามด้วยภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคเหนือ ตามลำดับ และจากค่าตัดแกนจากการศึกษาสามารถอธิบายสถานภาพครอบครัวได้คือ ครอบครัวในกลุ่มอาชีพอิสระที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกร จะมีค่าตัดแกนสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และมีค่า MPC สูงด้วย ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ ค่าตัดแกนสูง ค่า MPC มักจะต่ำ

โดยสรุป ในการพิจารณารูปแบบการอุปโภคบริโภคของประเทศไทยนั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการบริโภคของคน ผู้ที่มีกระแสเงินมากจะเป็นตัวกำหนดการอุปโภคบริโภคได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ผู้มีกระแสเงินน้อย เช่น ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร รายได้ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมการบริโภคได้

กาญจน์ กังวานพรศิริ (2530) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคในเชิงเศรษฐมิติกรณีของประเทศไทย เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของภาคเอกชนไทย ได้ขยายกว้างออกไปและมีการประมาณการสมการการบริโภคเพื่อหาค่า MPC และศึกษาว่าพฤติกรรมการบริโภคของภาคเอกชนไทยสอดคล้องกับทฤษฎีต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยได้ประมาณการสมการการบริโภคตามทฤษฎี 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ ทฤษฎีการบริโภคแบบมีตัวแปรล่าของการบริโภค และทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาช่วงของปี พ.ศ.2513-2527 และเนื่องจากข้อมูลของรายได้สุทธิที่แท้จริงของครัวเรือนไม่มีการจัดทำ จึงได้แปลงรายได้สุทธิตัวเป็นให้เป็นตัวแปรแท้จริง โดยใช้ Price deflator ต่างๆ มาใช้คือ GDP deflator, PCE deflator และ CPI deflator และยังได้ทำการทดสอบทฤษฎีในรูป per capita เพื่อขจัดปัญหาเรื่องผลกระทบของการขยายตัวของประชากรต่อรายได้และการบริโภค โดยใช้การประมาณค่าสมการแบบ OLS (Ordinary Least Square) ซึ่งในการศึกษาผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเชิงสถิติในการประมาณการสมการและการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งจากผลการวิจัยทฤษฎีการบริโภคทั้ง 4 ทฤษฎี สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริโภคของภาคเอกชนไทยได้ดีมากกว่าร้อยละ 90 โดยพิจารณาจากค่า R^2 สำหรับค่า MPC ที่ประมาณการได้ตามทฤษฎีต่างๆ นั้นมีค่าความน่าเชื่อถือน้อย ทั้งนี้เพราะสมการการบริโภคในการศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านสถิติเกี่ยวกับข้อสมมติฐานของวิธีการประมาณการแบบ OLS โดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคหาค่าแท้จริงตามราคาปี 2505 โดยผลการประมาณการสมการการบริโภคทั้ง 4 ทฤษฎี โดยใช้ค่าตัวแปรอยู่ในรูปแบบ PCE per capita deflator จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า

ทฤษฎีการบริโภคแบบเคนส์ ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ ทฤษฎีการบริโภคแบบมีตัวแปรล่าของการบริโภค และทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร อธิบายพฤติกรรมกรรมการบริโภคของภาคเอกชนของประเทศไทยได้ดีพอสมควร เมื่อไม่คำนึงถึงปัญหาทางสถิติในเรื่อง simultaneity biased, multi co-linearity และ serial correlation ค่า MPC ที่ประมาณการได้มีค่าที่ยอมรับได้และอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับงานอื่นๆ ที่ได้เคยมีผู้ศึกษาไว้ และจากการศึกษายังได้ประมาณค่า MPC จากฟังก์ชันการบริโภคของ Duesenberry, Eckstein และ Fromm (DEF) และจากฟังก์ชันการบริโภคของ Friedman-Mincer (FM) ผลปรากฏว่า ค่า MPC ในระยะสั้นที่ประมาณได้จากทฤษฎี DEF เท่ากับ 0.3475 ระยะยาวเท่ากับ .8686 โดยสรุปได้ว่า ค่า MPC ในระยะยาวของภาคเอกชนไทยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.84-0.87 และค่า MPS อยู่ในระดับ 0.13-0.16 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าระดับการออมของภาคเอกชนไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ดิเรก และ อำนาจ (2532) ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2529 เพื่อการศึกษาวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนไทย โดยอาศัยแบบจำลองการขยายค่าใช้จ่ายแบบเส้นตรง (Extended Linear Expenditure System : ELES) เป็นกรอบความคิดในการศึกษา โดยได้แยกการวิเคราะห์ออกตามลักษณะชุมชนและใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แนวโน้มการใช้จ่าย (marginal budget share) และรายจ่ายที่จำเป็นของครัวเรือนซึ่งได้จำแนกค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคออกเป็น 12 หมวด ได้แก่ หมวดอาหาร หมวดสุราและเครื่องดื่ม หมวดยาสูบ หมวดเครื่องนุ่งห่ม หมวดค่าเช่าบ้านและน้ำ หมวดค่าไฟฟ้าและพลังงาน หมวดเครื่องตกแต่งบ้าน หมวดบริการภายในบ้าน หมวดสุขภาพอนามัย หมวดการเดินทาง หมวดนันทนาการ และหมวดจิตปาละ ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แนวโน้มการใช้จ่ายหมวดอาหารของเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาลและเขตชนบท มีค่าเท่ากับ 0.18 0.26 และ 0.24 ตามลำดับ สอดคล้องกับความคาดหมายทางทฤษฎีที่ว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อยจะมีสัดส่วนของรายจ่ายเพื่อการบริโภคอาหารสูงและเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นสัดส่วนของค่าใช้จ่ายนี้ก็จะค่อยๆ ลดน้อยลงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในหมวดอื่นๆ ส่วนรายจ่ายผูกพันหรือรายจ่ายจำเป็นในหมวดอาหารของครัวเรือนในเขตเทศบาล สุขาภิบาลและเขตชนบท มีค่าเท่ากับ 1,430 1,568 และ 2,081 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ

จรัสศรี ธิติลีเสเดชา (2534) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อประเภทต่างๆ เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวแปรสำคัญที่มีต่อผลการตัดสินใจในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติสร้างสมการในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อนและใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดมาทำการวิเคราะห์ ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อ ได้แก่ ปริมาณเงินฝากอิสระของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ปริมาณเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศ ซึ่งปัจจัยทั้งสามนี้เป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาธุรกิจนั้นๆ ในปี

ที่ผ่านมา ซึ่งความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อการให้สินเชื่อแต่ละประเภทดังนี้ คือ การให้สินเชื่อทุกประเภท ยกเว้นสินเชื่อเพื่อธุรกิจการธนาคารถูกกำหนดโดยปริมาณเงินฝากอิสระของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ถูกกำหนดโดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สาขาที่อยู่อาศัยในปีที่ผ่านมาในทิศทางตรงกันข้าม สินเชื่อเพื่อการนำเข้าและสินเชื่อเพื่อการสาธารณูปโภคถูกกำหนดโดยปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกัน สินเชื่อเพื่อการส่งออกถูกกำหนดโดยปริมาณเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศในทิศทางเดียวกัน สำหรับสินเชื่อเพื่อธุรกิจการธนาคารถูกกำหนดโดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาธุรกิจการธนาคารในปีที่ผ่านมา และปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน

ศิริเพ็ญ ศุภกาญจน์กันติ (2537) ได้ทำการวิจัย การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความ เป็นเมืองในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและทำการรวบรวมจัดทำและวิเคราะห์รูปแบบจำลองด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง กับความเป็นเมืองในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา รูปแบบจำลองในการนำมาอธิบาย ปรากฏการณ์เป็นเงินในประเทศไทย การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรกใช้วิธี วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง โดยใช้บัญชีรายได้ประชาชาติ และบัญชีผลิตภัณฑ์มา แบ่งแยกประเภทออกเป็น 8 ประเภทตามระบบของ Inter industry และทำการวิเคราะห์แบบแผน ความเจริญเติบโต ด้านอุปสงค์และ อุปทาน ขึ้นต่อมา แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็น แบบจำลองที่เรียกว่า แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ประกอบด้วยกลุ่มสมการ 6 กลุ่มดังนี้ กลุ่ม สมการค่าจ้าง กลุ่มสมการราคา กลุ่มสมการรายได้ กลุ่มสมการอุปสงค์ กลุ่มสมการการผลิต และ กลุ่มสมการในการทำให้ตลาดอยู่ในภาวะสมดุล

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของอุปสงค์ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามี เงื่อนไขสำคัญ 2 ประการที่ก่อให้เกิดขบวนการเป็นเมืองขึ้น เงื่อนไขที่ที่มีการพูดถึงเสมอคือ ด้าน อุปทาน โดยเป็นการวิเคราะห์ถึงเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคของ ปัจจัยการผลิตทั้งหลาย ระดับแรงงาน การประหยัดต่อขนาด เป็นต้น ด้านอุปสงค์ก็มีค่าที่ควร จะกล่าวถึงเช่นเดียวกับด้านอุปทานว่าการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของอุปสงค์จะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้นในกระบวนการก่อตัวขึ้นเป็นเขตเมืองอย่างไร เนื่องจากบ่อเกิดของความเป็นเมือง ด้านอุปสงค์นั้นเป็นการทำให้อุปสงค์ของตลาดภายในเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงและ ส่งผลต่อด้านอุปทาน การจ้างงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานได้เช่นกัน และการทดสอบนี้จะทำได้ก็ ต้องอาศัยรูปแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเท่านั้น ถ้าจำนวนประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้น และมีรายได้ เพิ่มขึ้น จะทำให้เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าภายในเพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุนี้จะก่อให้เกิดการผลิตขึ้นในประเทศ และในที่สุดทำให้เกิดความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ ทั้งอุปสงค์และอุปทานจะทำปฏิกิริยา ต่อกันในการทำให้อัตราการเติบโตของเขตเมืองเพิ่มสูงขึ้นเป็น multiplier effect

ทดลองโดยทำให้รูปแบบอุปสงค์เปลี่ยนไปในทางที่ต้องการสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 10% ส่วนในภาคเกษตรกรรมอุปสงค์ลดลงไป 30% ปรากฏว่าผลผลิตทางการเกษตรกรรมและการก่อสร้างมีอัตราการลดลงในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในเขตเมืองมีผลผลิตเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีฐาน นอกจากนั้นแรงงานยังเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตเมือง โดยแรงงานในภาคเกษตรมีอัตราการลดลง 2.06% ในขณะที่เขตเมืองเพิ่มสูงขึ้น 2.33% ทำให้ระดับค่าจ้างดุลยภาพเพิ่มสูงขึ้นเกือบเท่าตัวส่งผลให้รายได้จากแรงงานเพิ่มสูงขึ้น เมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้นอุปสงค์ต่อสินค้าย่อมเปลี่ยนไปตามค่าความยืดหยุ่นของสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้สินค้าภาคอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย และเนื่องจากมูลค่าเพิ่มในภาคนี้สูงกว่าภาคเกษตรกรรม ผลตามมาก็คือระดับผลผลิตโดยรวมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอุปสงค์ต่อสินค้าของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ โดยทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นและทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าเกษตรลดลง ปรากฏว่าแบบแผนอุปสงค์ก็เป็นบ่อเกิดของการเป็นเมืองเช่นกัน ทำให้ผลผลิตในภาคเกษตรกรรมและภาคการก่อสร้างมีอัตราการลดลง ส่วนในอุตสาหกรรมและบริการมีค่าเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดอุปสงค์ต่อแรงงานในเขตเมือง และอัตราผลตอบแทนแรงงานต่อทุนสูงขึ้น แรงงานจึงเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตรและการก่อสร้างเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม อัตราการเป็นเมืองก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สูงขึ้น

- การทดลองด้านค่าความยืดหยุ่นของสินค้านำเข้าของภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการใช้นิรณาคำนำเข้าทดแทนสินค้าในประเทศได้มากขึ้นผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมการผลิตจึงมีค่าลดลง ส่วนในภาคบริการกลับมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคนี้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อระดับการเป็นเมืองที่สูงขึ้น

- การทดลองด้านการเปลี่ยนแปลงในฟังก์ชันการผลิตของภาคอุตสาหกรรมการผลิต โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน disembodied technical progress มีอัตราเพิ่มขึ้น 20% ปรากฏว่าทำให้สัดส่วนแรงงานในเขตเมืองลดต่ำลง อัตราค่าจ้างดุลยภาพลดลง 2.16% เช่นกัน

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในอัตราภาษีรายได้ทางตรง ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ก็เพียงพอที่จะให้การเป็นเมืองมีแนวโน้มสูงขึ้นได้

การวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไปนั้นจะพบว่าไม่ใช่ด้านอุปทานเพียงด้านเดียวที่ก่อให้เกิดการเป็นเมืองได้ อุปสงค์ก็ก่อให้เกิดการเป็นเมืองได้เช่นกัน ดังนั้นในการวางแผนจะต้องไม่พิจารณาเฉพาะด้านการพัฒนาโดยเน้นที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงด้านอุปสงค์ด้วย เนื่องจากถ้าแบบแผนอุปสงค์เปลี่ยนไประดับการเป็นเมืองก็เปลี่ยนไปด้วย โดยใช้การเปลี่ยนค่าตัวพารามิเตอร์ของแบบจำลอง เช่น นโยบายด้านภาษีจะสะท้อนสภาพการเป็นเมืองได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นกับองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เนื่องจากในการทดลองได้กำหนดให้เฉพาะการแทรกแซงตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปในระดับหนึ่งเพื่อให้บรรลุถึงระดับการเป็นเมืองที่ต้องการได้

ดังนั้นในการดำเนินนโยบายต่างๆ นโยบายใดที่เร่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการค้าจะทำให้สินค้าภาคการผลิตและบริการมีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสะท้อนสภาพการเป็นเมืองด้วยโดย

ถ้าไม่มีระบบการวางแผนไว้รองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน การใช้ที่ดินในเขตเมืองสาธารณูปโภคไว้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาของเขตเมืองในที่สุด

จารุณี เกี่ยมณี (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริโภคของครัวเรือนและฟังก์ชันการบริโภคในประเทศไทยโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการบริโภคของประชาชนในประเทศไทย โดยใช้ทฤษฎีการบริโภคสำนักเคนส์และสำนักการเงินนิยม ซึ่งได้แก่ รายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้ ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ย ตั้งแต่ปี 2520 - 2534 ส่วนที่สองทำการศึกษาคำอธิบายฟังก์ชันการบริโภคของครัวเรือนในประเทศไทยโดยพิจารณาตามรายภาคต่าง ๆ และเขตชุมชน รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน ซึ่งเน้นเฉพาะแนวโน้มการบริโภค เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไปโดยศึกษาในปี 2524 และ 2531 ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดอย่างธรรมดา พบว่า รายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดฟังก์ชันการบริโภคของประชาชนในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2520 - 2534 เมื่อศึกษาถึงรูปแบบการบริโภคของครัวเรือนในปี 2524 และ 2531 ในกรณีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ พบว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ของครัวเรือนสำหรับอาหารมีค่าน้อยกว่า 1 ในทางตรงกันข้าม ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้สำหรับเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ค่ารักษาพยาบาล และอนามัยส่วนบุคคล และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ มีความยืดหยุ่นมากกว่า 1 ครัวเรือนในเขตเทศบาลจ่ายค่าอาหารในสัดส่วนต่อรายได้มากกว่าสัดส่วนของครัวเรือนนอกเขตเทศบาล แสดงว่า อุปสงค์สำหรับอาหารของครัวเรือนในเขตเทศบาลเพิ่มสูงขึ้นเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้

ธีรกุล กาญจนะ (2537) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการบริโภคในประเทศไทย โดยได้ทำการวิเคราะห์ถึงฟังก์ชันการบริโภคในประเทศไทยก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลการบริโภคและผลผลิตมวลรวมในประเทศ โดยแยกการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ออกเป็น 13 หมวด โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) ตั้งแต่ พ.ศ.2523-2537 โดยใช้วิธีการประมาณแบบ Regression โดยยึดถือแบบจำลองทางทฤษฎีและฟังก์ชันการบริโภคของเคนส์เป็นหลัก ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นสัดส่วนของการบริโภคในสินค้าหมวดต่าง ๆ ทั้ง 13 หมวด ที่มีต่อการบริโภครวมและต่อผลผลิตมวลรวมในประเทศ โดยสรุปได้ว่าสินค้าในหมวดอาหารนั้นมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นสำหรับการยังชีพ ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของรายจ่ายทั้งหมด สำหรับหมวดอื่นๆ ที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ หมวดขนส่งและสื่อสาร หมวดบันเทิง เครื่องดื่มและค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพ และหมวดอื่นๆ ตามลำดับรองลงไป ซึ่งจากผลการประมาณสมการการบริโภคสอดคล้องและเป็นไปตามทฤษฎี แต่มีปัญหาคือค่า MPC ในช่วงปี พ.ศ.2531-2537 มีค่าสูงกว่าค่า MPC ของช่วงปี พ.ศ.2523-2530 ซึ่งขัดกับแนวความคิดของเคนส์ที่ว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคก็จะเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าสัดส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ค่า MPC ในช่วงปี พ.ศ.2531-2537 จึงควรต่ำกว่า จึงได้ทำการทดสอบโดย Chow Test เพื่อ

ดูว่า MPC ที่เปลี่ยนแปลงมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้สรุปปัญหาของการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดทางทฤษฎีนั้นเนื่องมาจากข้อผิดพลาดทางด้านข้อมูลหรือข้อผิดพลาดจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคของไทยหลายๆ ประการที่มีการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นยังได้ทำการทดสอบตามแนวความคิดของ Friedman ด้วย โดยสรุปได้ว่าการบริโภคของไทยสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวคือ การบริโภคในปัจจุบันนอกจากจะขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบันแล้วยังขึ้นอยู่กับการบริโภคในอดีตด้วย โดยผลของการบริโภคในอดีตมีผลต่อการบริโภคในปัจจุบันมากกว่ารายได้ในปัจจุบัน โดยดูได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการการบริโภค ที่เป็นเช่นนั้นเพราะต้องการที่จะรักษาระดับมาตรฐานของการบริโภคในอดีตไว้นั่นเอง

จุฑารัตน์ ขอนชล (2539) ได้ศึกษาถึงปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสของปี 2524-2538 เป็นการศึกษา โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank rate) เป็นตัวแทนอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน และใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำ (Minimum Loan Rate : MLR) เป็นตัวแทนดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อ โดยพบว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินเป็นอัตราดอกเบี้ยชี้นำอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญ เพราะโดยปกติแล้วในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กับลูกค้าของธนาคารนอกจากจะอิงอัตรา MLR แล้ว ยังต้องพิจารณาจากสภาพคล่องทางการเงิน และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในแต่ละช่วงเวลาด้วย และยังพบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำในงวดไตรมาสก่อนมีอิทธิพลในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมงวดปัจจุบันมากที่สุด นอกจากนั้นปัจจัยภายนอกคืออัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของตลาดเงินในประเทศมากกว่าปัจจัยภายในประเทศ เช่น ปริมาณเงิน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นต้น และการดำเนินนโยบายเสรีทางการเงินมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศมากขึ้น และมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน และการดำเนินนโยบายทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยผ่านการเพิ่มลดปริมาณเงินมีประสิทธิภาบน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากการเคลื่อนย้ายของเงินทุนระหว่างประเทศ (Capital Mobility) มีความคล่องตัวมาก

จักรพงศ์ อนุรักษ (2546) ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของนโยบายการเงินช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความเป็นมาและการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจมหภาค และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องมือนโยบายการเงินในการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศระหว่างช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือนซึ่งข้อมูลบางตัวได้ทำการประมาณค่าขึ้นมาจากข้อมูลรายไตรมาสระหว่าง มกราคม พ.ศ. 2536 – มิถุนายน พ.ศ. 2544 โดยสร้างแบบจำลองมหภาคขนาดเล็กสำหรับประเทศไทยขึ้นเพื่อใช้ในการประมาณค่าเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด และทำการซิมูเลชันเพื่อทดสอบความสมบูรณ์ของแบบจำลอง ผลการศึกษาแบบจำลองแสดงรายจ่ายในการอุปโภคบริโภค มีปัจจัยกำหนดจากปริมาณรายจ่ายของภาคเอกชน

คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคในช่วงปีที่ผ่านมาและตัวแปรผลของการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ตัวแปรผลของความล่าช้าจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน โดยความสัมพันธ์ของรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายในการอุปโภคบริโภค โดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.0722 ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์กับรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคในทิศทางตรงกันข้ามคือ เมื่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจสูงขึ้น 1 ล้านบาท จะทำให้รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคของประชาชนสูงขึ้น 0.0098 ล้านบาท ในส่วนของรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคช่วงที่ผ่านมานั้น มีผลต่อรูปแบบการอุปโภคบริโภคในปัจจุบันค่อนข้างมากโดยมีความสัมพันธ์อยู่ที่ 0.6755 และผลการศึกษาแบบจำลองแสดงปริมาณเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งถูกกำหนดจาก ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และประจำ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์สูงมากโดยมีความสัมพันธ์ถึง 18790.2589 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ คือ ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์และประจำ ปริมาณเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ 0.2186 และ 0.8238 ตามลำดับ

ค้นสนีย์ ชุมพลปัญชร (2547) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาฟังก์ชันการบริโภคก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาวะของการบริโภค ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภค และเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์การบริโภคในประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิทำการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2536 – 2545 ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์ อัตราการเติบโตของค่าใช้จ่ายในการบริโภคมีค่าสูงโดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 – 2539 เท่ากับร้อยละ 12-46 แต่กลับมีค่าลดลงอย่างมากในช่วงหลังวิกฤตการณ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2545 เพียงร้อยละ 3.65 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยและการลดลงของราคาสินทรัพย์ ส่วนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคโดยคาดประมาณแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองชั้น พบว่า ค่าใช้จ่ายในการบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้และมูลค่าสินทรัพย์ทั้งในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ ซึ่งอธิบายได้ว่า การหดตัวของระบบเศรษฐกิจในช่วงหลังวิกฤตการณ์เป็นเหตุให้มูลค่าสินทรัพย์และรายได้มีค่าลดลง ดังนั้นจึงส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคลดลง แต่เนื่องจากการที่ประชาชนพยายามที่จะรักษาระดับค่าใช้จ่ายในการบริโภคเดิม จึงใช้ทั้งรายได้ที่ลดลงและรายได้จากสินทรัพย์ที่ถึงอยู่ไปใช้ในการบริโภคร่วมกัน ซึ่งจะสังเกตได้จากค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภคต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นจาก 0.0782 ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์ เป็น 0.3444 ในช่วงหลังวิกฤตการณ์ แต่ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภคต่อสินทรัพย์มีค่าลดลงจาก 0.0231 ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์ เหลือเพียง 0.0096 ในช่วงหลังวิกฤตการณ์ นอกจากนี้ค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภคยังแสดงให้เห็นว่าผลกระทบของรายได้ที่มีต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคมีมากกว่า

ผลกระทบของสินทรัพย์ทั้งช่วงก่อนและหลังวิกฤติการณ์ สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภค พบว่า ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในรูปของสินทรัพย์มีค่าเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินทรัพย์จำพวกหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ เพราะตลาดสินทรัพย์เหล่านี้อยู่ในภาวะรุ่งเรือง แต่ในช่วงหลังวิกฤติการณ์ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในรูปของหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์มีค่าลดลงเพราะภาวะซบเซาของตลาดและราคาสินทรัพย์ที่มีค่าลดลง จึงหันไปถือเงินฝากที่สถาบันการเงิน สินค้าทุน และพันธบัตรเพิ่มขึ้นแทนเพราะได้ผลตอบแทนที่ดีกว่า

ชาคร ประพรหม (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนและปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ.2536 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ.2546 ทำการศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดและตรวจสอบความสัมพันธ์ในระยะยาวโดยใช้วิธี Co-integration ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ รายได้หลังหักภาษี และการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนใน ไตรมาสที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญ ตรงตามสมมติฐาน สำหรับปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์พบว่า ปริมาณเงินกู้ยืมต่างประเทศและปริมาณเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญ ตรงตามสมมติฐาน นอกจากนี้พบว่า สภาพคล่องส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางตรงกันข้ามและปริมาณการถือครองหลักทรัพย์รัฐบาลของธนาคารพาณิชย์ มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลคงค้างของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานและจากการตรวจสอบความสัมพันธ์ในระยะยาวโดยใช้วิธี Co-integration พบว่าแบบจำลองทั้ง 2 ส่วนมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศซึ่งอยู่ในช่วงชะลอตัวนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยควรลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีและธนาคารพาณิชย์ควรลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน เพื่อให้ปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นอันจะส่งผลให้การใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมขยายตัวดีขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

Tamin Bayoumi (1993) ได้ทำการศึกษาการผ่อนคลายทางการเงินกับการบริโภคในประเทศสหราชอาณาจักร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการผ่อนคลายทางการเงินกับพฤติกรรมการบริโภค โดยศึกษาผลของข้อจำกัดสภาพคล่อง (Liquidity Constraints) ในการบริโภคว่ามีขนาดเท่าไร และทดสอบ Optimality Consumption Pattern โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีระหว่างปี 1971-1987 จาก 10 เขตในประเทศสหราชอาณาจักร โดยตัวแทนสำหรับการผ่อนคลายทางการเงินคืออัตราส่วนระหว่างปริมาณสินเชื่อที่ให้แก่ผู้บริโภคในภาคส่วนตัวต่อผลผลิตมวลรวมในประเทศ ประมาณค่าโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสามขั้นโดยมีตัวแปรเครื่องมือ (Three Stage Least Square With Instrument) ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่า ข้อจำกัดสภาพคล่องมีความสัมพันธ์ต่อการบริโภค โดยประมาณร้อยละ 60 ของการบริโภคมวลรวมในสหราชอาณาจักรก่อนการผ่อนคลายทางการเงินมีความสัมพันธ์ข้อจำกัดสภาพคล่อง และภายหลังการผ่อนคลายทางการเงินทำให้ขนาดความสำคัญลดร้อยละ 52 เหลือประมาณร้อยละ 30 ในปี 1987 และจากการทดสอบ Optimality พบว่า ในช่วงก่อนและระหว่างการผ่อนคลายการควบคุมทางการเงินนั้นปฏิสมมติฐานของ Optimality Consumption Pattern แต่เมื่อใช้ข้อมูลในช่วงหลังการผ่อนคลายทางการเงินไม่สามารถปฏิสมมติฐานนั้นได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการบริโภคภายหลังมีการผ่อนคลายการควบคุมทางการเงิน

Hsieh และ Hsing (1994) ทำการศึกษาและตรวจสอบฟังก์ชันการบริโภคของประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ ไทย ไต้หวันและอินเดีย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ (Keynesian Consumption Function) และทฤษฎีการบริโภคของพรีดแมน (permanent income hypothesis) ซึ่งจากการศึกษารั้งนี้ การบริโภคจะขึ้นอยู่กับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้ การบริโภคในช่วงเวลาที่แล้ว อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และตัวแปรหุ่น (dummy variable) เพื่อแทนเหตุการณ์วิกฤตการณ์พลังงาน (energy crisis) ทั้ง 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เกิดในช่วงปี 1973-1974 และครั้งที่ 2 เกิดในช่วงปี 1979-1980 และทำการคาดประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในสมการ รวมทั้งทดสอบการเคลื่อนของเส้นการบริโภคระหว่างช่วงวิกฤตครั้งที่ 1 และ 2 โดยพิจารณาที่ตัวแปรหุ่น

ผลการศึกษาแยกออกเป็นประเทศต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคของสมการถดถอย พบว่ารายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้และการบริโภคในช่วงเวลาที่แล้วเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดฟังก์ชันการบริโภคของเกาหลีใต้ ไต้หวันและไทย แต่รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการบริโภคของอินเดีย สำหรับโครงสร้างการบริโภคของเกาหลีใต้และไทยมีเสถียรภาพระหว่างการเกิดเหตุการณ์ทั้ง 2 ครั้ง แต่ได้ผลสรุปในทางตรงกันข้ามสำหรับไต้หวัน ในขณะที่โครงสร้างการบริโภคของอินเดียได้เคลื่อนลงไปทางขวามือในวิกฤตครั้งที่ 1 แต่ค่อนข้างมีเสถียรภาพในการเกิดวิกฤตครั้งที่ 2 ในการศึกษาครั้งต่อไป Hsieh และ Hsing ได้

เสนอแนะว่าถ้าสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความมั่งคั่งได้ แบบจำลองวัฏจักรชีวิตก็ควรนำมาทดสอบด้วย

Guiso และคณะ (1998) ได้ทำการศึกษาเรื่อง The Demand for Money, Financial Innovation And The Welfare Cost of Inflation : An Analysis with Household Data ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1997-1998 งานการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของอุปสงค์ต่อการถือเงิน (demand of money) และนวัตกรรมทางการเงิน (financial innovation) ที่มีต่อเงินเฟ้อ (welfare cost of inflation) โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-sections data) เกี่ยวกับการทำธุรกรรม (transaction) ด้วยเงินสดและนวัตกรรมทางการเงินต่างๆ เช่น บัตรเครดิต และบัตร ATM ของครัวเรือนชาวอิตาลี ในช่วงปี ค.ศ.1989-1995 ส่วนที่น่าสนใจของงานการศึกษานี้ ได้แก่ การศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดการยอมรับนวัตกรรมทางการเงิน (The Adoption of Financial Innovation) ซึ่งกำหนดให้บัตร ATM เป็นตัวแทนของนวัตกรรมทางการเงิน ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ศึกษาทำการรวบรวมในช่วงที่บัตร ATM เป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคชาวอิตาลี ขณะที่บัตรเครดิตและนวัตกรรมทางการเงินอื่นๆ ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศอิตาลี วิธีการศึกษากระทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ด้วยแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการยอมรับบัตร ATM แทนการใช้เงินสดในการทำธุรกรรม ได้แก่ การประหยัดเวลาในการทำธุรกรรม อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการฝากเงินกับธนาคารผู้ออกบัตร ATM ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่อยู่ในวัยทำงาน อาชีพ ระดับรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ลักษณะทางกายภาพ (demographic) ของพื้นที่ที่อยู่อาศัยและจำนวนจุดที่ตั้งของเครื่อง ATM (number of ATM point) ในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและสถานที่ทำงาน

Selim (2000) ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของค่าใช้จ่ายในการบริโภคในตุรกี ระหว่างปี 2530 ถึง 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคจากปี 2530 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปิดเสรีทางการเงิน ถึงปี 2537 ซึ่งเป็นปีที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ โดยแบ่งค่าใช้จ่ายการบริโภคออกเป็น 11 กลุ่ม แล้วทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มค่าใช้จ่าย เช่น กลุ่มค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ร้านอาหาร การศึกษา เป็นต้น ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของ engel curve และเพื่อศึกษาถึงความเหมือนและความต่างของรูปแบบค่าใช้จ่ายในการบริโภคระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบท รวมทั้งประชาชนที่มีรายได้สูงและต่ำ ในการศึกษาครั้งนี้ Selim ใช้สมการถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนัก (weighted least squares) เพื่อคาดประมาณสมการการบริโภค และหาความยืดหยุ่นของค่าใช้จ่ายในการบริโภคทั้งหมดในรูปของฟังก์ชันล็อกสองชั้น (double-log function) โดยสมการค่าใช้จ่ายการบริโภคเฉลี่ยขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายในการบริโภคทั้งหมด และตัวแปรหุ่นซึ่งใช้แทนเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2537 ทั้งนี้เพื่อทดสอบถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการบริโภค

จากผลการศึกษาได้ข้อสรุปว่า กลุ่มค่าใช้จ่ายในการบริโภคของเครื่องนุ่งห่ม การคมนาคม ร้านอาหาร และบริการต่างๆ ได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤติ กลุ่มต่างๆ ที่เหลือไม่มีการ

เปลี่ยนแปลงรูปแบบใดๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในกลุ่มบ้านและสิ่งก่อสร้างของประชาชนในชนบทที่มีความ ยืดหยุ่นน้อยกว่าประชาชนในเมือง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องนุ่งห่มและการศึกษาได้ผลสรุป ในทางตรงกันข้าม นอกจากนี้กลุ่มค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องนุ่งห่ม บ้านและสิ่งก่อสร้าง และร้านอาหาร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างประชาชนที่รายได้สูงและต่ำ

Ersado และคณะ (2001) ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคและการ ออมก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจอย่างฉับพลัน (economic shocks) ในช่วงปี 1990 และ 1996 ของประเทศซิมบับเว โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประการ ประการแรกเพื่อวิเคราะห์ ถึงผลกระทบของภาวะแห้งแล้งและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรม การบริโภคและการออม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีรายได้ถาวรของฟรีดแมนและวัฏจักรชีวิตของแอนโดและ โมดิเกลียนีในรูปแบบของสมการเชิงเส้นตรง ประการที่สองเพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ของพฤติกรรมการบริโภคและการออมโดยใช้วิธี wald test

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ รายได้ถาวรส่วนใหญ่จะถูก นำไปใช้ในการบริโภค แต่รายได้ชั่วคราวจะถูกเก็บในรูปแบบของเงินออมซึ่งค่าความโน้มเอียงหน่วย สุดท้ายของการออมที่มีต่อรายได้ชั่วคราวมีค่าสูงนั้นแสดงว่า ประชาชนใช้เงินออมไปเพื่อปรับการ บริโภคให้อยู่ในระดับที่คงที่ แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ประชาชนทำการบริโภคจาก ทั้งรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว โดยที่ความแปรปรวนของระดับรายได้ที่สูงขึ้นภายหลังการ เปลี่ยนแปลงนั้นก่อให้เกิดการบริโภคที่ลดลง ดังนั้นผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนเช่นนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในพฤติกรรมการบริโภคและการออม และในที่สุดจะมีผลต่อสวัสดิการของประชาชนโดยรวมด้วย เช่นกัน

ตาราง 4 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้แต่ง	ชื่องานวิจัย	ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงาน
กาญจณี พลจันทร์ และ สุวรรณี วัฒนจิตต์ (2525)	รูปแบบของการอุปโภคบริโภค ในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2519	พฤติกรรมการบริโภคของคน ไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับ หมวดอาหารเป็นหลัก และ รายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้ จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคน้อย
กาญจณี กังวานพรศิริ (2530)	พฤติกรรมการบริโภคในเชิง เศรษฐกิจ ภูมิทัศน์ของประเทศไทย	ทฤษฎีการบริโภคแบบเคนส์ ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ เปรียบเทียบ ทฤษฎีการบริโภค แบบมีตัวแปรค่าของการบริโภค และทฤษฎีการบริโภคแบบ รายได้ถาวร สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของการบริโภค ของภาคเอกชนไทยได้ดี มากกว่าร้อยละ 90
ดิเรก และ อำนาจ (2532)	การวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่าย เพื่อการบริโภคของ ครัวเรือนไทย 2529	แนวโน้มการใช้จ่ายในหมวด อาหารของประชากรในเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล และเขต ชนบทมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อ รายได้มีการเปลี่ยนแปลง
จรัสศรี ธิติเลิศเดชา (2534)	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้ สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ไทย	ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อ ได้แก่ ปริมาณเงินฝากอิสระ ของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณ เงินกู้จากสถาบันการเงินใน ประเทศและต่างประเทศ

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้แต่ง	ชื่องานวิจัย	ผลการวิจัย
จารุณี เกี่ยมณี (2537)	รูปแบบการบริโภคของครัวเรือนและฟังก์ชันการบริโภคในประเทศไทย	พบว่า รายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดฟังก์ชันการบริโภคของประชาชนในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2520 – 2534
ศิริเพ็ญ ศุภกาญจน์กันติ (2537)	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความเป็นเมืองในประเทศไทย	ปัจจัยทางเทคโนโลยี เทคนิค ปัจจัยการผลิต ระดับแรงงาน การประหยัดต่อขนาดส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ต่อขบวนการเกิดเป็นเมือง ซึ่งส่งผลต่ออุปสงค์ของตลาดเปลี่ยนแปลง คือ จำนวนประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้น
ธีรกุล กาญจนะ (2537)	การเปลี่ยนแปลงการบริโภคในประเทศไทย	รายได้เพิ่มขึ้น ทำให้อุปสงค์ต่อสินค้ารายได้เพิ่มขึ้นรายได้และการบริโภคในอดีตเป็นปัจจัยกำหนดการบริโภคในปัจจุบัน
จุฑารัตน์ ชอนชล (2539)	ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินเป็นอัตราดอกเบี้ยซึ่งนำอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้แต่ง	ชื่องานวิจัย	ผลการวิจัย
จักรพงษ์ อนุรักษ์ (2546)	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของนโยบายการเงินช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน	รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางเดียวกัน และสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางตรงกันข้าม สำหรับการศึกษาระบบจำลองแสดงปริมาณเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ ถูกกำหนดจาก ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ และประจำ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์
ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร (2547)	การศึกษาฟังก์ชันการบริโภคก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้และมูลค่าสินทรัพย์ทั้งในช่วง ก่อน และ หลัง วิกฤตการณ์
ชาคร ประพรหม (2549)	ผลของสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน	ปริมาณสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ รายได้หลังหักภาษีและการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน ในไตรมาสที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชนในทิศทางเดียวกัน

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้แต่ง	ชื่องานวิจัย	ผลการวิจัย
Tamin Bayoumi (1993)	การผ่อนคลายทางการเงินกับการบริโภคในประเทศ สหราชอาณาจักร	โดยตัวแทนการผ่อนคลายทางการเงิน คือ อัตราส่วนปริมาณสินเชื่อที่ให้แก่ผู้บริโภคในภาคส่วนตัวต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคในประเทศสหราชอาณาจักร
Hsieh และ Hsing (1994)	ทำการศึกษาและตรวจสอบฟังก์ชันการบริโภคของประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ ไทย ไต้หวันและอินเดีย	รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้และการบริโภคในช่วงเวลาที่แล้วเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดฟังก์ชันการบริโภคของเกาหลีใต้ ไต้หวันและไทย แต่รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการบริโภคของอินเดีย
Guiso และคณะ (1998)	The Demand for Money, Financial Innovation And The Welfare Cost of Inflation :An Analysis with Household Data ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1997-1998	ปัจจัยที่กำหนดการยอมรับบัตรเครดิต และบัตร ATM แทนการใช้เงินสดในการทำธุรกรรม ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการฝากเงินกับธนาคารผู้ออกบัตร ATM ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่อยู่ในวัยทำงาน อาชีพ ระดับรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ลักษณะทางกายภาพ (demographic)

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้แต่ง	ชื่องานวิจัย	ผลการวิจัย
Selim (2000)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของค่าใช้จ่ายในการบริโภคในตุรกีระหว่างปี 2530 ถึง 2537	กลุ่มค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชนในชนบทมีความยืดหยุ่นน้อยกว่าประชาชนในเมือง
Ersado และคณะ (2001)	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคและการออมก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจอย่างฉับพลัน (economic shocks) ในช่วงปี 1990 และ 1996 ของประเทศซิมบับเว	ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ รายได้ถาวรส่วนใหญ่มักจะถูกนำไปใช้ในการบริโภค แต่รายได้ชั่วคราวจะถูกเก็บในรูปแบบของเงินออมซึ่งค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออมที่มีต่อรายได้ชั่วคราวมีค่าสูงนั้นแสดงว่าประชาชนใช้เงินออมไปเพื่อปรับการบริโภคให้อยู่ในระดับที่คงที่ แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจประชาชนทำการบริโภคจากทั้งรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวโดยที่ความแปรปรวนของระดับรายได้ที่สูงขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงนั้นก่อให้เกิดการบริโภคที่ลดลง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษา ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน ที่รวบรวมเป็นรายปี ระหว่างปี 2530-2550 เป็นระยะเวลา 21 ปี
2. ลักษณะของข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารรายงานวิจัยหรือหนังสือ ตำราทางวิชาการต่างๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว เช่น รายได้ประชาชาติ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว จำนวนประชากรในเขตเทศบาล โดยใช้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลเกี่ยวกับดัชนีราคาผู้บริโภคหมวดสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภคพื้นฐาน ซึ่งรวบรวมหรือจัดทำขึ้นโดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน ปริมาณเงินฝากทั้งหมด ปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินทั้งหมด จากการรวบรวมของธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ และจำนวนประชากรผู้มีงานทำ ใช้ข้อมูลจากกระทรวงแรงงานและสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น และแหล่งที่มาของข้อมูล เป็นเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ผู้เขียนรายงานผลการวิจัยที่ผู้อื่นทำไว้ หนังสือทางวิชาการและตำราประกอบการเรียน เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค ทฤษฎีการบริโภคข้ามเวลา ทฤษฎีรายได้ที่แท้จริง เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากข้อมูลที่รวบรวมมีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิเป็นรายปี ตั้งแต่ปี 2530 – 2550 เป็นระยะเวลา 21 ปี โดยมีแบบบันทึกข้อมูล ดังต่อไปนี้

แบบบันทึกข้อมูล 1 ประกอบด้วย

1. รายได้ประชาชาติ
2. รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว
3. ดัชนีราคาสินค้าและบริการ
4. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์
5. ปริมาณเงินฝากทั้งหมด
6. ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน
7. ปริมาณหนี้สินทั้งหมด
8. ปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน

แบบบันทึกข้อมูล 2 ประกอบด้วย

1. จำนวนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา
2. จำนวนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. จำนวนประชากรผู้มีงานทำ
4. จำนวนประชากรในเขตเทศบาล
5. จำนวนประชากรทั้งประเทศ

แบบบันทึกข้อมูล 3 ประกอบด้วย

1. การบริโภคภาคเอกชน
2. การบริโภคผ่านบัตรเครดิต

การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างปี 2530-2550 รวมเป็นระยะเวลา 21 ปี โดยลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายปี ซึ่งข้อมูลดังกล่าวรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ดังตาราง 4 ในรูปของแบบบันทึกข้อมูล เป็นรูปแบบการศึกษา สัดส่วนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต เพื่อเป็นแนวทางในการคาดการณ์ปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลรายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง

ตาราง 5 แสดงแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	แหล่งที่มาของข้อมูล
1. การบริโภคภาคเอกชน	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
2. การบริโภคผ่านบัตรเครดิต	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์)
3. รายได้ประชาชาติ และรายได้ส่วนบุคคลต่อหัว	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
4. ดัชนีราคาสินค้าและบริการ	สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ออนไลน์)
5. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์)
6. ปริมาณเงินฝากและหนี้สินทั้งหมด	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์)
7. ปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือน	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์)
8. จำนวนประชากรทั้งประเทศ	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
9. จำนวนแรงงานที่จบการศึกษาระดับ ต่ำกว่าอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษา	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
10. จำนวนประชากรผู้มีงานทำ	กระทรวงแรงงาน
11. จำนวนประชากรในเขตเทศบาล	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลทุติยภูมิที่จะใช้ในการทำวิจัยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- นำข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูล
- เลือกข้อมูล que คิดว่าเหมาะสมที่สุดที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดกระทำเสียใหม่ โดยนำข้อมูลที่ยังเป็นข้อมูลดิบที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้มาจัดกระทำให้อยู่ในรูปที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอ็กเซล ในการจัดกระทำข้อมูลในขั้นตอนนี้

- ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติต่างๆ ในการวิเคราะห์เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของงานวิจัย ได้แก่

- 4.1 การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ เพื่อแสดงศึกษาสัดส่วนของปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม

- 4.2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) โดยผู้วิจัยมีตัวแปรอิสระที่แบ่งประเภทออกเป็นชุด โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการศึกษาถึง ตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจ และตัวแปรปัจจัยทางสังคม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทาง

เศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจประกอบด้วย รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคเอกชน ปัจจัยทางสังคมประกอบด้วย สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูล โดยมีวิธีการวิเคราะห์และสถิติในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายที่ 1 กระทำโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive Method) กระทำอยู่ในรูปของสัดส่วนร้อยละ ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

- 1.1 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือน
- 1.2 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน

ภาคเอกชน

- 1.3 สัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ
- 1.4 สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ

2. การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายที่ 2 ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติประเภทอนุमान ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีแบบจำลองแบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) เพื่อใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคผ่านบัตรเครดิตกับรายได้ประชาชาติ ระดับราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน ปริมาณสินเชื่อภาคเอกชน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาต่อประชากรวัยทำงาน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษาต่อประชากรวัยทำงาน สัดส่วนประชากรผู้มีการทำต่อประชากรวัยทำงาน และระดับความเป็นเมือง ด้วยวิธีการ Multiple Linear Regression Model โดยมีรูปแบบกำหนดดังนี้

2.1 ค่า R^2 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination : R^2)

คือ ค่าที่อธิบายว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการถดถอยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ที่เปอร์เซ็นต์ (Lewis-Beck ; & Michael. 1993 : 165)

$$R^2 = \frac{\sum (\hat{y} - \bar{y})^2}{\sum (y - \bar{y})^2}$$

$$\bar{y} = \sum y/n$$

โดย

$$\begin{aligned}\hat{y} &= \text{ค่าประมาณการของ } y \\ y &= \text{ตัวแปรตามสมการถดถอย} \\ n &= \text{จำนวนข้อมูล}\end{aligned}$$

2.2 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted Coefficient of Determination : $\overline{R^2}$)

$$\overline{R^2} = R^2 - \left(\frac{k}{(n-1)} \times \frac{(n-1)}{(n-k-1)} \right)$$

$$\begin{aligned}\text{โดยที่ } R^2 &= \text{ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ} \\ k &= \text{จำนวนตัวแปรอิสระ} \\ n &= \text{จำนวนข้อมูล}\end{aligned}$$

2.3 ค่าสถิติ F เป็นค่าที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวแปรพร้อมกัน โดยถ้าค่า F ที่ได้จากสมการถดถอยที่สร้างขึ้นมีค่ามากกว่า F ที่ได้จากตาราง แสดงว่า สมการที่สร้างขึ้นนั้นประกอบด้วยตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม อย่างน้อย 1 ตัวแปรอิสระ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2544 : 253)

$$F_{k,n-k-1} = \frac{SSR/k}{SSE/n-k-1}$$

2.4 ค่าสถิติ t เป็นค่าที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแต่ละตัว เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ดี โดยนำค่า t ที่ได้จากการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับค่า t ที่ได้จากตาราง แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้น มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ดี (กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2548 : 178)

$$t = \frac{b_i}{SE(b_i)}$$

โดยที่ $SE(b_i)$ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ b_i

2.5 การตรวจสอบความเป็นอิสระกันของค่าเคลื่อน โดยใช้การทดสอบ Durbin-Watson เป็นค่าสถิติที่ใช้สำหรับทดสอบว่ามีปัญหาการคลาดเคลื่อน (Error or residual) มีความสัมพันธ์ต่อกันหรือปัญหาสหสัมพันธ์ต่ออนุกรมข้อมูลที่ล่าช้ากับตัวของมันเอง (Autocorrelation) ซึ่งมีหลักในการพิจารณา คือ ถ้า ค่า $D.W. \cong 2$ จะถือว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation โดยค่า Durbin-Watson : D.W. คือ

$$D.W. = \sum (u_t - u_{t-1})^2 / \sum u_t^2$$

โดย $D.W.$ = ค่า Durbin-Watson

u_t = ค่าความคลาดเคลื่อนของปีปัจจุบัน

u_{t-1} = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ล่าช้าไปหนึ่งระยะ

โดยมีสมมติฐานคือ

$H_0 : \gamma = 0$ (ความคลาดเคลื่อนไม่มี Autocorrelation)

$H_1 : \gamma \neq 0$ (ความคลาดเคลื่อนมี Autocorrelation)

เมื่อนำค่า D.W. ที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับค่า D.W. ในตารางมาตรฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) เมื่อ $D.W. < 4 - d_u$: ยอมรับ H_0 ซึ่งแสดงว่าไม่มีปัญหา Autocorrelation
- 2) เมื่อ $D.W. < 4 - d_L$: ปฏิเสธ H_0 ซึ่งแสดงว่ามีปัญหา Autocorrelation
- 3) เมื่อ $D.W. \leq d_L$: ปฏิเสธ H_0 ซึ่งแสดงว่ามีปัญหา Autocorrelation
- 4) เมื่อ $d_L \leq D.W. \leq d_U$ และ $4 - d_U \leq D.W. \leq 4 - d_L$ ไม่สามารถสรุปได้ว่าเกิด Autocorrelation หรือไม่

2.6 แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับประมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

$$C = \beta_0 + \beta_{e1}Yd + \beta_{e2}P + \beta_{e3}I + \beta_{e4}S + \beta_{e5}L + \beta_{e6}Se + \beta_{e7}He + \beta_{e8}J + \beta_{e9}T + \epsilon$$

C = ปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

Yd = รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว

P = ดัชนีราคาสินค้าและบริการ

I = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์

S = สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน

- L = สัดส่วนปริมาณสินเชื่อภาคครัวเรือน
 Se = สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา
 He = สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา
 J = สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ
 T = ระดับความเป็นเมือง
 β_0 = ค่าคงที่ของตัวแปรอิสระ
 β_{e1-e9} = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
 ϵ = ค่าเฉลี่ยของความผิดพลาด (μ)

ดังนั้น สามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ตามความสัมพันธ์การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ได้ดังนี้

$$C_t = f(Yd, Ex, P, I, S, L, Se, He, J, T)$$

โดยตัวแปรต่างๆ ที่เป็นปัจจัยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต โดยวิเคราะห์ตัวแปรในด้านการบริโภคผ่านบัตรเครดิตตามสมมติฐานดังนี้

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ส่วนดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต สำหรับสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลรายปี ในช่วงปี 2530 – 2550 เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบของสัดส่วน อัตราส่วนและใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

- 1.1 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ
- 1.2 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชน
- 1.3 สัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ
- 1.4 สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ

ส่วนที่ 2 ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต และในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนข้อมูล
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
Adj R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงซ้อนที่ปรับปรุงแล้ว
Durbin-watson	แทน	ค่าสถิติของการตรวจสอบความเป็นอิสระกันของค่าคลาดเคลื่อน
β	แทน	สัมประสิทธิ์ความถดถอย
S.E.	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน
F-test	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ
T-test	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
p_value	แทน	ค่านัยสำคัญจากการคำนวณ (Significance Value)
C	แทน	ปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิต
Yd	แทน	รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว
P	แทน	ดัชนีราคาสินค้าและบริการ
I	แทน	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์

S	แทน สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน
L	แทน สัดส่วนปริมาณสินเชื่อภาคครัวเรือน
Se	แทน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าศึกษา
He	แทน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา
J	แทน สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ
T	แทน ระดับความเป็นเมือง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) กระทำอยู่ในรูปแบบของสัดส่วน อัตราส่วนร้อยละ เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งให้ความสนใจในเรื่องของระดับ (Levels) และองค์ประกอบ (Composition) ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

1.1 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ในการวิเคราะห์การบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 6 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ

หน่วย : ร้อยละ

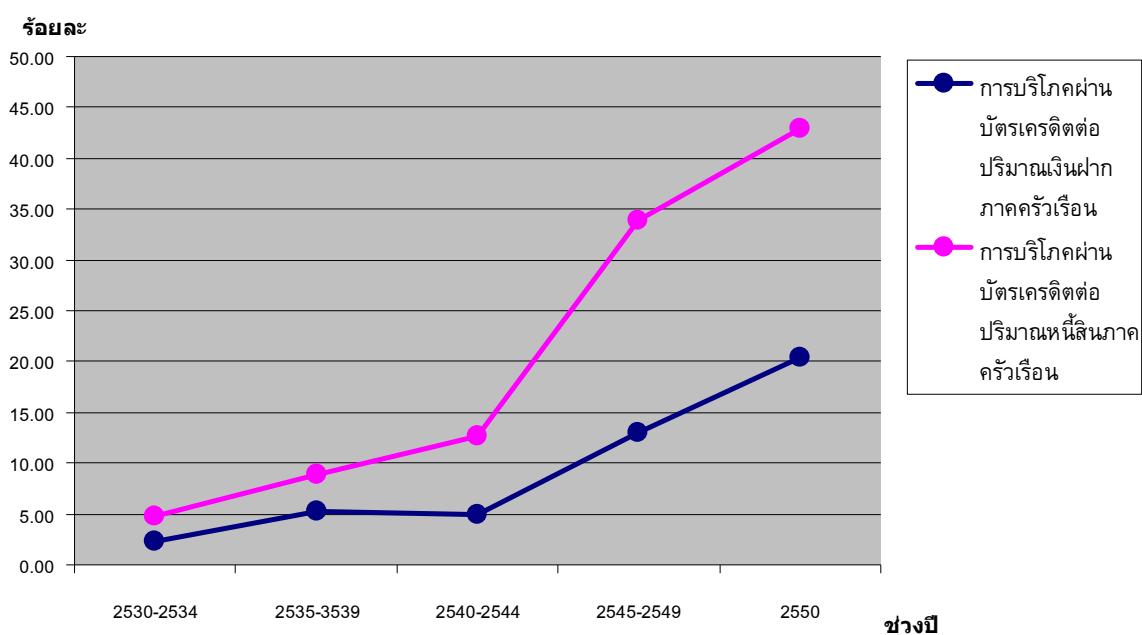
ปี	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน
2530	0.46	1.29
2531	1.19	0.84
2532	1.98	0.61
2533	3.34	0.47
2534	4.21	0.38
เฉลี่ย	2.24	0.72
2535	4.75	0.32
2536	4.90	0.26
2537	4.94	0.21
2538	5.77	0.18
2539	5.90	0.16

ตาราง 6 (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ปี	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน
เฉลี่ย	5.25	8.92
2540	4.30	7.89
2541	4.32	9.64
2542	4.52	10.89
2543	5.01	14.47
2544	6.28	20.73
เฉลี่ย	4.89	12.73
2545	7.88	23.84
2546	9.16	26.48
2547	13.95	38.18
2548	15.89	38.90
2549	17.96	41.84
เฉลี่ย	12.97	33.85
2550	20.41	42.90

ที่มา : จากการคำนวณ

ภาพประกอบ 5 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากตาราง 6 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน ทำให้ทราบถึงสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2530-2550 พบว่าสัดส่วนบริโภคผ่านบัตรเครดิตทั้งต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยสัดส่วนบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.24, 5.25, 4.89, 12.97 ตามลำดับ และในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 20.41 ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 4.81, 8.92, 12.73, 33.85 ตามลำดับ และในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 42.90

เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงปีตามตาราง 6 พบว่า การบริโภคผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการออมภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระดับการพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาตามนโยบายการยกระดับรายได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ระดับรายได้ของประชากรเพิ่มขึ้น การบริโภคของประชากรก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนก็มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าหนี้สินเพื่อการบริโภคต่อหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมดมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น

1.2 สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน

ในการวิเคราะห์การบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อใช้จ่ายทางเศรษฐกิจระดับมหภาค ได้แก่ รายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 7 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน

หน่วย : ร้อยละ

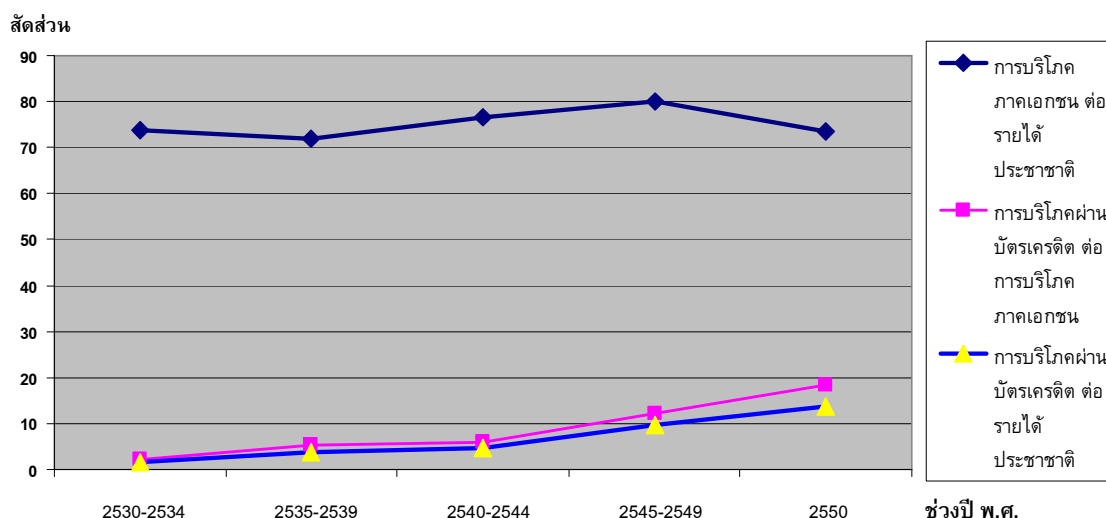
ปี	การบริโภคภาคเอกชน ต่อรายได้ประชาชาติ	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อรายได้ประชาชาติ	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อการบริโภคภาคเอกชน
2530	77.23	0.27	0.35
2531	73.83	0.77	1.04
2532	71.56	1.30	1.81
2533	73.82	2.24	3.03
2534	72.13	2.86	3.96
เฉลี่ย	73.72	1.49	2.04

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ปี	การบริโภคภาคเอกชน ต่อรายได้ประชาชาติ	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อรายได้ประชาชาติ	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อการบริโภคภาคเอกชน
2535	72.26	3.33	4.61
2536	72.02	3.52	4.88
2537	71.47	3.47	4.86
2538	70.66	4.19	5.92
2539	73.07	4.41	6.03
เฉลี่ย	71.90	3.78	5.26
2540	75.25	3.69	4.90
2541	75.67	4.18	5.52
2542	77.82	4.33	5.57
2543	76.00	4.68	6.16
2544	78.90	6.01	7.62
เฉลี่ย	76.73	4.58	5.95
2545	80.33	7.37	9.17
2546	81.09	8.22	10.14
2547	80.15	7.64	9.54
2548	80.35	12.38	15.41
2549	77.51	13.38	17.26
เฉลี่ย	79.89	9.80	12.30
2550	73.56	13.55	18.43

ที่มา : จากการคำนวณ

ภาพประกอบ 6 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน

จากตาราง 7 แสดงสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชน ทำให้ทราบถึงสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2530-2550 พบว่า สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.49, 3.78, 4.58, 9.80 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับร้อยละ 13.55 ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.04, 5.26, 5.95, 12.30 และในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับร้อยละ 18.43 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงปีตามตาราง 7 พบว่าสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่านโยบายของรัฐบาลเพื่อยกระดับรายได้ของประชากร ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึงฉบับที่ 9 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานรายได้ของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากเงื่อนไขการออกบัตรเครดิตของธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ถือครองบัตรเครดิตจะต้องมีฐานรายได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตที่เพิ่มสูงขึ้นยังแสดงถึงความนิยมในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตแทนเงินสด สำหรับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน เนื่องจากความนิยมในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตแทนเงินสดเพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง

1.3 สัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ

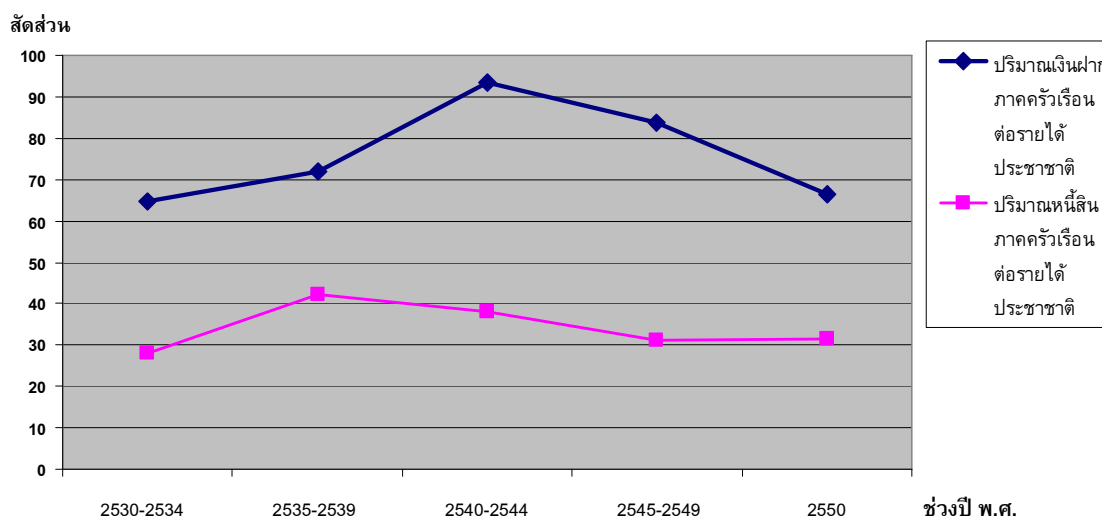
ในการวิเคราะห์ปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการออมภาคครัวเรือน และหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 8 แสดงสัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน ต่อรายได้ประชาชาติ	ปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน ต่อรายได้ประชาชาติ
2530	58.94	19.40
2531	64.29	25.16
2532	65.66	28.97
2533	67.03	32.52
2534	67.84	34.58
เฉลี่ย	64.75	28.13
2535	70.15	37.18
2536	71.80	39.98
2537	70.34	43.66
2538	72.54	44.58
2539	74.68	46.29
เฉลี่ย	71.90	42.34
2540	85.71	46.71
2541	96.74	43.31
2542	95.82	39.80
2543	93.42	32.33
2544	95.82	29.01
เฉลี่ย	93.50	38.23
2545	93.55	30.91
2546	89.79	31.05
2547	82.99	30.32
2548	77.89	31.82
2549	74.50	31.97
เฉลี่ย	83.74	31.21
2550	66.42	31.59

ที่มา : จากการคำนวณ

ภาพประกอบ 7 แสดงสัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ

จากตาราง 8 แสดงสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนและปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ ทำให้ทราบถึงสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2530-2550 พบว่าสัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยสูงสุดในช่วงระหว่างปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 93.50 รองลงไปในช่วงปี 2545-2549 เท่ากับร้อยละ 83.47 และสัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงระหว่างปี 2530-2534 เท่ากับร้อยละ 64.75 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 64.75, 71.90, 93.50, 83.47 และ 66.42 ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยสูงสุดในช่วงระหว่างปี 2535-2539 เท่ากับร้อยละ 42.34 รองลงไปในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 38.23 และสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงระหว่างปี 2530-2534 เท่ากับร้อยละ 28.13 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สำหรับสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 28.13, 42.34, 38.23, 31.21 และ 31.59 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (ปี 2530-2534) และฉบับที่ 7 (ปี 2535-2539) สัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากนโยบายการคลังด้านดอกเบี้ยของรัฐบาลให้ผลตอบแทนสูงกระตุ้นให้ประชาชนมีการออมเงินเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงระหว่างปี 2540-2544 ปริมาณเงินออมเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดด เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2542 ทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายและออมเงินเพิ่มขึ้น ภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน รัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังโดยการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (ปี 2545-2549) ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง สำหรับสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน

ต่อรายได้ประชาชาติ ในช่วงปี 2530-2539 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ช่วงปี 2540-2544 เป็นผลมาจากนโยบายการควบคุมการให้สินเชื่อที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทยภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน

1.4 สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ

ในการวิเคราะห์สัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การศึกษาของแรงงาน จำนวนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 9 แสดงสัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ

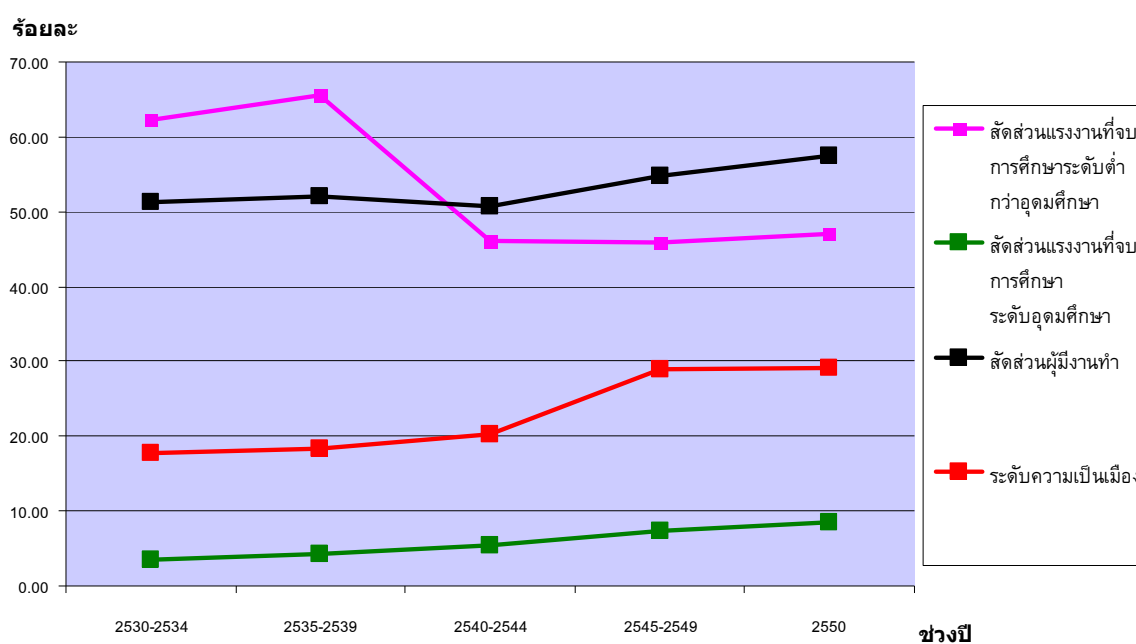
หน่วย : ร้อยละ				
ปี	สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษา ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา	สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษา ระดับอุดมศึกษา	สัดส่วนประชากร ผู้มีงานทำ	ระดับความ เป็นเมือง
2530	62.86	3.33	49.03	17.00
2531	64.50	3.41	50.45	17.00
2532	61.25	3.26	50.92	17.00
2533	62.20	3.43	54.78	18.70
2534	60.76	3.60	51.30	18.70
เฉลี่ย	62.31	3.41	51.30	17.68
2535	63.95	4.04	53.29	18.70
2536	64.92	4.19	52.59	18.70
2537	65.61	4.31	51.04	18.10
2538	66.61	4.40	51.82	18.10
2539	66.62	4.51	51.84	18.10
เฉลี่ย	65.54	4.29	52.12	18.34
2540	55.42	5.11	52.15	18.10
2541	43.52	5.00	49.25	18.10
2542	43.70	5.24	50.01	18.10
2543	44.23	5.58	50.82	18.51
2544	43.62	6.03	51.52	28.65
เฉลี่ย	46.10	5.39	50.75	20.29

ตาราง 9 (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ปี	สัดส่วนการศึกษาของแรงงาน ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา	สัดส่วนการศึกษาของแรงงาน ระดับอุดมศึกษา	สัดส่วนประชากร ผู้มีงานทำ	ระดับความ เป็นเมือง
2545	44.54	6.23	52.64	28.62
2546	45.13	6.67	53.65	28.60
2547	46.65	7.41	56.04	28.98
2548	46.50	7.97	56.49	29.06
2549	46.58	8.21	55.21	29.20
เฉลี่ย	45.88	7.30	54.81	28.89
2550	47.11	8.45	57.50	29.20

ที่มา : จากการคำนวณ

ภาพประกอบ 8 แสดงสัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั้งประเทศ

จากตาราง 9 แสดงสัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อประชากรทั้งประเทศ ทำให้ทราบถึงสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในระหว่างปี พ.ศ. 2530-2550 พบว่าสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉลี่ยสูงสุดในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 57.50 รองลงไปในช่วงปี 2545-2549 เท่ากับร้อยละ 54.81 และสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 50.75 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 51.30,

52.12, 50.75, 54.81 และ 57.50 ตามลำดับ สำหรับด้านสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยสูงสุดในช่วงปี 2535-2539 เท่ากับร้อยละ 65.54 รองลงไปในช่วงปี 2530-2534 เท่ากับร้อยละ 62.31 และสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2544-2549 เท่ากับร้อยละ 45.88 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 62.31, 65.54, 46.10, 45.88 และ 47.11 ตามลำดับ สำหรับด้านสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉลี่ยสูงสุดในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 8.45 รองลงไปในช่วงปี 2545-2549 เท่ากับร้อยละ 7.30 และสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2530-2534 เท่ากับ ร้อยละ 3.41 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.41, 4.29, 5.39, 7.30 และ 8.45 ตามลำดับ และสำหรับสัดส่วนระดับความเป็นเมืองมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.68, 18.34, 20.29, 28.89 และ 29.20 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าสัดส่วนของผู้มีงานทำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจบริการ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (ปี 2535-2539) แต่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (ปี 2540-2544) พบว่าสัดส่วนผู้มีงานทำลดลง เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน สภาพธุรกิจเกิดการชะลอตัวและปรับลดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม สำหรับด้านการศึกษาของกำลังแรงงาน พบว่าสัดส่วนกำลังแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลง และสัดส่วนกำลังแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการขยายโอกาสทางการศึกษา และยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 6 ปี เป็น 9 ปี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (ปี 2535-2539) สำหรับสัดส่วนระดับความเป็นเมือง ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนประชากรในเขตเทศบาลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการกระตุ้นเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจบริการ ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรซึ่งส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเมืองหลั่งไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามความมุ่งหมายและสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีหลักการในการประเมินค่าการยอมรับสมมติฐานจากงานวิจัย ดังนี้

กำหนดให้ สมมติฐานหลัก คือ $H_0: \beta_1 = 0$

สมมติฐานรอง คือ $H_1: \beta_1 \neq 0$

ถ้าค่าสถิติ t – test ที่คำนวณได้ตกในพื้นที่วิกฤติ แสดงว่าทำการปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงค่าสถิติ t ไว้ที่ตำแหน่งใต้สมการแบบจำลองของสมการ Multiple Linear Regression Model

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต โดยใช้แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ตามระบบสมการ Multiple Linear Regression Model โดยมีรูปแบบกำหนดดังนี้

ตาราง 10 ผลวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

ตัวแปร	ค่าทางสถิติที่วิเคราะห์					
	B	S.E	Beta	t	Sig. t	VIF
ค่าคงที่	11.197	14.143		0.792	0.445	
Yd	2.250	0.000	0.762	1.689	0.119 ^{NS}	341.249
P	-0.263	0.123	-0.860	-2.130	0.057 ^{NS}	274.648
I	-0.178	0.138	-0.092	-1.289	0.224 ^{NS}	8.489
S	-0.154	0.110	-0.149	-1.391	0.192 ^{NS}	19.444
L	0.216	0.062	0.191	3.451	0.005 ^{**}	5.175
Se	-6.420	0.062	-0.119	-1.037	0.322 ^{NS}	22.113
He	2.287	0.809	0.747	2.827	0.016 [*]	117.471
J	-8.309	0.137	-0.004	-0.061	0.953 ^{NS}	6.629
T	8.978	0.085	0.092	1.061	0.311 ^{NS}	12.561

หมายเหตุ

B คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบหรือค่าจริง (Unstandardized Coefficients)

S.E. คือ ค่าประมาณของค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) ของสัมประสิทธิ์การถดถอยสำหรับแต่ละตัวแปร

Beta คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients)

t คือ ค่าทางสถิติ t

Sig.t คือ ค่านัยสำคัญทางสถิติ t ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

VIF (Variance Inflation Factor) คือ ค่าตรวจสอบความสัมพันธ์กันของชุดตัวแปรอิสระ
NS คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

$$C = \beta_0 + \beta_{e1}Yd + \beta_{e2}P + \beta_{e3}I + \beta_{e4}S + \beta_{e5}L + \beta_{e6}Se + \beta_{e7}He + \beta_{e8}J + \beta_{e9}T + \epsilon$$

และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

$$C = 11.197 + 2.250Yd - 0.263P - 0.178I - 0.154S + 0.216L - 6.420Se + 2.287He - 8.309J + 8.978T$$

(1.689) (-2.130) (-1.289) (-1.391) (3.451)

(-1.037) (2.827) (-0.061) (1.061)

โดยมีค่า	Multiple R	=	.997
	R ²	=	.993
	Adjusted R ²	=	.988
	F	=	185.809
	P Value	=	0.000
	S.E.E	=	0.5618
	Durbin-Watson	=	3.224

หมายเหตุ : ค่าในวงเล็บ คือ t-statistic

จากแบบจำลองของผลการศึกษิตตามแบบจำลองวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับปริมาณสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต เมื่อพิจารณา ค่า R² มีค่าเท่ากับ 0.993 และเมื่อมีการปรับค่าแล้วจะให้ค่า Adjusted R² มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงิน

ฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน และด้านปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามในการศึกษา คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ได้สูงสุดร้อยละ 98.80 และจากค่าสถิติ F (F – Statistic) จากผลการศึกษาพบว่าค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 185.809 และค่าของ Significance F = 0.000 ซึ่งมากกว่าค่าของ α (ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05) แสดงว่า สมการนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายความเคลื่อนไหวของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

เมื่อพิจารณาค่า t-statistic ในสมการ Multiple Linear Regression Model ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว เมื่อกำหนดให้ชุดข้อมูลมีการแจกแจงปกติ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ สัดส่วนปริมาณสินเชื่อกาครัวเรือน (L) สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา (He) เนื่องจากมีค่า Sig.t น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว (Yd) ดัชนีราคาสินค้าและบริการ (P) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (I) สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน (S) สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าศึกษา (Se) สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ (J) ระดับความเป็นเมือง (T) เนื่องจากมีค่า Sig.t มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณา ค่า Durbin-Watson จะเห็นว่า ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 3.224 เมื่อทดสอบแล้วพบว่าเกิด Autocorrelation ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน โดยสามารถดูได้จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะพบว่า รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว มีค่า VIF เท่ากับ 341.249 ดัชนีราคาสินค้าและบริการ มีค่า VIF เท่ากับ 274.648 สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน มีค่า VIF เท่ากับ 19.444 สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าศึกษา มีค่า VIF เท่ากับ 22.113 สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา มีค่า VIF เท่ากับ 117.471 ระดับความเป็นเมือง มีค่า VIF เท่ากับ 12.561 ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่า 10 แสดงว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่น แต่เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงไม่ได้ทำการตัดตัวแปรใดออกจากสมการ Multiple Linear Regression Model

จากระบบสมการ Multiple Linear Regression Model ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระในด้านปัจจัยปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1.1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ประกอบด้วย รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน

โดยเมื่อตัวแปรอิสระ คือ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว (ล้านบาท) และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน (ร้อยละ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ตัวแปรตาม คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 2.250 และ 0.216 หน่วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามลำดับ

1.2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ประกอบด้วย ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน

โดยเมื่อตัวแปรอิสระ คือ ดัชนีราคาสินค้าและบริการ (ร้อยละ) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (ร้อยละ) และสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน (ร้อยละ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ตัวแปรตาม คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลง 0.263, 0.173 และ 0.154 หน่วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกันตามลำดับ

2. ตัวแปรอิสระในด้านปัจจัยปัจจัยทางสังคม

2.1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ประกอบด้วย สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา และระดับความเป็นเมือง

โดยเมื่อตัวแปรอิสระ คือ สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ) ระดับความเป็นเมือง (ร้อยละ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ตัวแปรตาม คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1.287 และ 8.978 หน่วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามลำดับ

2.2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต คือ สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ

โดยเมื่อตัวแปรอิสระ คือ สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา (ร้อยละ) สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ (ร้อยละ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ตัวแปรตาม คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลง 6.420 และ 8.309 หน่วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกันตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัยทั้งหมด พร้อมอภิปรายข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. สังเกตความความมุ่งหมาย สมมติฐานที่ใช้การวิจัย และขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
2. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

1. สังเกตความความมุ่งหมาย สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตติดต่อบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปี 2530 – 2550 และเพื่อศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530 – 2550 เพื่อทราบสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตติดต่อบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530 – 2550 จำแนกตามบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการพยากรณ์ปริมาณการบริโภคของภาคประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการบริโภคภาคประชาชนจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาในด้านประเด็นและตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยการศึกษา 2 แนวทาง ได้แก่ การศึกษาสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตติดต่อบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปี 2530 – 2550 และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตในช่วงปี 2530 – 2550 โดยใช้ตัวแปรตัวแปรอิสระในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรทางด้านบ้างบ้างทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน และด้านบ้างบ้างทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง และใช้ตัวแปรตามในการศึกษา คือ การบริโภคผ่านบัตรเครดิต โดยมีสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยเพื่อทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบ้างบ้างทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ในช่วงปี 2530 – 2550 ดังนี้

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ส่วนดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และสัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา และระดับความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ส่วนสัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

และเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

ส่วนที่ 2 ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต

2. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสัดส่วนของการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปี 2530 – 2550 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในช่วงปี 2530 – 2550 พบว่าสัดส่วนบริโภคผ่านบัตรเครดิตทั้งต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยสัดส่วนบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.24, 5.25, 4.89, 12.97 ตามลำดับ และในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 20.41 ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 4.81, 8.92, 12.73, 33.85 ตามลำดับ และในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 42.90 โดยพิจารณาได้ว่าจากข้อมูลการบริโภคผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการออมภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการบริโภคผ่านบัตรเครดิตส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง

ระดับการพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาตามนโยบายการยกระดับรายได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ระดับรายได้ของประชากรเพิ่มขึ้น การบริโภคของประชากรก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนก็มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าหนี้สินเพื่อการบริโภคต่อหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมดมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และการบริโภคภาคเอกชน ในช่วงปี 2530 – 2550 พบว่าสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ และสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.49, 3.78, 4.58, 9.80 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับร้อยละ 13.55 ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.04, 5.26, 5.95, 12.30 และในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับร้อยละ 18.43 ตามลำดับ และหากพิจารณาข้อมูลสัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อรายได้ประชาชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 6 ถึงฉบับที่ 9 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงระดับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นไปพร้อมๆ กับการเติบโตของระดับรายได้ประชาชาติ ในขณะที่สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิตต่อการบริโภคภาคเอกชนก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งถือได้ว่าเติบโตทางเศรษฐกิจโดยพิจารณาผ่านการขยายตัวของรายได้ประชาชาตินั้นย่อมส่งผลต่อความต้องการใช้จ่ายในการบริโภคภาคประชาชนสูงขึ้น รวมถึงรูปแบบการบริโภคผ่านบัตรเครดิต เนื่องจากมีความสะดวกสบายและผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้โดยไม่ต้องเตรียมเงินสดสำรองไว้ใช้จ่าย

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสัดส่วนปริมาณเงินฝากและหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ ในช่วงปี 2530 – 2550 พบว่าสัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยสูงสุดช่วงปี 2545 – 2549 ร้อยละ 93.50 และสัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่ำสุดช่วงปี 2535 – 2539 ร้อยละ 64.75 สำหรับสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยสูงสุดช่วงปี 2540 – 2544 ร้อยละ 42.34 และสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่ำสุดช่วงปี 2535 – 2539 ร้อยละ 28.13 และเมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 สัดส่วนปริมาณเงินฝากต่อรายได้ประชาชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากนโยบายการคลังด้านดอกเบี้ยของรัฐบาลให้ผลตอบแทนสูงกระตุ้นให้ประชาชนมีการออมเงินเพิ่มขึ้น แต่ในส่วนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ปริมาณเงินออมเพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดด เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินระหว่างปี 2540 – 2542 ทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายและเพิ่มการออมเงิน จากนั้นภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน รัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังโดยการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง สำหรับสัดส่วน

ปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนต่อรายได้ประชาชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ ฉบับที่ 7 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นผลมาจากนโยบายการควบคุมการให้สินเชื่อที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทยในการเฝ้าระวังปัญหาในการปล่อยกู้ที่อาจส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินดังเช่นปี 2540 ที่ผ่านมา

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสัดส่วนปัจจัยทางสังคมต่อปริมาณประชากรทั่วประเทศ พบว่าสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉลี่ยสูงสุดในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 57.50 รองลงไปในช่วงปี 2545-2549 เท่ากับร้อยละ 54.81 และสัดส่วนประชากรผู้มีงานทำโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับ ร้อยละ 50.75 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 51.30, 52.12, 50.75, 54.81 และ 57.50 ตามลำดับ สำหรับด้านสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยสูงสุดในช่วงปี 2535-2539 เท่ากับร้อยละ 65.54 รองลงไปในช่วง ปี 2530-2534 เท่ากับร้อยละ 62.31 และสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2544-2549 เท่ากับร้อยละ 45.88 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 62.31, 65.54, 46.10, 45.88 และ 47.11 ตามลำดับ สำหรับด้านสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉลี่ยสูงสุดในปี 2550 เท่ากับร้อยละ 8.45 รองลงไปในช่วงปี 2545-2549 เท่ากับร้อยละ 7.30 และสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำสุดในช่วงปี 2530-2534 เท่ากับ ร้อยละ 3.41 โดยตั้งแต่ปี 2530-2550 สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.41, 4.29, 5.39, 7.30 และ 8.45 ตามลำดับ และสำหรับสัดส่วนระดับความเป็นเมืองมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.68, 18.34, 20.29, 28.89 และ 29.20 ตามลำดับหากพิจารณาในแต่ละช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าสัดส่วนของผู้มีงานทำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจบริการ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 แต่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พบว่าสัดส่วนผู้มีงานทำลดลง เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน สภาพธุรกิจเกิดการชะลอตัวและปรับลดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม สำหรับด้านการศึกษาของกำลังแรงงาน พบว่าสัดส่วนกำลังแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลง และสัดส่วนกำลังแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการขยายโอกาสทางการศึกษา และมีการเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 สำหรับสัดส่วนระดับความเป็นเมือง ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนประชากรในเขตเทศบาลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการกระตุ้นเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจบริการ ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรซึ่งส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเมืองหลั่งไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

แบบจำลองของผลการศึกษาระบบสมการ Multiple Linear Regression Model คือ

$$C = 11.197 + 2.250Yd - 0.263P - 0.178I - 0.154S + 0.216L$$

(1.689) (-2.130) (-1.289) (-1.391) (3.451)

$$-6.420Se + 2.287He - 8.309J + 8.978T$$

(-1.037) (2.827) (-0.061) (1.061)

และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.993 และเมื่อมีการปรับค่าแล้วจะให้ค่า Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน และสัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือน และด้านปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามในการศึกษา คือ สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ได้สูงสุดร้อยละ 98.80 และจากค่าสถิติ F (F – Statistic) จากผลการศึกษาพบว่าค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 185.809 และค่าของ Significance F = 0.000 แสดงว่า สมการนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายความเคลื่อนไหวของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

เมื่อพิจารณาค่า t-statistic ในสมการ Multiple Linear Regression Model ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว เมื่อกำหนดให้ชุดข้อมูลมีการแจกแจงปกติ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ สัดส่วนปริมาณสินเชื่อภาคครัวเรือน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีค่า Sig.t น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ รายได้ส่วนบุคคลต่อหัว ดัชนีราคาสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือน สัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าศึกษา สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ และระดับความเป็นเมือง เนื่องจากมีค่า Sig.t มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และจากระบบสมการ Multiple Linear Regression Model ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถสรุปแยกพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามรายตัวได้ ดังนี้

1. รายได้ส่วนบุคคลต่อหัวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.250 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่า หากระดับการพัฒนาประเทศ ที่แสดงผ่านตัวเลขรายได้ประชาชาติขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเช่นกัน

2. ดัชนีราคาสินค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.263 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่า หากระดับราคาสินค้าและบริการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ก็จะทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตลดลง

3. สัดส่วนปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.216 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่า ปริมาณหนี้สินภาคครัวเรือนขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงถึงระดับการเพิ่มขึ้นของหนี้สินเพื่อการบริโภคของครัวเรือน

4. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 6.420 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่าหากระดับอุปสงค์ที่แสดงผ่านสัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีความต้องการการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตลดลง เนื่องจากกลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาเป็นกลุ่มแรงงานส่วนของอุตสาหกรรมการผลิตและแรงงานระดับปฏิบัติการเป็นส่วนใหญ่ที่อาจจะมีรายได้น้อยไม่สามารถใช้บริการสินเชื่อบัตรเครดิตได้ จึงเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายด้วยเงินสดเป็นส่วนใหญ่

5. สัดส่วนแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.287 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่าหากระดับอุปสงค์ที่แสดงผ่านสัดส่วนการศึกษาของแรงงานระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีความต้องการการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเป็นที่น่าสนใจได้ว่าแรงงานที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาทำให้ความต้องการ การบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตของประชาชนสูงขึ้น ในขณะที่แรงงานที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าผ่านบัตรเครดิตลดลง เนื่องจากประชาชนในกลุ่มนี้โดยทั่วไปจะมีรายได้ในการทำงานที่สูง จึงทำให้ระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

6. ระดับความเป็นเมืองมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.978 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่าหากระดับการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้มีขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเมื่อชุมชนเมืองเกิดการขยายตัวแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในเขตเมืองและระดับความต้องการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงโดยทั่วไประดับ

การใช้บัตรเครดิตมักพบกับประชากรในสังคมเมืองเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเขตพื้นที่การให้บริการบัตรเครดิตโดยส่วนมากเป็นธุรกิจห้างร้านที่ดำเนินกิจการอยู่ในเขตเมือง

7. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.178 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่าหากระดับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ประชาชนก็จะให้ความสนใจที่นำเงินเข้าสู่ระบบการออมมากขึ้น จึงเป็นผลทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตลดลง

8. สัดส่วนปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.154 ซึ่งเป็นข้อมูลชี้ให้ทราบว่าหากปริมาณเงินฝากภาคครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าวประชาชนก็จะให้ความสนใจในการบริโภคลดลง จึงเป็นผลทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตลดลง

9. สัดส่วนประชากรผู้มั่งคั่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การบริโภคผ่านบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 8.309 ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโดยส่วนใหญ่ของประชากรผู้มั่งคั่งนั้น เป็นกลุ่มประชากรผู้มีรายได้ต่ำซึ่งยังไม่สามารถสมัครบัตรเครดิตได้ โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดคุณสมบัติของประชาชนที่สามารถสมัครบัตรเครดิตได้ ต้องมีรายได้สุทธิต่อเดือนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 15,000 บาท ฉะนั้นหากประชากรผู้มั่งคั่งทำในกลุ่มรายได้ต่ำขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงเป็นผลทำให้ประชาชนมีระดับการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตลดลง

3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชนโดยทั่วไป

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ปริมาณการบริโภคผ่านบัตรเครดิตของภาคประชาชน จะมีระดับการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม หากปัจจัยสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิตหรือก็คือหนี้สินเพื่อการบริโภคภาคครัวเรือน สำหรับสัดส่วนของแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นซึ่งปัจจัยสนับสนุนทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการได้โดยง่าย ซึ่งการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเสมือนเป็นการก่อหนี้ที่นำเอาเงินในอนาคตมาใช้จ่าย ดังนั้นประชาชนควรควบคุมหนี้สินและมีการจัดการด้านการเงิน รายได้ ค่าใช้จ่าย ได้เหมาะสมกับสภาพทางการเงินของตนเอง เพื่อให้มีความสามารถเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐบาล

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า หากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงไป โดยประเทศเผชิญกับความเป็นเมืองมากขึ้น รวมถึงการขยายตัวของระดับรายได้ประชาชาติ ก็จะมีผลกระทบต่อปริมาณความต้องการบริโภคผ่านบัตรเครดิตของภาคประชาชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นภาครัฐโดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ควรมีมาตรการและนโยบายการเงินที่สามารถควบคุมปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อนำไปสู่การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือมีนโยบายควบคุมหนี้สินภาคครัวเรือน ให้อยู่บนความสามารถและขอบเขตในการชำระหนี้สินของภาคประชาชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยได้เสนอไว้ ดังนี้

3.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิตของภาคประชาชนนอกเหนือจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

3.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับการบริโภคผ่านบัตรเครดิต กรณีประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงเปรียบเทียบทางด้านตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคผ่านบัตรเครดิตของภาคประชาชน

3.3 ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเป็นเมือง ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาขอบเขตการศึกษาเฉพาะปริมาณประชากรในเขตเทศบาล ซึ่งผลการศึกษาจะไม่ครอบคลุมถึงประชากรนอกเขตเทศบาล ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการพิจารณาถึงปริมาณประชากรนอกเขตเทศบาลประกอบด้วย

3.4 ในการวิจัยครั้งนี้ ในการทดสอบความสัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรปรับปรุงแบบจำลองโดยการตัดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันออกจากสมการ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนทุกด้าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชบัญชา. (2548). สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษ เพิ่มทันจิตต์. (2536). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการเกิดเป็นเมือง. กรุงเทพฯ : ศรีเอทีพี พับลิชชิ่ง.
- กาญจน์ กั้ววานพรศิริ. (2530). การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคเชิงเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จรัสศรี ธิติเลิศเดชา. (2534). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จักรพงศ์ อนุรักษ์. (2546). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของนโยบายการเงินก่อนและหลังวิกฤตการณ์การเงิน. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑารัตน์ ชอนชล. (2539). ปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ชยันต์ ดันดีวิศาการ. (2550). เศรษฐศาสตร์จุลภาค : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาคร ประพรหม. (2549). ผลของสินเชื่อการบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ต่อการใช้จ่ายในการบริโภคภาคเอกชน. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และอำนาจ เวชมนัส. (2532). “การวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่ายบริโภคของครัวเรือนไทย 2529.” ความรู้รักเศรษฐศาสตร์ไทย ปี 2532. สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. หน้า 117-145.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2551). การให้บริการบัตรเครดิตแยกตามประเภทบัตรเครดิต. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.bot.or.th/Thai/Statistics/FinancialInstitutions/CommercialBank/Page/StateCreditCardService.aspx>. วันที่สืบค้น 16 มิถุนายน 2551.
- ธีรกุล กาญจนะ. (2537). การเปลี่ยนแปลงการบริโภคในประเทศไทย. ภาคนิพนธ์ : เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2544). เศรษฐศาสตร์มหภาค. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2548). *หนี้ครัวเรือน...ประเด็นที่ต้องติดตาม*.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.krungsi.com/pdf/research/02_02_economy/02_02_03_economy_econ/econ6pdf. วันที่สืบค้น 16 มิถุนายน 2551.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2544). *เศรษฐกิจมิติ*. หน่วยที่ 1-8 (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- รัตนา สายคณิต. (2531). *มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*.
กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 3546.
- คันสนีย์ ชุมพลบุญชร. (2547). *ฟังก์ชันการบริโภคก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน*.
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริเพ็ญ ศุภกาญจน์กันติ. 2537. *การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและการเป็นเมืองในประเทศไทย*.
ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2537. *วิเคราะห์อุดมการณ์ของกระบวนการสหภาพแรงงาน*. หน้า 207,
ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2530. *การศึกษาการเปลี่ยนแปลง : ความเป็นเมือง การเติบโตของเมือง
และการย้ายถิ่น*. หน้า 5, คณะสถิติประยุกต์และศูนย์ศึกษาเมือง
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุรเชษฐ์ ชีววิจิ. 2548. “บัตรเครดิต บัตรคุณประโยชน์ หรือก่อหนี้ในครัวเรือน” มติชนรายวัน.
ปีที่ 28 ฉบับที่ 9951. วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- Bayomi, Tamin. (1993). “Financial deregulation and consumption the united kingdom”.
The Review of Economics and Statistics. 3 : 536-539.
- Ersado, L. H. Alderman and J. Alwang. (2001). “Changes in Consumption and Savings
Behavior before and after Economic Shocks : Evidence from Zimbabwe”. *Working
papers*. Available : http://www.ifpri.org/events/conferences/2001/IDN/IDB_ersado.pdf,
April 2, 2003.
- Gould, Julius and Kobb, Willion L. (eds) (1964). *Diction of Social Sciences*.
New York : The Free Press of Glencoe.
- Guiso, L., A.P. Ozario and J. Tullio. (1998). *The Demand for Money, Financial Innovation
and the Welfare Cost of Inflation : An Analysis with Household Data*.
Massachusetts : National Bureau of Economic Research Inc.
- Hsieh, W. J. and Y. Hsing. (1994). “Tests of Nonlinear Consumption Functions : the Case of
Korea, Taiwan, Thailand and India”. *International Economic Journal*. Available :
<http://gias.snu.ac.kr/wthong/IEJ/94summer/su6pdf>, November 19, 2002.

- Lewis-Beck, Michael S. (1993). *Regression Analysis*. London : Sage Publication.
- Palen, J. John. (1987). *The urban world*. New York : McGraw – Hill Book.
- Selim, R. (2000). "The changes in the Consumption Expenditure Patterns in Turkey : 1987-1994". *Faculty of Management*. Available :
http://www.comu.edu.tr/silesian_university/Canakkale2000/pdf/raziye.pdf,
November 19, 2002.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

สาระสำคัญและผลการดำเนินการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (ปี 2504 - 2509)

ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า ก่อนปี 2504 ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนและการขาดแคลนบริการพื้นฐานต่างๆ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรกระหว่างปี 2504 - 2506 และ ช่วงที่ 2 ปี 2507 - 2509 จึงได้มุ่งเน้นเน้นที่จะเร่งรัดการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมและส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง การพลังงาน และการชลประทาน ฯลฯ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญๆ ในช่วงปี 2504 - 2506 ดังนี้

- ยกระดับอัตราการเพิ่มของรายได้ประเทศจากร้อยละ 4 เป็นร้อยละ 5 ต่อปี และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี (ซึ่งเดิมเพิ่มไม่ถึงร้อยละ 2 ต่อปี) และเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรร้อยละ 3 ต่อปี และทางอุตสาหกรรมและเหมืองแร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ต่อปี
- เพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี
- เพิ่มการผลิตพลังงานไฟฟ้าจาก 138,000 กิโลวัตต์ ในปี 2503 เป็น 370,000

กิโลวัตต์ ในปี 2506

- ก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินใหม่ 1,000 กิโลเมตร และปรับปรุงถนนที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐาน 1,000 กิโลเมตร ฯลฯ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้มีการระบุอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ว่า จะเร่งก่อสร้างเขื่อนภูมิพลให้แล้วเสร็จในปี 2506 และเร่งปรับปรุงพัฒนาระบบการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าในพระนคร ธนบุรี และจังหวัดใกล้เคียง เร่งก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินในจังหวัดสำคัญๆ ขยายการผลิตน้ำประปาในกรุงเทพฯ เร่งขยายโทรศัพท์ขึ้นอีก 20,500 เลขหมาย โดยได้มีการกำหนดงบประมาณ (ซึ่งมาจากงบประมาณแผ่นดิน เงินกู้ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ) จำนวนมากและมีสัดส่วนสูงสำหรับการพัฒนาสาขาคมนาคมและขนส่ง สาขาพลังงาน และสาขาการเกษตรและสหกรณ์ ในวนของสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายที่จะสร้างโรงพยาบาลภาคเพิ่มขึ้น 2 แห่ง โรงพยาบาลอำเภอ 6 แห่ง พัฒนาสถานอนามัยชั้น 2 เป็นชั้น 1 ปีละไม่ต่ำกว่า 10 แห่ง รวมทั้งเร่งการผลิตแพทย์และพยาบาลเพิ่มขึ้น และเน้นเรื่องการป้องกันและปราบปรามโรคติดต่อ สำหรับด้านการศึกษาได้มีการระบุไว้ในแผนว่าจะส่งเสริมการอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ ส่วนรายละเอียดแผนงานโครงการได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เป็นหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ

ผลการดำเนินการในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ปรากฏว่าเป็นไปด้วยดีโดยเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ รายได้ต่อบุคคลเพิ่มสูงกว่าเป้าหมาย ในขณะที่การพัฒนาบริการพื้นฐานต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งมีส่วนช่วยกระตุ้นกิจการต่างๆ ให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตภาคอุตสาหกรรม การ

ส่งออก และกิจการด้านการเงินการธนาคาร ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น

- ยกระดับอัตราเพิ่มรายได้เป็นร้อยละ 6 ต่อปี และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี

- ให้การสะสมทุนเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 19 ของรายได้ประชาชาติ

- ปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง โดยกระจายการผลิตในกิจกรรมประเภทต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพื่อลดปัญหาด้านการกระจายรายได้และความยากจน

- ขยายขอบเขตโครงการพัฒนาจากเดิมที่จำกัดเฉพาะภาครัฐบาลกลาง ให้ครอบคลุมภาครัฐวิสาหกิจและส่วนท้องถิ่น

ผลการดำเนินการปรากฏว่า ส่วนใหญ่สูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (ปี 2504 - 2509) เฉลี่ยปีละ 8.1 ต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.1 ต่อปี ผลผลิตด้านการเกษตรและด้านอุตสาหกรรมขยายตัวถึงร้อยละ 6.1 และ 11.2 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นมีส่วนช่วยทดแทนการนำเข้าได้เป็นจำนวนมาก และทำให้โครงสร้างสินค้าเข้า-สินค้าออกเปลี่ยนไป เพราะเดิมก่อนปี 2503 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ ข้าว ยางพารา ไม้สัก และดีบุก ในปี 2509 สินค้าส่งออกได้กระจายไปสู่พืชและสินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ เพิ่มขึ้น ส่วนการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคมีสัดส่วนลดลง โดยมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง และสินค้าทุนเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการผลิตภาคอุตสาหกรรมให้มีสัดส่วนสูงขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (ปี 2510 - 2514)

จากผลของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ก็ยังมีการขาดแคลนบริการพื้นฐานทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อไป ขณะเดียวกันก็จะเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ควบคู่ กับการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อลดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้

ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น

ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 จึงมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไป และปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนขึ้น โดยเน้นการเจริญเติบโตที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม โดยเพิ่มการพัฒนาสังคม สาธารณูปการ การสาธารณสุขและการศึกษา และไว้ในแผนพัฒนาฯ ด้วย และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แผนพัฒนาฯ ทุกฉบับก็ใช้คำว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มา

โดยตลอด ขณะเดียวกันก็ยังคงเน้นที่จะส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญๆ ของแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 มีดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.5 ต่อปี และรายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี

- ให้มูลค่าผลผลิตด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.9 ต่อปี และสัดส่วนผลผลิตภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 13.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2514 และให้มูลค่าผลผลิตภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ต่อปี

- ให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปี และมูลค่าการนำเข้าเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 9.3 ต่อปี

- ขยายการมีงานทำและพัฒนาฝีมือแรงงานในระดับต่างๆ ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาระบบสังคมให้ก้าวหน้าและมีความเสมอภาคมากขึ้น

- สร้างอาคารสงเคราะห์สำหรับผู้มีรายได้น้อย ปีละ 760 ครอบครัว

- เปิดเขตพัฒนาชุมชนให้ครบทุกอำเภอในภาคใต้ และร้อยละ 60 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- ปรับปรุงโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค 84 แห่ง ยกเว้นโรงพยาบาล 3 แห่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ประจำภาค

- รับนักเรียนเพิ่มขึ้นจาก 5.29 ล้านคนเป็น 6.35 ล้านคน เร่งผลิตครู อาจารย์เพิ่มขึ้น 49,770 คน

- ขยายคณะและภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาเพิ่มขึ้น 10,300 คน

ในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 (ปี 2510 - 2514) ได้เกิดเหตุการณ์หลายอย่าง ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา เช่น การถอนกำลังทหารจากเวียดนาม และการลดรายจ่ายทางการทหารของสหรัฐอเมริกา การลงทุนจากต่างประเทศลดลง เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและการค้าระหว่างประเทศ ทำให้รายได้จากการส่งออกของไทยลดลง ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ต่อปี (ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผนร้อยละ 8.5 ต่อปี) มูลค่าผลิตผลภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มต่ำกว่าเป้าหมาย คือ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.7 และ 10.1 ตามลำดับ ในขณะที่มูลค่า สินค้าออกและสินค้าเข้าก็ต่ำกว่าเป้าหมาย เช่น ส่วนปัญหาเรื่องการกระจายรายได้และความยากจน ขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

อย่างไรก็ตาม บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการคมนาคมและขนส่ง พลังงาน โทรศัพท์ และประปา กระจายครอบคลุมพื้นที่สำคัญๆ มากขึ้นใน ขณะที่เด็กมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น โดยสามารถรับนักเรียนทุกระดับชั้นได้ถึง 6.4 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้น 1.8 ล้านคน มีการจัดตั้งและปรับปรุงสถานีนามัยชั้น 1 เพิ่มขึ้น 76 แห่ง ทำให้สามารถให้บริการด้านสาธารณสุขได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (ปี 2515 - 2519)

ในการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ได้มีการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกแทนการนำเข้า และยกระดับรายได้ของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการมีงานทำ และแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรซึ่งสูงกว่าร้อยละ 3.2 ตลอดจนเน้นขยายการศึกษาและการสาธารณสุขให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบรรจุนโยบายประชากรไว้ในแผนพัฒนาฯ

สำหรับเป้าหมายที่สำคัญๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.0 ต่อปี โดยมูลค่าผลผลิตด้านอุตสาหกรรมเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.0 ต่อปี และด้านเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ต่อปี
- ให้สาขาไฟฟ้าและประปาเพิ่มร้อยละ 15 ต่อปี การก่อสร้างเพิ่มร้อยละ 6.5 ต่อปี
- ลดอัตราการเพิ่มของประชากรจากร้อยละ 3.2 ต่อปี เหลือร้อยละ 2.5 ต่อปี โดยสนับสนุนการวางแผนครอบครัวแบบสมัครใจ ซึ่งมีส่วนทำให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี
- ยกระดับการมีงานทำ โดยเพิ่มการจ้างงานแก้ไขปัญหาการว่างงาน ฯลฯ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ปรากฏว่ามีเหตุการณ์ผันผวนหลายประการ เช่น การที่สหรัฐอเมริกาลดค่าเงินดอลลาร์ ทำให้ไทยต้องลดค่าเงินบาทในปี 2515 วิกฤตการณ์น้ำมันในปี 2516 ทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศเพราะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง

ผลของการพัฒนาในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ปรากฏว่า เศรษฐกิจขยายตัวในระดับต่ำกว่าเป้าหมายคือ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.5 รายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายเช่นกัน และจากภาวะฝนแล้งในปี 2516 และ 2519 ส่งผลกระทบต่อการผลิตภาคเกษตร แม้ว่าภาคอุตสาหกรรมจะยังคงขยายตัวสูงในตอนต้นแผน แต่วิกฤตน้ำมันและการเพิ่มขึ้นของราคาวัตถุดิบนำเข้าทำให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมในช่วงปลายแผนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5.5 ต่อปี ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อสูงคือ เฉลี่ยร้อยละ 10.8 ต่อปี การว่างงานในช่วงกลางของแผนสูงถึง 800,000 คนส่วนการแก้ปัญหาการกระจายรายได้และความเจริญยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะปัญหาการว่างงานและประชากรยังคงเพิ่มในอัตราสูง บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงรวมกันอยู่ในส่วนกลางและยังมีปัญหาด้านคุณภาพของบริการ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม มีบางเรื่องที่ประสบผลสำเร็จพอสมควร เช่น การคมนาคมและขนส่งซึ่งกระจายเชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตกับตลาดกว้างขวางยิ่งขึ้น เสถียรภาพทางการเงินระหว่างประเทศดีขึ้น ทุน

สำรองเงินตราระหว่างประเทศก็อยู่ในระดับสูง การท่องเที่ยว รวมทั้งการส่งออกยังมีแนวโน้มค่อนข้างสดใส

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (ปี 2520 - 2524)

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ในช่วงปี 2516 – 2519 ได้เกิดปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ ปัญหาเงินเฟ้อ และการว่างงานอย่างกว้างขวาง รวมทั้งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับสถานการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 จึงได้มีการเปลี่ยนรูปแบบการวางแผนพัฒนาใหม่จาก การวางแผนแบบการจัดสรรทรัพยากร (Allocative Plan) เป็นแผนแบบชี้ทิศทางหรือชี้แนะ (Indicative Plan) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและความคล่องตัว ซึ่งผู้บริหารและหน่วยปฏิบัติสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและทรัพยากรที่มีอยู่

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มีจุดเน้น 2 ประการ คือ

ประการแรก มุ่งที่จะเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคงในช่วง 2 ปีแรกของแผน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งชะลออัตราเพิ่มของประชากรต่อไป

ประการที่ 2 เร่งทำการฟื้นฟู บูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ และแร่ธาตุเพื่อให้เป็นรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว

สำหรับเป้าหมายที่สำคัญๆ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มีดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.0 ต่อปี มูลค่าผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0 ต่อปี และนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.7 ต่อปี

- ลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือร้อยละ 2.1 ต่อปี ในปี 2524 ซึ่งจะช่วยให้รายได้ต่อหัวเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4.6 ต่อปี

- ให้การลงทุนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.2 ต่อปี ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น 2.2 ล้านคน

- รักษาระดับเงินเฟ้อ ไม่ให้สูงเกินร้อยละ 6.0 ต่อปี
- เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทางสังคม ฯลฯ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ปรากฏว่าเศรษฐกิจโลกยังมีความผันผวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2522 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย เพราะต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ต้องใช้จ่ายเพื่อซื้อน้ำมัน วัตถุดิบ และเครื่องจักรเพิ่มขึ้นมาก ก่อให้เกิดการขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละเกือบ 50,000 ล้านบาท ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลประมาณร้อยละ 6.3 ของผลิตภัณฑ์รวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เกิดปัญหา

เงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 11.6 ต่อปี นอกจากนี้ยังเกิดวิกฤตการณ์ของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน เช่น กรณีการล้มของบริษัทราชาเงินทุน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ปรากฏว่า เศรษฐกิจขยายตัวสูงกว่าเป้าหมายเล็กน้อย คือ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปีสาขาที่เพิ่มสูงขึ้นคือ สาขาเหมืองแร่ ก่อสร้างคมนาคมขนส่ง และประปา ทั้งนี้เพราะรัฐทุ่มเทการลงทุนเป็นจำนวนมาก ส่วนสาขาที่ขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายคือ สาขาเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะความจำกัดของที่ดิน และความเสื่อมโทรมของที่ดิน แหล่งน้ำ ส่วนสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายเช่นกัน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในปี 2524 ถึง 600,000 คน และยังโยงไปถึงปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในสาขาเกษตรและที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกล ผู้ที่อยู่ในสาขาเกษตรกรรมซึ่งมีจำนวนมาก มีรายได้ต่ำกว่าผู้อยู่ในสาขาอุตสาหกรรมเกือบ 5 เท่าตัวประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ต่างจากคนในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้นจาก 6.9 เท่าตัว ในปี 2519 เป็น 7.5 เท่าตัว ในปี 2524

สำหรับการพัฒนาด้านสังคม ปรากฏว่า มีบางเรื่องทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ สามารถลดอัตราการเพิ่มของประชาชนใน ปี 2524 เหลือเพียงร้อยละ 2.2 ส่วนการพัฒนาด้านการศึกษาและสาธารณสุขยังคงมีปัญหาด้านคุณภาพของบริการ และยังไม่สามารถกระจายได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ยากจนและห่างไกล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ปี 2525 - 2529)

จากการที่ประเทศไทยได้ทำการพัฒนามาแล้ว 20 ปี ปรากฏว่าเศรษฐกิจขยายตัวค่อนข้างสูงรายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้น การผลิตมีการกระจายตัวอย่างกว้างขวางทั้งภาคเกษตรอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมขยายตัวกว้างขวางขึ้น แต่ปรากฏว่ายังคงมีปัญหาสำคัญๆ หลายประการ เช่น เรื่องเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การใช้จ่ายเกินตัวทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน โครงสร้างเศรษฐกิจอ่อนแอไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงรวมกันอยู่ในกรุงเทพฯ และพื้นที่ภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้ปัญหาสังคม และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังขยายตัวและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาประเทศเป็น แนวใหม่ เช่น

- แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นแผนนโยบายที่ยึดพื้นที่เป็นหลักในการพัฒนาและมีลักษณะทั้งในเชิงรับและเชิงรุก
- เน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินการคลังของประเทศเป็นพิเศษพร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจแต่ละด้าน และยอมให้เศรษฐกิจขยายตัวไม่สูงนัก แต่ต้องอยู่ในระดับที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน

- เน้นความสมดุลในการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการกระจายรายได้และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค การกระจายการถือครองทรัพย์สิน และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

- เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง เพื่อให้คนในชนบทอยู่ในฐานะพออยู่-พอกิน มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ สามารถช่วยเหลือตนเองได้

สำหรับเป้าหมายสำคัญๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.6 ต่อปี โดยภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 และ 7.6 ต่อปีตามลำดับ ส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.3 ต่อปี

- ให้ดุลการค้าขาดดุลเฉลี่ยไม่เกินปีละ 78,400 ล้านบาท และขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยไม่เกินปีละ 53,000 ล้านบาท

- ลดอัตราการเพิ่มของประชากรไม่ให้เกินร้อยละ 1.5 ในปี 2529 และลดอัตราการไม่รู้หนังสือให้เหลือร้อยละ 10.5 ของประชากร

- ขยายการศึกษาทุกระดับเพื่อรับนักเรียนเพิ่มคือ ระดับก่อนประถมศึกษาให้ได้ร้อยละ 35.4 ของประชากรในกลุ่มอายุมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาร้อยละ 48.3, 30.9 และ 4.8 ของประชากรในกลุ่มอายุ

- ขยายบริการการป้องกันโรคให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 70 และขจัดปัญหาการขาดโปรตีนแคลอรีของเด็กทารกและเด็กก่อนวัยเรียนระดับ 3 ให้หมดไป

- ลดปัญหาอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ให้ต่ำกว่า 75 ราย ต่อประชากร 100,000 คน

- แก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลังโดยเร่งเพิ่มผลผลิตให้เพิ่มขึ้นอีกโดยเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี เร่งขยายและกระจายบริการทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข เช่น จัดหาหนังสือประกอบการเรียนและจัดระบบบริการสาธารณสุขมูลฐานให้ทั่วถึงใน 2 ปี จัดบริการทางโภชนาการแก่เด็กและหญิงมีครรภ์ 2.2 ล้านคน

สำหรับการพัฒนาในเชิงรุก ได้กำหนดเรื่องสำคัญที่จะดำเนินการคือ

- เร่งพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ให้เป็นที่ตั้งอุตสาหกรรมหนักอุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ครบวงจร เพื่อเป็นการกระจายความเจริญ และเป็นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

- เร่งพัฒนาการเกษตรในเขตเกษตรก้าวหน้า โดยมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูกเร่งกระจายการผลิต และส่งเสริมให้เอกชนลงทุนด้านการผลิตในเขตเกษตรก้าวหน้า

- เร่งปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม โดยใช้มาตรการทางภาษีและสิ่งจูงใจต่างๆ เพื่อส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก และการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อกระจายรายได้และความเจริญไปสู่พื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ

ในปี 2527 เศรษฐกิจโลกเริ่มชะลอตัวอีก ค่าเงินดอลลาร์ผันผวนและราคาน้ำมันดิบได้เพิ่มขึ้นตลอดเวลาในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ประกอบกับประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำกีดกันทาง

การค้ำค้ำยั้งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย คือ เศรษฐกิจขยายตัว เพียงร้อยละ 5.4 ต่อปี เพราะการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การลงทุนและการส่งออกต่ำกว่าเป้าหมาย และเกิดการว่างงานประมาณ 1 ล้านคนในปี 2529 อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่รัฐบาลไทยค่อนข้างมีเสถียรภาพ มีการกำหนดนโยบายและมาตรการทางด้านการเงินการคลังที่ถูกต้อง เช่น การลดค่าเงินบาท การณรงค์เพื่อการประหยัดใช้ของไทย และร่วมใจส่งออก ฯลฯ ประกอบกับการค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ส่งผลทำให้ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมาได้ด้วยดี นอกจากนี้ อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.9 ส่วนการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง ก็สามารถช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายได้เป็นอย่างดี ในขณะที่สามารถลดอัตราการเพิ่มของประชากรใกล้เคียงกับเป้าหมายที่วางไว้คือ เหลือร้อยละ 1.7 ในปี 2529

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหามางประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดิน 99.8 ล้านไร่ ที่ยังขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมาะกับการเกษตร มีปัญหาเรื่องการบุกรุกทำลายป่า และประชาชนใน 3,824 หมู่บ้าน ยังขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และ 12,678 หมู่บ้าน ยังมีปัญหาเรื่องน้ำกิน - น้ำใช้ นอกจากนี้ มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนเงินออม ทำให้จำเป็นต้องพึ่งทรัพยากรจากต่างประเทศมาลงทุน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเรื่องหนี้สิน ส่วนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเพราะรัฐบาลจำเป็นต้องจำกัดขนาดของการลงทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินการคลังต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (ปี 2530 - 2534)

ในช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปรากฏว่า ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหลายประการ ซึ่งมีสาเหตุมาจากทั้งเหตุการณ์ภายนอกประเทศและภายในประเทศดังที่กล่าวแล้วในตอนต้น ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงมุ่งเน้นที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การรักษาระดับอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างต่ำร้อยละ 5 ต่อปี เพื่อรองรับกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้น และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจควบคู่กับการเร่งพัฒนาสังคม โดยเร่งพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งการเสริมสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม คือ ใช้ศาสนาธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจโดยการเน้นเรื่องคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เป็นหลัก ได้มีการกำหนดแนวทางที่สำคัญ 3 แนวทางคือ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศ 2) การปรับปรุงระบบการผลิต การตลาดและคุณภาพปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และ 3) การไปสู่กระจายรายได้และความเจริญภูมิภาคและชนบท โดยเน้นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่

ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดแผนงานหลักรวม 10 แผนงาน เพื่อสนับสนุนแนวทางดังกล่าวข้างต้น และให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการในรูปของแผนงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเริ่มมีการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปรากฏว่า สถานการณ์ต่างๆ ดีขึ้นเกิดคานา เช่น เศรษฐกิจโลกฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเงินการคลังของรัฐบาลบังเกิดผลในทางปฏิบัติทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วคือ ในปี 2530 และ 2531 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 9.5 และ 13.3 ตามลำดับ ปัญหาการว่างงานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกลับกลายเป็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและช่างอุตสาหกรรม บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจขาดแคลน ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการลงทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ใหม่ โดยมี วัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ

- เร่งรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูง ควบคู่กับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

- มุ่งให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจกระจายออกไปในภูมิภาคต่างๆ อย่างต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาระยะยาวได้และความยากจนของประชาชนทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญๆ ในช่วง ปี 2532 - 2534 ไว้ดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปี และรักษาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดไม่ให้เกินร้อยละ 4 ของผลผลิตรวม

- เร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยหาทางลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและขยายความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อขยายการส่งออก

- เร่งพัฒนาระบบบริการพื้นฐาน โดยแยกเป็นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนทางด้านการขนส่งทางน้ำและทางอากาศ และปูพื้นฐานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาวให้เพียงพอกับความต้องการ

- เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานเช่น ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ช่างเทคนิค และครู-อาจารย์ในสาขาวิชาช่าง ฯลฯ

ผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปรากฏว่า ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 20.2 และเศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10.9 การส่งออกขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 25.7 ต่อปี ซึ่งสูงเป็นประวัติการณ์ทั้งนี้ เป็นเพราะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยทั้งภายในและภายนอกประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในตอนต้นแผน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการกำหนดให้ปี 2530 และ 2531 เป็นปีท่องเที่ยวไทยและปีศิลปหัตถกรรมไทยตามลำดับ ฐานะการเงินการคลังของประเทศยังมีเสถียรภาพ การว่างงาน เหลือเพียงร้อยละ 0.6 ของกำลังแรงงาน ปัญหาหนี้สินต่างประเทศเริ่มผ่อนคลายลงคือ สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้จากการส่งออกลดจากร้อยละ 20.6 ในปี 2529 เหลือร้อยละ 10.5 ในปี 2534 ส่วนเงินเพื่อเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ เพราะกลุ่มคนยากจนกลุ่มสุดท้าย จำนวนร้อยละ 20 มีสัดส่วนรายได้ลดลง การพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงรวมกันอยู่ในกรุงเทพฯ และในเมืองใหญ่ๆ

นอกจากนี้ ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนยังขยายตัวเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดปัญหานี้สินต่างประเทศ บริการพื้นฐานยังไม่เพียงพอคือมีลักษณะเป็นคอขวดซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขยายตัว และทวีความรุนแรงมากขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลงจาก 109.5 ล้านไร่ ในปี 2521 เหลือเพียง 90 ล้านไร่ ในปี 2532 หรือไม่ถึงร้อยละ 28 ของพื้นที่ประเทศ และการที่สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง และสังคมอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนอกจากนี้ ระบบราชการและการบริหารด้านเศรษฐกิจยังปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ปี 2535 - 2539)

การที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ทั้งทางด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลงทุน การส่งออก และการท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันยังคงมีปัญหาหลายประการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักที่จะเสริมสร้าง ความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมคุณภาพชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทาง 4 ประการ คือ 1) การรักษาอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพอย่าง ต่อเนื่อง 2) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมและ 4) การพัฒนากฎหมายและระบบราชการให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายสำคัญๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ไว้ดังนี้

- ให้เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี โดยให้สาขาเกษตรขยายตัวร้อยละ 3.4 สาขาอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 9.5 ต่อปี และการส่งออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.7 ต่อปี
- ให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มจาก 41,000 บาท ในปี 2534 เป็น 71,000 บาท ในปี 2539
- กำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยรักษาระดับเงินเฟ้อเพิ่มเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 5.6 ต่อปี การขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 9.4 และ 5.2 ของผลผลิตรวม
- กำหนดเป้าหมายการพัฒนาบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยให้มีการผลิตพลังงานเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี เพิ่มเลขหมายโทรศัพท์จากสัดส่วน 3.6 เลขหมาย ต่อประชากร 100 คน ในปี 2534 เป็นไม่ต่ำกว่า 10 เลขหมาย ต่อประชากร 100 คน ในปี 2539
- กำหนดเป้าหมายการกระจายรายได้ โดยดูแลบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่มไม่ให้มีการกระจายรายได้ที่เลวลง ลดสัดส่วนประชาชนที่อยู่ภายใต้ขีดความยากจนจากร้อยละ 23.7 ในปี 2531 เหลือไม่เกินร้อยละ 20 ในปี 2539

- กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เช่น ลดอัตราการเพิ่มของประเทศเหลือไม่เกินร้อยละ 1.2 ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ขยายการมีงานทำเพิ่มขึ้น 2.8 ล้านคนกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ฯลฯ

ผลการดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ปรากฏว่ามีบางเรื่องประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เช่น เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2537 - 2538 เพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 9 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน การส่งออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.2 สัดส่วนคนยากจนในปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 13.7 ของประชากรทั้งประเทศ บริการพื้นฐานทั้ง ถนน ไฟฟ้า และประปา ขยายครอบคลุมทั่วประเทศคนไทยมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น และได้รับบริการทางสาธารณสุขครอบคลุมกว้างขวางขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงมีปัญหาคritical เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาสังคมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังมีประชาชนซึ่งอยู่ห่างไกลบางกลุ่มยังไม่ได้รับบริการพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อและปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และปัญหาหนี้สินของประเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในระยะยาว

สรุปผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 (ปี 2504 - 2539)

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลา และผลของการพัฒนาเป็นเรื่องที่มีความสืบเนื่องเกี่ยวพันกันมาโดยตลอด ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด สำหรับผลของการพัฒนาในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า มีบางเรื่องประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ แต่ขณะเดียวกันก็มีปัญหาในหลายเรื่อง สำหรับผลของการพัฒนาที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

- สังคมไทยได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจขยายตัวโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.8 ต่อปี รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,100 บาท ในปี 2504 เป็น 76,650 บาท ในปี 2539 ตามราคาประจำปี ฐานการเงินการคลังของประเทศมีความมั่นคง และได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากนานาประเทศ บริการพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมกระจายไปทั่วประเทศ ในปี 2537 ในหมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้แล้วร้อยละ 97.7 มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา สำหรับเขตเมืองในภูมิภาคมากกว่าร้อยละ 75 และร้อยละ 32 ในหมู่บ้านชนบท ในด้านคมนาคมขนส่งได้มีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอ และตำบลอย่างทั่วถึง ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น โดยมีอัตราเข้าเรียนในภาคบังคับถึง ร้อยละ 97.7 ความสำเร็จของการพัฒนาด้านสาธารณสุขได้ทำให้อายุขัยโดยเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้น

- แม้ว่าการพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ เพราะคนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีรายได้ต่อ

หัวต่อปีสูงกว่าคนในภูมิภาคอื่นๆ มาก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุด 20 เปอร์เซนต์แรกมีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.9 ในปี 2532 เป็นร้อยละ 59.9 ในปี 2535 และเป็น 60.3 ในปี 2537 ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด 20 เปอร์เซนต์สุดท้าย มีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 6.5 ในปี 2532 เหลือเพียง ร้อยละ 6.0 ในปี 2535 และเป็น 5.6 ในปี 2537

- การมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านรายได้ทำให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคมคือ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบ วินัย การเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ฝังรากลึกของไทยเริ่มจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเจ็บป่วยของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่โรคสมัยใหม่ เช่น รวมทั้งการบาดเจ็บล้มตายจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

- การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ป่าไม้ยังคงถูกทำลายลงถึงปีละ 1 ล้านไร่ ที่ดินทำกินถูกชะล้างพังทลายจนไม่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป ปัญหาความเสื่อมโทรมของอากาศปริมาณฝุ่นละออง รวมทั้งเสียงในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในภูมิภาค ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของไทยอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนและการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการมองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคนละเลยต่อภูมิปัญญา และความเป็นไทย จะมีส่วนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (ปี 2540 - 2544)

ผลของการพัฒนาในระยะ 35 ปี ตามที่กล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในหลายๆ เรื่อง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาด้านสังคมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรืออยู่ในสภาพที่เรียกว่า เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน หากปล่อยไว้จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว และผลสุดท้ายจะกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

ดังนั้น ในการจัดเตรียมวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้แทนจากทุกฝ่ายทุกสาขาอาชีพ จึงได้มีการระดมความคิดร่วมกันว่า การพัฒนาประเทศไทยในอนาคตควรเป็นอย่างไร เพื่อใคร และควรมีการพัฒนาแบบใด ทั้งนี้ได้ทำการทบทวนถึงผลการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา ที่มีทั้งส่วนที่ประสบผลสำเร็จและส่วนที่เป็นปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่พอสรุปได้ว่า เป็นเพราะการวางแผนและการพัฒนาในระยะที่ผ่านมาขาดการกำหนดเป้าหมาย หรือจุดหมายของประเทศในระยะยาวทำให้ต่างฝ่ายต่างดำเนินการ ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นเฉพาะการเร่งรัด

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ยุทธศาสตร์ของการพัฒนามุ่งเน้นที่จะขยายการผลิตด้านอุตสาหกรรมและส่งเสริมการส่งออก โดยใช้ความได้เปรียบทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างเหลือเฟือ และแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำเป็นปัจจัยในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อคน และคุณค่าของความเป็นมนุษย์เท่าที่ควร การพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาจเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น แต่อย่างไรก็ตาม อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่มีมากขึ้น มิได้หมายความว่า คนไทยและสังคมไทยจะมีความสมบูรณ์พูนสุข หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึง เพราะในขณะที่เศรษฐกิจก้าวหน้า แต่วิถีชีวิตที่ตึงเครียดของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป พร้อมๆ กับการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความมั่นคงของครอบครัวและชุมชนคลายตัวลงปัญหาสังคมต่างๆ ขยายตัวและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนา จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักแต่เพียงอย่างเดียวเป็นการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาเพราะคนเท่านั้นที่เป็นปัจจัยชี้ขาดถึงความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผน จากการวางแผนแบบแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจ หรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกัน มาเป็นการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่จะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกชั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ร่วมปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน และร่วมได้รับประโยชน์จากการพัฒนา การพัฒนาที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา เรียกอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการพัฒนาของคน โดยคน และเพื่อคนซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศไทยก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาว คือ เศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหา และการพัฒนายั่งยืน

การพัฒนาเพื่อให้คนไทยส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรืออยู่ดีมีสุข จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนา หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาใหม่โดยจะต้องทำการพัฒนาทั้งที่ "ตัวคน" อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนารูจักตัวเอง รู้เท่าทันโลก มีศักยภาพที่จะปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต ควบคู่กับพัฒนาสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวคนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการบริหารจัดการ ฯลฯ ให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

สำหรับเป้าหมายสำคัญๆ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีดังนี้

- เตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) อย่างมีคุณภาพขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 9 ปี แก่เด็กในวัยเรียนทุกคนและเตรียมขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี
- ยกระดับทักษะฝีมือและความรู้พื้นฐานแก่แรงงานในสถานประกอบการ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อกลุ่มแรงงานอายุ 25 - 45 ปี

- ให้ผู้ด้อยโอกาสทุกประเภทได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

- รักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมอย่างมีเสถียรภาพ โดยรักษาอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยให้อยู่ในระดับ 4.5 ต่อปี

- ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้เหลือน้อยกว่าร้อยละ 10 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เพื่อที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และจุดหมายหลักของการพัฒนาประเทศตามแนวคิดและทิศทางใหม่ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญๆ ไว้ 7 ยุทธศาสตร์ คือ

- 1) การพัฒนาศักยภาพของคน ประกอบด้วยแนวทางการส่งเสริมให้ประเทศมีโครงสร้างประชากรที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจให้เกิดผลในทางปฏิบัติ การพัฒนาสติปัญญาและทักษะฝีมือแรงงานให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นในกระบวนการผลิต และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการพัฒนาสุขภาพและพลานามัย ที่มุ่งเสริมสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า และมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค

- 2) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน การสร้างโอกาสให้คน ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันด้านต่างๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างขีดความสามารถในระบบอำนาจความยุติธรรม และระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคนและประเทศให้สมดุลและยั่งยืน

- 3) การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ประกอบด้วยแนวทางการกระจายโอกาสและความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการกระจายการพัฒนาด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำด้วยการส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและบริการทางสังคม การแก้ไขปัญหาและรักษาสภาพแวดล้อมเมือง การบริหารจัดการงานพัฒนาในลักษณะพหุภาคี ทั้งในงานพัฒนาทั่วไปและในระดับพื้นที่

- 4) การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การปรับโครงสร้างการผลิตให้เข้มแข็งเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและบริการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิต

5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเป็นฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว การจัดระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดการใช้ประโยชน์และควบคุมดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรอย่างเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนอย่างแท้จริง รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากธรรมชาติ

6) การพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาภาครัฐให้มีสมรรถนะและพันธกิจหลัก ในการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของคน ทำให้คนในสังคมเป็นพันธมิตรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศซึ่งประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรมในการบริหารรัฐกิจ การจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี สนับสนุนให้ประชาชนในทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของภาครัฐ เพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพภาครัฐ ด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบราชการตลอดจนการสร้างความร่วมมือในงานบริหารรัฐกิจ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านนโยบายสาธารณะและการกำหนดระเบียบวาระแห่งชาติ

7) การบริหารจัดการเพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาฯ ไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ประกอบด้วยแนวทางการแปลงแผนสู่การปฏิบัติด้วยระบบการจัดการในระดับพื้นที่ตามภารกิจของหน่วยราชการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม การพัฒนากลไกของรัฐในการปฏิบัติงานการเร่งรัดพัฒนาระบบกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางของระบบกฎหมายมหาชน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการจัดการให้มีกฎหมายรองรับแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเพื่อการพัฒนา การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานกลางในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาสมรรถนะกลไกนอกภาครัฐ และการติดตามและประเมินผล โดยมีการจัดทำดัชนีชี้วัดผลของการพัฒนาแบบองค์รวม

การปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

เนื่องจากในปี 2539 ซึ่งเป็นสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และปี 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยต้องประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า ฟองสบู่แตกค่าเงินบาทผันผวนปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาการว่างงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวคน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน ทำให้คนเดือดร้อน ซึ่งสืบเนื่องมาจากสาเหตุทั้งภายในประเทศ และจากภายนอกประเทศ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นการด่วนเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยในการปรับแผนยังคงยึดแนวคิด วัตถุประสงค์ และทิศทางตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 คือ ยังมุ่งเน้นที่จะให้คนเป็นศูนย์กลาง หรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้โดย

คำนึงถึงข้อตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และมุ่งเน้นการระดมและใช้ทรัพยากรจากทุกส่วนในสังคมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศ

สำหรับการปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะมีทั้งการเร่งดำเนินการในเรื่องสำคัญที่ปรากฏอยู่ในแผนแล้ว พร้อมทั้งการปรับปรุงและเพิ่มเติมในบางเรื่องที่เป็นปัญหา ซึ่งหากปล่อยไว้จะกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนและกระทบต่อการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งมีอยู่ 4 เรื่อง คือ

1. การปรับกรอบเศรษฐกิจมหภาคและแนวทางการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการปรับเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงที่เหลือของแผนใหม่ปรับกรอบการลงทุนของประเทศให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว และให้ความสำคัญกับการดูแลภาวะค่าครองชีพให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม การรักษาระเบียบวินัยการคลัง สร้างความเข้มแข็งของระบบการเงิน ส่งเสริมการออมในประเทศ และเร่งรัดหารายได้เงินตราต่างประเทศ

2. การพัฒนาคนและสังคม เพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเร่งแก้ไขปัญหาการว่างงาน พัฒนาและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการป้องกันแก้ไขปัญหาทางสังคม ซึ่งเกิดจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเร่งพัฒนากลไกการบริหารจัดการ และปูพื้นฐานการพัฒนาคนและสังคมในระยะยาวโดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่

- เร่งการเสริมสร้างอาชีพและการมีงานทำ เพื่อลดปัญหาการว่างงานและการกระจายรายได้ทั้งในเมืองและชนบท เช่น เร่งบรรจุงานใหม่ให้ผู้ถูกเลิกจ้าง สนับสนุนแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพบริการและการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

- เร่งช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส (ผู้ว่างงาน เด็กในภาวะลำบาก ผู้สูงอายุที่ยากจน และคนพิการ) เช่น นำเงินกองทุนเพื่อพัฒนาสังคมมาใช้ประโยชน์ สนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่องของนักเรียน สร้างเครือข่ายในการลดปัญหาสุขภาพจิตและโรคเรื้อรัง

- เร่งป้องกัน-แก้ไขปัญหาสังคม เช่น ขยายงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ที่มีปัญหาและแหล่งท่องเที่ยวการพนันกำลังจากทุกฝ่ายในสังคมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมอันดีงาม

3. เร่งดำเนินการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างรากฐานการผลิตของประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง เช่น

- ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการผลิตที่ใช้แรงงานมากมูลค่าเพิ่มต่ำไปสู่การผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้น

- สร้างการเชื่อมโยงรากฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศคือ การเกษตรอุตสาหกรรมและบริการ ด้วยการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและกำลังคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและแข่งขันได้ในเวทีโลก

- เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยให้เร่งจัดทำแผนแม่บท ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรบริหารนโยบายการเพิ่มบทบาทภาคเอกชน

4. เร่งปรับระบบบริหารราชการเพื่อการพัฒนาประเทศ เช่น

- ลดบทบาทภาครัฐและเร่งปฏิรูประบบบริหารราชการให้มีโครงสร้างและขนาดกำลังคนที่เหมาะสม มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การปกครองที่ดี เป็นธรรมและโปร่งใส
- เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดลำดับความสำคัญและทบทวนเกณฑ์การพิจารณาโครงการ
- เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญใหม่และกระบวนการประชาสังคมในระดับต่างๆ และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลเตือนภัยทางเศรษฐกิจล่วงหน้า และพัฒนาเครื่องชี้วัดและระบบติดตามประเมินผลฯ

เพื่อให้แผนพัฒนาที่ปรับปรุงบังเกิดผลในทางปฏิบัติต่างจริงจัง จึงได้มีการกำหนดให้องค์กรหรือกลไกที่มีอยู่ เช่น คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ คณะกรรมการบรรเทาปัญหาการว่างงาน คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการในเรื่องสำคัญๆ ร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลและข้อเท็จจริงต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การที่แผนพัฒนาแต่ละฉบับมีความแตกต่างกันทั้งด้านแนวคิด จุดเน้นและสาระสำคัญ เนื่องจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมแต่ละช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและนับวันการพัฒนาประเทศจะมีความครอบคลุมกว้างขวาง และซับซ้อน เพราะปัญหาต่างๆ ขยายตัว และประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โลกมากขึ้นและรวดเร็วขึ้นเนื่องจากวิวัฒนาการทางด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม การที่มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ จากเดิมที่มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก มาเป็นการมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลาง หรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาการพัฒนาในลักษณะรวมส่วน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ต้น จะมีส่วนช่วยทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาวคือ เศรษฐกิจดี สังคม ไม่มีปัญหา และการพัฒนายั่งยืน ซึ่งจะส่งผลทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น-เป็นสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทยและอยู่ร่วมกันอย่างรู้ รัก สามัคคี สมดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตลอดไป

ภาคผนวก ข.
แบบบันทึกข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูล 1

ปี	รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	รายได้ประชาชาติต่อหัว (บาท)	ระดับราคาสินค้าและบริการ (ร้อยละ)	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (ร้อยละ)
2530	1,011,343	18,251	46.3	5.00
2531	1,198,771	20,951	48.1	5.00
2532	1,440,089	24,417	50.7	5.00
2533	1,672,858	27,180	53.7	4.75
2534	1,910,448	30,434	56.8	6.00
2535	2,145,692	33,485	59.1	8.00
2536	2,402,775	36,629	61.1	10.00
2537	2,740,555	40,138	64.2	7.25
2538	3,149,869	45,762	67.9	7.00
2539	3,393,983	49,520	71.8	5.50
2540	3,437,720	51,360	75.9	5.50
2541	3,311,048	52,091	82.0	5.00
2542	3,334,840	51,384	82.2	4.50
2543	3,635,237	52,893	83.5	2.75
2544	3,727,690	53,838	84.9	2.50
2545	3,883,729	55,377	85.4	1.75
2546	4,174,939	59,900	87.0	1.50
2547	4,630,413	65,990	89.4	0.75
2548	5,053,510	71,283	93.4	0.75
2549	5,646,183	77,745	97.8	0.75
2550	6,201,460	84,123	100.0	0.75

แบบบันทึกข้อมูล 1 (ต่อ)

ปี	ปริมาณเงินฝาก ภาคครัวเรือน (ล้านบาท)	ปริมาณเงินฝาก ทั้งหมด (ล้านบาท)	สัดส่วนปริมาณเงินฝาก ภาคครัวเรือน* (ร้อยละ)	ปริมาณหนี้สิน ภาคครัวเรือน (ล้านบาท)	ปริมาณหนี้สิน ทั้งหมด (ล้านบาท)	สัดส่วนปริมาณ หนี้สินภาคครัวเรือน* (ร้อยละ)
2530	596,036	789,965	75.45	196,211	840,881	23.33
2531	770,692	963,372	80.00	301,656	1,017,770	29.64
2532	945,631	1,174,844	80.49	417,226	1,231,868	33.87
2533	1,121,334	1,432,736	78.27	544,017	1,491,005	36.49
2534	1,296,043	1,740,141	74.48	660,572	1,804,679	36.60
2535	1,505,244	2,024,097	74.37	797,780	2,179,817	36.60
2536	1,725,196	2,413,264	71.49	960,549	2,675,635	35.90
2537	1,927,646	2,713,276	71.04	1,196,489	3,305,115	36.20
2538	2,284,916	3,161,226	72.28	1,404,333	3,991,605	35.18
2539	2,534,617	3,611,228	70.19	1,571,205	4,625,622	33.97
2540	2,946,511	4,229,969	69.66	1,605,871	6,151,263	26.11
2541	3,203,219	4,662,352	68.70	1,434,013	5,233,300	27.40
2542	3,195,421	4,640,948	68.85	1,327,145	5,103,572	26.00
2543	3,396,037	4,883,558	69.54	1,175,422	4,572,646	25.71
2544	3,571,961	5,078,717	70.33	1,081,489	4,290,723	25.21
2545	3,633,257	5,188,457	70.03	1,200,523	4,624,645	25.96
2546	3,748,600	5,509,824	68.30	1,296,270	4,728,291	27.42
2547	3,842,628	5,751,746	66.81	1,403,898	5,220,393	26.89
2548	3,936,070	6,243,296	63.04	1,608,279	5,681,451	28.31
2549	4,206,316	6,620,610	63.53	1,804,941	5,892,820	30.63
2550	4,118,874	6,604,516	62.36	1,959,167	6,228,981	31.45

ที่มา : * จากการคำนวณ

ปี	ประชากรทั้งประเทศ	แรงงานที่จบการศึกษา ต่ำกว่าอุดมศึกษา (พันคน)	สัดส่วนการศึกษา ต่ำกว่าอุดมศึกษา* (ร้อยละ)	แรงงานที่จบการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (พันคน)	สัดส่วนการศึกษา ระดับอุดมศึกษา* (ร้อยละ)
2530	53,873.17	33,864.30	62.86	1,792.40	3.33
2531	54,960.92	35,447.80	64.50	1,876.60	3.41
2532	55,888.39	34,231.00	61.25	1,823.80	3.26
2533	56,303.27	35,020.20	62.20	1,932.20	3.43
2534	56,961.03	34,607.80	60.76	2,051.80	3.60
2535	57,788.96	36,953.30	63.95	2,334.10	4.04
2536	58,336.07	37,869.20	64.92	2,444.50	4.19
2537	59,095.42	38,772.80	65.61	2,544.20	4.31
2538	59,460.38	39,604.20	66.61	2,615.60	4.40
2539	60,116.18	40,050.80	66.62	2,708.80	4.51
2540	60,816.23	33,702.10	55.42	3,109.30	5.11
2541	61,466.18	26,747.70	43.52	3,071.00	5.00
2542	61,661.70	26,949.00	43.70	3,232.70	5.24
2543	61,878.75	27,371.80	44.23	3,450.10	5.58
2544	62,308.89	27,180.20	43.62	3,754.20	6.03
2545	62,799.87	27,969.60	44.54	3,914.20	6.23
2546	63,079.76	28,465.10	45.13	4,209.60	6.67
2547	61,973.62	28,912.60	46.65	4,589.50	7.41
2548	62,418.05	29,023.07	46.50	4,973.50	7.97
2549	62,828.71	29,267.70	46.58	5,159.20	8.21
2550	63,038.25	29,695.00	47.11	5,326.90	8.45

ที่มา : * จากการคำนวณ

แบบบันทึกข้อมูล 2 (ต่อ)

ปี	ประชากรผู้มีงานทำ (พันคน)	สัดส่วนประชากรผู้มีงานทำ* (ร้อยละ)	ประชากรในเขตเทศบาล (พันคน)	ระดับความเป็นเมือง* (ร้อยละ)
2530	26,413.80	49.03	9,158.44	17.00
2531	27,726.50	50.45	9,343.36	17.00
2532	28,456.50	50.92	9,501.03	17.00
2533	30,843.70	54.78	10,528.71	18.70
2534	29,220.25	51.30	10,651.71	18.70
2535	30,794.00	53.29	10,806.54	18.70
2536	30,679.00	52.59	10,908.85	18.70
2537	30,164.25	51.04	10,696.27	18.10
2538	30,815.05	51.82	10,762.33	18.10
2539	31,166.00	51.84	10,881.03	18.10
2540	31,714.30	52.15	11,007.74	18.10
2541	30,270.15	49.25	11,125.38	18.10
2542	30,835.40	50.01	11,160.77	18.10
2543	31,446.70	50.82	11,453.76	18.51
2544	32,104.25	51.52	17,851.50	28.65
2545	33,060.87	52.64	17,973.32	28.62
2546	33,841.03	53.65	18,040.81	28.60
2547	34,728.81	56.04	17,959.96	28.98
2548	35,257.17	56.49	18,138.69	29.06
2549	34,685.53	55.21	18,345.98	29.20
2550	36,249.46	57.50	18,407.17	29.20

ที่มา : * จากการคำนวณ

ปี	การบริโภคผ่านบัตรเครดิต (ล้านบาท)	การบริโภคภาคเอกชน (ล้านบาท)	สัดส่วนการบริโภคผ่านบัตรเครดิต ต่อการบริโภคภาคเอกชน* (ร้อยละ)
2530	2,712	481,064	0.56
2531	9,184	885,008	1.04
2532	18,696	1,030,563	1.81
2533	37,458	1,234,981	3.03
2534	54,606	1,378,062	3.96
2535	71,448	1,550,497	4.61
2536	84,474	1,730,519	4.88
2537	95,214	1,958,726	4.86
2538	131,850	2,225,739	5.92
2539	149,565	2,479,828	6.03
2540	126,744	2,586,956	4.90
2541	138,266	2,505,312	5.52
2542	144,479	2,595,113	5.57
2543	170,135	2,762,925	6.16
2544	224,214	2,941,012	7.62
2545	286,200	3,119,979	9.17
2546	343,200	3,385,602	10.14
2547	353,967	3,711,286	9.54
2548	625,583	4,060,414	15.41
2549	755,276	4,376,585	17.26
2550	840,480	4,561,528	18.43

ที่มา : * จากการคำนวณ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพนิดา แพนเกาะ
วันเดือนปีเกิด	23 พฤศจิกายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	237/1 ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา (โทร. 089-9273545)
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	หัวหน้าฝ่ายบัญชีและงานบุคคล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท เซนซุ อิเล็กทริก อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
ประวัติการศึกษา	
2535	การศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2538	การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
2540	การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
2543	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (สาขาบัญชี) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา
2546	บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาบัญชี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2552	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ